

Tanja Honkonen

ILMASTONMUUTOS JA OIKEUDENMUKAISUUS

Kehysanalyysi kansainvälisten kansalaisjärjestöjen
viesteistä ilmastopakolaisuuskeskustelussa

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Syyskuu 2019

TIIVISTELMÄ

Tanja Honkonen: Ilmastonmuutos ja oikeudenmukaisuus: Kehysanalyysi kansainvälisten kansalaisjärjestöjen viesteistä ilmastopakolaisuuskeskustelussa

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Syyskuu 2019

Tämän pro-gradu tutkielman kohteena on ilmastopakolaisuudesta käyty kansainvälispoliittinen keskustelu. Tutkielmassa analysoidaan kansainvälisten kansalaisjärjestöjen käyttämiä kehyksiä niiden vaikuttamaan pyrkivissä raporteissa. Ilmastopakolaisuutta on käsitelty vuodesta 2010 lähtien pääosin UNFCCC:n alaisissa keskusteluissa, mutta sen merkityksistä ja mahdollisten ratkaisujen muodosta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Määritelmällinen epävarmuus ja institutionaalinen vakiintumattomuus mahdollistavat monenlaisten poliittisten agendojen ajamisen. Vaikka kansainväliset kansalaisjärjestöt ovat olleet aktiivisia ilmastopakolaisuuden nostamisessa keskustelun piiriin, niiden viestejä ei ole aikaisemmin tarkasteltu systemaattisesti. Analysoimalla järjestöjen käyttämiä kehyksiä halutaan lisätä ymmärrystä ilmastopakolaisuuskeskustelusta ja siitä, miten asiasta luodaan kansainvälistä toimintaa vaativa ongelma.

Teoreettisesti tutkielma nojaa kehystämisen ja diskursiivisen vallan käsitteisiin. Ilmastopakolaisuuden ymmärretään muotoutuvan kansainvälispoliittista huomiota vaativaksi ongelmaksi kehystämisen kautta. Kehystäessään ilmiötä toimijat esittävät sen strategisesti valikoidusta näkökulmasta, rajoittaen mahdollisten poliittisten ratkaisujen muotoa ja vaikuttaen siten myös yksilöiden kokemuksiin. Tutkielman laajemman kontekstin muodostaa kansainvälinen keskustelu ilmastopakolaisuudesta ja aiempi sitä analysoinut kirjallisuus.

Menetelmänä tutkielmassa käytetään kehysanalyysia. Sen avulla tunnistetaan kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kehystävän ilmastopakolaisuutta kuuden kehyksen kautta: "Lähitulevaisuuden katastrofi", "Ilmastoturvattomuus", "Näkymättömät uhrit", "Epäoikeudenmukaisuus", "Ilmastosiirtolaisuus" ja "Eturintaman ratkaisijat". Useampien kehysten samanaikainen olemassaolo vahvistaa aiempia havaintoja ilmastopakolaisuuskeskustelun moninaisuudesta ja osoittaa järjestöjen roolia keskustelun monipuolisuuden ylläpitäjinä.

Tulosten valossa järjestöjen diskurssille erityistä on, että ilmastopakolaisuutta ei korosteta oikeudellisena, vaan pääosin humanitaarisena kysymyksenä. Ilmastopakolaisten oikeudellisen tunnistamisen sijaan järjestöt keskittyvät korostamaan ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamisen ja yksilöiden kapasiteetin rakentamisen tärkeyttä. Järjestöt eivät kuitenkaan painota yksilöiden vaan valtioiden roolia ratkaisijoina. Vastuu sysätään vahvasti teollistuneille valtioille, osoittaen niiden velvollisuutta tukea resursseiltaan heikompia ja suhteettomasti ilmastomuutoksen vaikutukset kokevia kehittyviä valtioita. Diskurssia määrittää siis vahva ilmasto-oikeudenmukaisuuden käsitys.

Avainsanat: ilmastonmuutos, ilmastopakolaisuus, ilmastopolitiikka, ilmasto-oikeudenmukaisuus, kansalaisjärjestöt, kehysanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1. JOHDANTO.....	1
2. ILMASTOPAKOLAISUUS KANSAINVÄLISPOLIITTISENA KYSYMYKSENÄ	4
2.1. Ilmastopakolaisuuden kiistelty määritelmä	5
2.2. Ilmastopakolaisuus kansainvälisissä instituutioissa	6
3. TEOREETTINEN TAUSTA: ILMASTOPAKOLAISUUSDISKURSSI JA POLIITTISIA RATKAISUJA OHJAAVAT KEHYKSET	11
3.1. Kehykset ja kehystäminen	12
3.2. Ilmastopakolaisuusdiskurssit	14
3.2.1. Turvallistava diskurssi.....	14
3.2.2. Suojelun diskurssi	17
3.2.3. Resilienssin diskurssi	18
3.2.4. Poliittisen toimijan diskurssi	21
3.3. Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen rooli diskurssin muovaajina	23
4. TUTKIMUSASETELMA: KEHYSANALYYSI KANSAINVÄLISTEN KANSALAIJÄRJESTÖJEN RAPORTEISTA.....	26
4.1. Kehysanalyysi menetelmänä	27
4.2. Aineistona vaikuttamiseen pyrkivät raportit.....	31
5. ILMASTOPAKOLAISUUDEN KEHYKSET AINEISTOSSA	35
5.1. Lähitulevaisuuden globaali katastrofi.....	37
5.2. Epäoikeudenmukaisuus	41
5.3. Ilmastopakolaiskriisi.....	44
5.4. Näkymättömät uhrat.....	48
5.5. Ilmastosiirtolaisuus	52
5.6. Eturintaman ratkaisijat.....	57
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	62
Lähdeluettelo	68

1. JOHDANTO

Hallitustenvälisen ilmastopaneelin (IPCC)¹ vuoden 2014 raportin mukaan miljoonien ihmisten täytyy jättää kotinsa ilmastomuutoksen vuoksi lähitulevaisuudessa: sen mukaan vuonna 2050 maailmassa tulee olemaan 150 miljoonaa ilmastopakolaista. Ilmastopakolaisuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa yksilö on joutunut jättämään kotinsa väliaikaisesti tai pysyvästi olemassaoloa uhkaavien tai elintasoja vakavasti huonontavien, ilmastomuutoksen aiheuttamien tai voimistamien ympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Vaikka ympäristön muutosten ja muuttoliikkeen suhteesta on puhuttu kansainvälisellä tasolla jo 1990-luvulta saakka, on ilmastopakolaisuus vakiinnuttanut paikkansa kansainvälisen politiikan keskusteluissa vasta 2010-luvulla. Yhteisymmärrykseen ilmastopakolaisuuden merkityksestä tai mahdollisista kansainvälisistä ratkaisuista ei kuitenkaan ole vielä päästy.

Ilmastopakolaisuuskeskusteluun liittyvä epävarmuus ja monimuotoisuus avaavat lähtökohdan tälle tutkielmalle. Tutkielmassa esitetään, että ilmastopakolaisuuden määrittely ja esittämisen tapa rajoittavat mahdollisten poliittisten ratkaisuiden kenttää ja vaikuttavat siten myös yksilöiden kokemuksiin. Se tekee esittämisen tapojen analysoinnista merkittävää. Tutkielma nouseekin halusta ymmärtää sitä, miten asiasta luodaan kansainvälistä toimintaa vaativa ongelma. Tässä tutkielmassa jäsennetään ilmastopakolaisuudesta käytyä kansainvälispoliittista keskustelua tarkastelemalla, *millaisten kehysten kautta kansainväliset kansalaisjärjestöt² esittävät ilmastopakolaisuuden*. Kehyksillä tarkoitetaan tietynlaista, valikoitua tapaa esittää ilmiö tai asia siten, että siitä tulee poliittinen ongelma. Analyysia laajennetaan asettamalla kehykset kansainvälisen keskustelun kontekstiin ja kysymällä, *millaista ilmastopakolaisuusdiskurssia kansainvälisten kansalaisjärjestöjen käyttämät kehykset ilmentävät?* Diskurssit ymmärretään laajemmiksi puhumisen tavoiksi, joita tietynlaiset kehykset osoittavat.³

Tarkastelu kohdistetaan kansainvälisten kansalaisjärjestöjen välittämiin viesteihin, sillä ne ovat olleet merkittävässä roolissa vaatimassa toimia ilmastopakolaisuuden ehkäisemiseksi. Ilmastopakolaisuus on merkittävä osa kansainvälisen ilmastopolitiikan ilmasto-

¹ Maailman ilmatieteen järjestö (WMO) ja YK:n ympäristöohjelma (UNEP) perustivat IPCC:n vuonna 1988 toimimaan kansainvälisten ilmastokeskustelujen tieteellisenä tukena. IPCC:n ensimmäinen raportti vuonna 1990 totesi ihmisen toimien lisäävän kasvihuonepäästöjä ja kehotti yhdessä Maailman Ilmastokonferenssin kanssa valtioita solmimaan globaalin ilmastopöytäkirjan. Kansainvälinen ilmastomuutoksen puitesopimus (UNFCCC) hyväksyttiin vuonna 1992 ja astui voimaan vuonna 1994.

² Transnational non-governmental organization; Käsitteellä tarkoitetaan valtioiden rajojen ylitse toimivaa kansalaisjärjestöä, ks. luku 3.3.

³ Ks. luku 3.1. ja 4.1. kehyksen käsitteestä ja sen suhteesta diskursseihin.

oikeudenmukaisuuden ja vastuun kysymyksiä, mikä on ajanut kansalaisjärjestöjen liikehdintää. Kansalaisjärjestöjen viesteihin keskittyminen tarjoaa myös mahdollisuuden laajentaa ymmärrystä ilmastopakolaisuusdiskurssista, sillä sitä on tutkittu pääosin valtioiden, kansainvälisten järjestöjen ja median tuottamana, jolloin kansainvälisten kansalaisjärjestöjen ja paikallisten toimijoiden ääni on jäänyt vähäiselle analyysille.

Teoreettiselta taustaltaan tutkielma tukeutuu kehyksen ja diskursiivisen vallan käsitteisiin sekä aiempaan kirjallisuuteen ilmastopakolaisuuden esittämisestä. Kansalaisjärjestöjen vaikutusvallan ymmärretään olevan luonteeltaan diskursiivista eli perustuvan informaation tuottamiseen ja sen strategiseen hyödyntämiseen. Ilmastopakolaisuuskeskusteluun liittyvien epävarmuuksien nähdään avaavan paljon vallankäytön mahdollisuuksia, sillä kielen, sanaston ja merkitysten antamiseen liittyvä valta korostuu politiikkojen muotoiluissa (Ayeb-Karlsson et al 2018, 569).

Kuten varhaisessa ilmastomuutokseen liittyvässä tutkimuksessa pyrittiin tekemään näkyväksi ja ymmärtämään ilmastomuutoskeskustelun moninaisuutta ja ristiriitaisuutta,⁴ tämä tutkimus pyrkii samaan ilmastopakolaisuuden kohdalla. Ilmiötä ei oteta annettuna ja tutkita vain sitä, miten eri toimijat reagoivat siihen, vaan kohteena on ilmiön problematisointi ja sen analysointi. Kohteena on siis merkityksenannot, eli se, miten ilmiöstä tehdään ongelma, johon tulee reagoida, miten erilaiset käsitykset siitä syntyvät ja tulevat hallitseviksi, miten erilaiset merkitykset muovaavat sopivien poliittisten ratkaisuiden mahdollisuuksia, ja mitä niiden käytäntöjen vaikutukset ovat (Methmann et al 2013, 4). Ilmastopakolaisuutta ilmiönä ei siis oteta annettuna ja tutkita vain sitä, miten eri toimijat reagoivat siihen, vaan kohteena on ilmiön problematisoinnin poliittisuuden tunnistaminen ja sen analysointi. Tutkielman tavoitteena on tuottaa lisää ymmärrystä ilmastopakolaisuusdiskurssista tarkastelemalla toimijoita, jotka ovat jääneet vähemmälle huomiolle ja purkaa vaihtoehtottomuuden mielikuvaa ilmentämällä keskustelun moninaisuutta.

Tutkielman aineisto koostuu valikoitujen kansainvälisten kansalaisjärjestöjen tuottamista vaikuttamaan pyrkivistä raporteista.⁵ Raportit valittiin toimijoilta, jotka ovat ottaneet kantaa ilmastopakolaisuuskeskusteluun ja joilla voidaan nähdä tunnettuudensa vuoksi olevan

⁴ Ks. esim. Hulme (2010, 172). Hulmen mukaan moninaiset käsitykset ilmastomuutoksesta johtuvat erilaisista menneisyyden ja tulevaisuuden tulkinnoista, uskomuksista, arvoista, asenteista, toiveista ja käytöksistä. Jotta ilmastomuutosta voidaan hyödyntää politiikassa, tulee erilaiset käsitykset ensin tiedostaa ja ymmärtää.

⁵ Care International (2012), Oxfam International (2017), Environmental Justice Foundation (2017), Action Aid, Bread for the World ja CANSA (2016) ja Greenpeace Germany (2017)

mahdollisuuksia saada viestinsä kuuluviin ilmastopakolaiskeskustelussa. Raporttien ymmärretään kokoavan yhteen järjestöjen pääviestit, joten ne tarjoavat antoisan aineiston problematisoinnin tutkimiseen. Ilmastopakolaisuuden problematisointia jäsennetään kehysanalyysin keinoin.

Ensimmäisessä käsittelyluvussa esitellään ilmastopakolaisuuden ympärillä käytyä kansainvälistä keskustelua ja sen kehittymistä. Sen jälkeen avataan tutkielman teoreettista taustaa esittelemällä kehyksen ja kehystämisen käsitteet, joiden avulla voidaan analysoida ilmastopakolaisuuden määrittelyä poliittiseksi ongelmaksi. Samalla avataan aiempaa ilmastopakolaisuuden kehystämisestä tehtyä tutkimusta, joka toimii myöhemmin analyysin kontekstina. Neljännessä luvussa esitetään tutkimusasetelma perusteluineen. Viidennessä luvussa esitetään aineistosta kehysanalyysin tuloksena löydetty ilmastopakolaisuuden kehykset. Viimeisessä luvussa pohditaan kehysten käytön tavoitteita ja asetetaan kehykset laajempaan kontekstiin tarkastelemalla niitä aiemman ilmastopakolaisuuden kansainvälistä esittämistä hahmottaneen tutkimuksen valossa.

2. ILMASTOPAKOLAISUUS KANSAINVÄLISPOLIITTISENA KYSYMYKSENÄ

UNHCR (2016) arvioi ilmastonmuutoksen vaikutusten seurauksena kodistaan paenneiden ihmisten määrän olevan vuosittain noin 21,5 miljoonaa. Tulevaisuuden ennusteet vaihtelevat 50 miljoonasta yhteen miljardiin. Ilmastonmuutos voi ajaa ihmiset kodistaan voimistuvien ja yhä useammin tapahtuvien luonnonkatastrofien, hitaan ympäristön huononemisen, asuinpaikan meren alle jäämisen, elinkeinon menettämisen tai kasvaneiden jännitteiden vuoksi (Kälin 2010, 85). Tarkkojen lukujen puutteesta huolimatta tutkimuksessa on yleisesti hyväksyttyä, että ilmastonmuutos ja sen seuraukset vaikuttavat ihmisten päätöksiin jäämisestä ja lähtemisestä, ja lisäävät ihmisten liikettä (Morrissey 2012).

Liikkeelle lähteminen on ollut aina ihmisten keino ympäristössä tapahtuviin muutoksiin sopeutumiseksi tai niistä selviämiseksi. Ympäristössä ja ilmastossa tapahtuvien muutosten takia tapahtuva muuttoliike ei siis ole uusi ilmiö, mutta ilmastonmuutoksen seurauksena muuttoliikkeen nähdään voimistuvan sekä valtioiden rajojen sisällä että niiden ylitse (McAdam 2010, 1). McAdamin (2011) mukaan ilmastopakolaisuus on erityinen ilmiö, koska 1) ilmastopakolaisuus perustuu ilmastonmuutokseen eli pohjimmiltaan ihmisen toimiin, 2) sille altistuu oletettavasti suuri määrä ihmisiä, 3) ilmastonmuutoksen aiheuttamat muutokset tapahtuvat niin nopeasti, että ihmisten perinteiset sopeutumisen strategiat eivät todennäköisesti toimi.

Vaikka ilmastonmuutoksen seuraukset muuttoliikkeelle ovat yleisesti hyväksyttyjä tutkimuksessa, liittyy siihen vielä paljon epävarmuustekijöitä, mikä antaa tilaa erilaisille tulkinnolle. Kansainvälisen keskustelun kehittymisen tarkastelu osoittaa, miten käsitykset ilmastopakolaisuudesta eivät ole luonteeltaan pysyviä vaan jatkuvassa muutoksessa, mikä puolestaan vaikuttaa poliittisten agendojen muotoutumiseen. Poliittiset agendat ovat 90-luvulta tähän päivään vaihdelleet muun muassa siirtolaisten suojelusta ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, humanitaariseen apuun ja rajavalvontaan käytettävien investointien lisäämiseen (Hartmann 2013, 94; Mayer 2017, 110). Poliitiikkaratkaisuilla voidaan vaikuttaa ennakoivasti ilmiön laajuuteen ja voimakkuuteen ja siihen, miten, missä ja millaisissa olosuhteissa ilmastopakolaisuutta tapahtuu. Ilmiön koskiessa miljoonia ihmisiä, erilaisten käsitysten ja niiden poliittisten seurausten kriittinen tarkastelu on tärkeää.

2010-luvulla ilmastopakolaisuuskeskustelun areenaksi on vakiintunut UNFCCC:n puitteissa käydyt kansainväliset ilmastokeskustelut, mutta varsinkin kansalaisjärjestöt ovat moittineet

valtioita toimetttömyydestä ja poliittisten ratkaisuiden riittämättömyydestä. Seuraava ilmastopakolaisuuskeskustelun esittely osoittaa vakiintumattomien käytäntöjen puutteen avaamaa tilaa ja sitä, millaista problematiikkaa ilmastopakolaisuuteen liitetään.

2.1. Ilmastopakolaisuuden kiistelty määritelmä

Ilmastopakolaisuuskeskustelussa jo ilmastopakolaisen käsitteeseen liittyy problematiikkaa, mikä kumpuaa sanan *pakolainen* liittämisestä ilmastopakolaisuuteen. Ilmastopakolaisen käsitettä ei tunnisteta oikeudellisesti, sillä oikeudellisesti pakolaiseksi voidaan kutsua vain virallisen pakolaisaseman saanutta ihmistä. Pakolaisaseman voi nykyisin saada vain perustuen vainoon tai perusteltuun vainon pelkoon (Geneven Pakolaissopimus 1951). Ilmastopakolainen on siis vain kuvaileva, ei oikeudellinen käsite (Penz 2010, 152).

Käsitteen käyttämiseen on liitetty huoli siitä, että se voi heikentää oikeudellisten pakolaisten oikeuksia ja suojelua. Argumenttina käsitteen käytön hankaluudesta on myös käytetty sitä, että suuri osa ilmastonmuutokseen liittyvästä siirtolaisuudesta tulee luultavasti tapahtumaan maan rajojen sisäpuolella, eikä rajojen ylitse, jolloin pakolaisen käsitteen käyttäminen ei ole perusteltua (Hartmann 2010, 238-239). Pakolaisen viralliseen määritelmään kuuluu, että ihminen on joutunut jättämään kotimaansa. Kotimaansa rajojen sisällä pakenevia ihmisiä kutsutaan maan sisäisiksi pakolaisiksi (internally displaced people) ja heidän nähdään kuuluvan edelleen kotimaansa suojelun piiriin.

Englanniksi ilmastopakolaisuudesta käytetään nykyisin useimmiten käsitteitä ”ilmastosiiirtolaisuus” (climate migration), ”ympäristösiirtolaisuus” (environmental migration) tai ”ilmaston kiihdyttämä pakkomuutto” (climate induced displacement). Ilmasto- tai ympäristösiirtolaisen⁶ käsite kattaa myös vapaaehtoisen ja ennakoivan kodin jättämisen ja jälkimmäinen korostaa eroa oikeudelliseen pakolaisuuteen. Jos puolestaan halutaan rinnastaa ilmastopakolaisuus oikeudellisesti tunnistettuun pakolaisuuteen, käytetään käsitettä ilmastopakolainen (climate refugee).

⁶ Ympäristösiirtolaisuudella viitataan ympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi tapahtuvaan muuttoon, kun taas ilmastopakolaisuus korostaa ilmastonmuutoksen osuutta muuttoliikkeeseen vaikuttavissa ympäristön muutoksissa (ks. esim. Suomen Pakolaisapu 2018).

Ilmastopakolainen on suomen kieleen vakiintunut käsite⁷ ja siksi sitä käytetään tässä tutkimuksessa, käsitteeseen liittyvä kritiikki tiedostaen. Ilmastopakolaisella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ihmistä, joka on joutunut jättämään kotinsa väliaikaisesti tai pysyvästi luonnollisten tai ihmisestä johtuvien, hänen olemassaoloon uhkaavan tai elintasoaan vakavasti huonontavien ympäristösyiden takia. Ilmastopakolaiseksi ymmärretään sekä rajojen sisällä että rajojen ylitse pakenevat ihmiset.^{8,9}

2.2. Ilmastopakolaisuus kansainvälisissä instituutioissa

Ympäristön ja muuttoliikkeen suhde nousi kansainvälisen politiikan piiriin 80- ja 90-luvuilla ympäristökonflikteista käydyn keskustelun ja YK:n ympäristöohjelman (UNEP) raportin ”Environmental Refugees” (El-Hinnawi 1985) myötä. Myös IPCC (1992) mainitsi ensimmäisessä raportissaan, että yksi ilmastonmuutoksen vakavimmista seurauksista on sen vaikutus siirtolaisuuteen.

Aikaista keskustelua leimasi neo-malthusialainen näkökulma, joka yhdistää kausaalisesti ympäristön konflikteihin, ottamatta huomioon yhteiskunnallisia tekijöitä ja huomioimatta mahdollisuutta selvittää ympäristön käyttöön liittyvät ongelmat väkivallatta. (Hartmann 2013, 92-93.) Erityisesti Homer-Dixonin (1999) ympäristökonfliktin malli nosti ympäristösyistä johtuvan siirtolaisuuden kansallisen turvallisuuden asiaksi. Mallissa väestönkasvu, ympäristön pilaantuminen ja resurssien niukkuus johtavat muuttoliikkeeseen ja väkivaltaisiin valtioiden sisäisiin konflikteihin monissa kehitysmaissa. Ne potentiaalisesti horjuttaisivat kansainvälistä turvallisuutta. Malli vaikutti esimerkiksi Yhdysvaltain Kylmän sodan aikaiseen politiikkaan. (Hartmann 2013, 92-93.)

Samankaltainen ajattelu pohjasi ympäristöpakolaisen käsitettä, joka nousi keskusteluun Norman Myersin (1995) esittäessä arvioita ympäristöpakolaisten määrästä maailmassa. Hänen arviostaan, mikä oli vähintään 25 miljoonaa, muodostui hyväksytty fakta ja poliittisen keskustelun perusta. Vuonna 2005 Myers puhui ilmastopakolaisista ja arvioi määrän uudelleen:

⁷ Ilmastopakolainen lisättiin Kielitoimiston sanakirjaan vuonna 2018 ja sille annetussa määritelmässä ei viitata Pakolaissopimukseen, eikä oteta kantaa siihen, liittyykö se liikkumiseen valtion rajojen sisällä vai niiden ylitse. Myös esimerkiksi Suomen Pakolaisapu (2018) tunnistaa, että pakolaisen käsitettä käytetään suomen yleiskielessä kuvaamaan kaikkia niitä ihmisiä, jotka ovat joutuneet pakenemaan kotoaan, huolimatta siitä, onko heillä pakolaistatusta.

⁸ Suomen kielessä ei tehdä eroa pakon edessä muuttaneen (displaced) ja pakolaisen (refugee) välille. Tilanteissa, joissa alkuperäistekstin sanavalinnalla on ollut merkitystä tulkintojen kannalta, on edeltävään viitattu pakotettuna kodin jättämisenä tai pakkomuuttona ilmastopakolaisuuden sijaan.

⁹ Määritelmä johdettu El-Hinnawin (1985, 4-5) ympäristöpakolaisen määritelmästä.

hänen mukaansa vuonna 2010 maailmassa olisi 50 miljoonaa ilmastopakolaista. Lukua alettiin käyttää poliittisissa dokumenteissa, mediassa ja myös UNEP:n toimesta. (Hartmann 2013, 94.)

Puhe ilmastokonflikteista nousi kansainvälispoliittiseen keskusteluun vuonna 2007, kun Darfurissa tapahtuneet väkivaltaisuuDET liitettiin demografisiin paineisiin, resurssien niukkuuteen ja ilmastomuutokseen UNEP:n ja YK:n silloisen pääsihteerin Ban Ki-Moonin toimesta. Darfurin tilanteen käsittelyn yhteydessä myös YK:n turvallisuusneuvosto käsitteli ilmastomuutosta ensimmäistä kertaa. Samalla tuotettiin raportteja, jotka liittivät ilmastomuutoksen konflikteihin, sotiin ja maailmaa epävakauttaviin muuttoliikkeisiin (ks. esim. CNA 2007, Christian Aid 2007, Norwegian Nobel Committee 2007).

Ilmastopakolaisuutta on pääasiallisesti käsitelty vuodesta 2010 YK:n Ilmastomuutoksen puitesopimuksen (UNFCCC) alla käydyissä keskusteluissa. Silloin muuttoliikkeen ja ilmastomuutoksen suhde tunnistettiin ensimmäistä kertaa sopimustekstissä Cancúnin sopeutumisen puitesopimuksessa, jossa kappale 14(f) kehotti osapuolia toimimaan ilmastomuutoksesta johtuvan muuttoliikkeen ymmärtämisen, koordinoinnin ja yhteistyön lisäämiseksi. Se antoi institutionaalisen pohjan tulevalle työlle ja vaikuttamistyötä tekevät toimijat pitävät sitä merkittävänä käännekohtana. (Nash 2018, 54-57, 60.) Sen pohjalta perustettiin myös vuonna 2012 Norjan ja Sveitsin toimesta Nansen Initiative (nykyisin Platform on Disaster Displacement), jonka laatiman Suojelun Ohjelman (Protection Agenda) on allekirjoittanut sittemmin jo 109 valtiota. Se pyrkii parantamaan luonnonkatastrofien vuoksi rajojen yli pakenevien ihmisten suojelua. Samana vuonna perustettiin myös Advisory Group on Climate Change and Human Mobility, joka on pyrkinyt edistämään siirtolaisuuden teemaa ilmastokeskusteluissa.¹⁰

Cancúnin sopeutumisen puitesopimuksen laatimisen jälkeen muuttoliikettä on käsitelty pääosin COP19-kokouksessa vuonna 2013 perustetun vahinkojen ja menetysten mekanismin¹¹ alla. Siellä työtä ovat kuitenkin edistäneet lähinnä kansalaisjärjestöt ja kansainväliset järjestöt valtio-osapuolien sijaan. Keskustelua on vaikeuttanut epäselvyydet suhteessa vahinkojen ja menetysten sekä muuttoliikkeen välillä: muuttamisesta on puhuttu keinona sopeutua ilmastomuutoksen vaikutuksiin eli vähentää vahinkoja ja menetyksiä, ja toisaalta sitä on käsitelty ilmastomuutoksen äärimmäisenä vaikutuksena, joka aiheuttaa korvattavia vahinkoja

¹⁰ Siihen kuuluvat UNHCR, IOM, UNU-EHS, UNDP, ILO, NRC/IDMC, Sciences Po–CERI ja Refugees International.

¹¹ Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts

ja menetyksiä sekä ilmastopakolaisille itselleen että vastaanottaville yhteisöille. Nämä erilaiset käsitykset johtavat erilaisiin politiikkasuosituksiin: siirtolaisuuteen rohkaisemiseen, siirtolaisten oikeuksien suojeluun ja menetysten kompensointiin, vastaanottajamaiden tukemiseen tai siirtolaisten ”patoamiseen” kotimaahansa ja muuttoliikkeen estämiseen esimerkiksi rajavalvonnan keinoin. (Mayer 2017, 108, 114-120.)

Vuonna 2014 ilmastopakolaisuus näkyi myös hallitustenvälisen ilmastopaneelin (IPCC)¹² raportissa, jossa ennustettiin miljoonien ihmisten joutuvan jättämään kotinsa ilmastomuutoksen vuoksi lähitulevaisuudessa. Sen mukaan vuonna 2050 maailmassa tulisi olemaan 150 miljoonaa ilmastopakolaista. Raportissa tunnistettiin, että ilmastomuutoksen seurauksena nykyiset ihmiset kodeistaan ajavat riskitekijät voimistuvat samalla, kun uusia syntyy (IPCC 2014).

Merkittävä tapahtuma muuttoliikkeen ja ilmastomuutoksen yhteyden käsittelemiselle oli, kun Pariisin kokouksessa (COP 21) osapuolet päättivät perustaa uuden työryhmän Varsovan mekanismin alle kehittämään suosituksia ilmastomuutoksen seurauksista johtuvan pakkomuuton ehkäisemiseksi, minimoimiseksi ja käsittelemiseksi (Nash 2018, 54). Tämä Pakkomuuton (displacement) -työryhmä aloitti toimintansa vuonna 2017. Työryhmä tutkii erilaisia alueellisia ja paikallisia käytäntöjä ja politiikkaratkaisuja ja antaa sitten suosituksia COP:lle siitä, millaisia institutionaalisia ratkaisuita tulevaisuudessa tullaan tarvitsemaan. Työn tarkoituksena on lisätä valtioiden sekä alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen kapasiteettia vastata ilmastomuutokseen muuttoliikkeen ajurina, sekä pakkomuuton vaikutuksiin. Se myös pyrkii saamaan pakkomuuton osaksi muiden työryhmien työtä ja siten lisäämään niiden työn yhtenäisyyttä. (Warner 2018, 390-391.) Pariisin sopimus itsessään on myös merkityksellinen ilmastopakolaisuutta koskeville politiikkaratkaisuille, sillä se korostaa valtioiden velvollisuutta lieventää sekä ilmastoriskejä että niiden käsittelemättä jättämisestä aiheutuvia riskejä (emt, 395). Ilmastomuutoksen ja liikkuvuuden yhteys on myös nostettu sopimuksen esipuheeseen.

Vuoden 2016 COP22-kokouksen aikaan muuttoliikkeen ja ilmastomuutoksen suhde nostettiin esiin monissa kokouksen sivutapahtumissa¹³. Vuonna 2017 COP23-kokousta johti Fidzi, mikä

¹² Maailman ilmatieteen järjestö (WMO) ja YK:n ympäristöohjelma (UNEP) perustivat IPCC:n vuonna 1988 toimimaan kansainvälisten ilmastokeskustelujen tieteellisenä tukena. IPCC:n ensimmäinen raportti vuonna 1990 totesi ihmisen toimien lisäävän kasvihuonepäästöjä ja kehotti yhdessä Maailman Ilmastokonferenssin kanssa valtioita solmimaan globaalin ilmastopöytäkirjan. Kansainvälinen ilmastomuutoksen puitesopimus (UNFCCC) hyväksyttiin vuonna 1992 ja astui voimaan vuonna 1994.

¹³ Listaus tapahtumista saatavissa UNFCCC:n sivustolta <<https://seors.unfccc.int/seors/reports/archive.html>>.

nosti myös valtion välisten virallisten keskustelujen aiheeksi ilmastonmuutoksen seurausten luoman haavoittuvuuden, korostaen sopeutumiskeinojen merkitystä erityisesti pienten kehittyvien saarivaltioiden näkökulmasta.

Pariisin kokouksen jälkeen keskustelun institutionaalinen kattavuus on laajentunut, kun liikkuvuuteen ja ilmastonmuutokseen liittyvää keskustelua on käyty myös ilmastoneuvottelujen ulkopuolella (Nash 2018, 60). Viimeisin käänne kansainvälisessä keskustelussa on uuden Globaalin siirtolaisuussopimuksen (GCM) ja Globaalin pakolaissopimuksen (GCR)¹⁴ laatiminen. Kansalaisjärjestöt kampanjoivat voimakkaasti sen puolesta, että sopimukset tunnustaisivat ilmastonmuutoksen merkityksen muuttoliikkeelle ja tunnistaisivat tarpeen luoda suojelun mekanismeja ilmastopakolaisille¹⁵.

Sopimusten luonnostekstit hyväksyttiin heinäkuussa 2018 ja niissä kumpikin sopimus huomioi ilmastonmuutoksen ja ilmastokatastrofien vaikutukset vapaaehtoiselle ja pakotetulle siirtolaisuudelle. Ilmastonmuutos tosin ymmärretään katastrofien ja humanitaaristen tapahtumien kontekstissa sen sijaan että sen ymmärrettäisiin muuttavan perustavanlaatuisesti lähtö-, läpikulku- ja kohdemaiden olosuhteita. GCM tavoite nro 2 pyrkii minimoimaan tekijät, jotka pakottavat ihmiset kodistaan ja viittaa suoraan ilmastonmuutoksen ja luonnonkatastrofien aiheuttamaan valtioiden rajoja ylittävään pakolaisuuteen. Tavoitteessa 5 on keskusteltu oikeuksista ja suojelusta ilmasto- ja ympäristösiirtolaisuuteen liittyen. Lisäksi tavoite 7 pyrkii vähentämään siirtolaisuuteen liittyviä haavoittuvuuksia ja puuttumaan niihin. Siirtolaiset näyttäytyvät ilmastonmuutoksen uhreina heidän ikänsä, sukupuolensa ja luonnonkatastrofeille alttiutensa kautta. (Warner 2018, 394.) GCR:ssä viitataan myös haavoittuvien yhteisöiden tukemiseen ilmastonmuutoksen hillinnän, sopeutumisen keinojen ja katastrofiriskien vähentämisen strategioiden toteuttamiseksi. Warner (2018, 395) huomauttaa, että UNFCCC:n piirissä on puolestaan keskitytty erityisesti haavoittuvien valtioiden kyvykkyyden kasvattamiseen ilmastonmuutoksen seurauksien käsittelemiseksi.

¹⁴ YK:n jäsenmaat hyväksyivät Global Compact on Safe, Orderly and Regular Migration (GCM) ja Global Compact on Refugees (GCR) -sopimusten tekstit heinäkuussa 2018. Sopimukset on määrä hyväksyä virallisesti joulukuussa 2018.

¹⁵ Ks. esim. Migration and Development Civil Society Network (MADE) (2017), joka julkaisi hiljattain *Ten Acts for the Global Compact*, jossa kansalaisjärjestöt esittävät visionsa sopimuksista. Lisäksi kansainvälisellä kansalaisjärjestöjen viikolla vuonna 2017 laadittiin julistus ilmaston aiheuttamasta pakkomuutosta, *Declaration on Climate Induced Displacement*. Kansalaisjärjestöt ovat olleet myös mukana sopimusprosesseissa konsultaatioiden kautta.

Kummatkin sopimukset viittaavat oikeudellisen suojelun ulkopuolelle jäävään siirtolaisuuteen, mihin ilmastopakolaisuus luetaan. GCR:ssä ei myöskään suoranaisesti ilmaista kansainvälisen suojelun tarvetta tilanteessa, jossa valtio itse ei pysty sitä tarjoamaan, mikä on usein totta ilmastopakolaisuuden kohdalla (Warner 2018, 394). Vaikka GCM ja GCR tunnistavat ilmastomuutoksen, ne saattavat kuitenkin jäädä riittämättömiksi, sillä niin kauan kuin ilmastopakolaisuutta tapahtuu eniten valtion rajojen sisällä, suojeluun liittyvät puutteet pysyvät yksittäisten valtioiden ongelmana kansainvälisen yhteisön sijaan (emt, 397).

Siinä missä siirtolaisuuspolitiikka on näkynyt ilmastopolitiikassa jo pidempään, näiden sopimusten myötä voidaan nähdä ilmastomuutoksen nousseen myös siirtolaisuuspolitiikan piiriin (Nash 2018, 60). Warnerin (2018, 395, 397) mukaan asian käsittely sekä UNFCCC:n Pariisin sopimuksessa että GCM- ja GCR-sopimuksissa luo potentiaalia ilmasto- ja siirtolaisuuspolitiikan kehittymiselle toisiaan täydentäviksi ja ilmentää valtioiden laajempaa tietoisuutta ilmastomuutoksesta. Toimet ilmastopakolaisuuden käsittelemiseksi ovat edelleen puutteellisia turvallisen, kunnioittavan ja kestävä ratkaisun tarjoamiseksi ilmaston takia kotinsa jättäville ihmisille (Warner 2018, 397). Ilmastomuutoksen ja muuttoliikkeen välisen yhteyden voidaan kuitenkin todeta olevan nouseva globaalin politiikan alue, mikä tekee sen tarkastelusta kiinnostavaa (Nash 2018, 61).

Kuten kansainvälisen keskustelun tarkastelu näyttää, keskustelu ilmastopakolaisuudesta ja sen merkityksistä ei ole vielä vakiintunut ja monenlaiset tulkinnat hyväksytään edelleen. Keskustelun vakiintumattomuus mahdollistaa ilmastopakolaisuuden hyödyntämisen monenlaisten agendojen ajamiseen ja monenlaisten ratkaisuiden ehdottamisen myös nykyisten rakenteiden ulkopuolelta (Bettini 2013b, 131-132). Kooten yhteen edellä esitettyä, ehdotuksina on siis esitetty pakolaisten kansainvälisen suojelun säännösten muovaamista, ilmastomuutoksen ja muuttoliikkeen suhteen tunnistamista joko ilmastomuutoksen puitesopimuksen (UNFCCC) tai uusien globaalien siirtolaisuus- ja pakolaisuussopimusten (GCM ja GCR) alla, tai omana kokonaisuutenaan. Lisäksi keinoina on ehdotettu paikallisesti toteutettavia sopeutumiskeinoja, uudelleensijoittamista, ennakoivaa muuttoa ja hallinnan rakenteiden tehostamista. Merkitysten monimuotoisuus ja erilaisten ymmärrysten poliittiset vaikutukset ovat tämän tutkimuksen keskiössä. Seuraavaksi käsitellään niiden muotoutumisen prosessia, mikä osoittaa tämän tutkielman teoreettisen taustan.

3. TEOREETTINEN TAUSTA: ILMASTOPAKOLAISUUSDISKURSSI JA POLIITTISIA RATKAISUJA OHJAAVAT KEHYKSET

Ilmastopakolaisuutta käsittelevä aiempi kansainvälispoliittinen tutkimus on luonteeltaan normatiivista ja kriittistä, keskittyen oikeudellisten tai poliittisten ratkaisuiden kritisointiin ja vaihtoehtojen esittämiseen. Oikeudellinen tutkimus on keskittynyt tulkitsemaan ilmastopakolaisen määritelmää ja asemaa kansainvälisen oikeuden rakenteissa,¹⁶ kun taas kansainvälisen politiikan tutkimus on pääosin keskittynyt erittelemään ja analysoimaan erilaisia ilmastopakolaisuuden esittämisen tapoja¹⁷. Tämä tutkielma asettuu täydentämään jälkimmäistä.

Ilmastopakolaisuuden tutkimus on siis ollut pääosin kriittistä, alleviivaten merkitysten tuottamisen prosessien poliittisuutta. Lähtökohtana on, että erilaiset ymmärrykset ilmastopakolaisuudesta, sen syistä ja seurauksista ohjaavat poliittisten ratkaisuiden muotoutumista, mikä puolestaan vaikuttaa yksilöiden kokemuksiin (Warner 2018, 397). Pohjimmaisena oletuksena tällöin on, että kielenkäyttö luo todellisuutta. Esimerkiksi Ayeb-Karlsson, Smith ja Kniveton (2018) huomauttavat, miten kielenkäyttöön tulisi kiinnittää erityistä huomiota silloin, kun se koskee ihmisiä, nimeten ja määritellen yksilöitä. Heidän mukaansa ihmisen nimeäminen pakolaiseksi tai ”loukkuun jääneeksi” (trapped) ilman tämän omaa suostumusta voi potentiaalisesti vähentää yksilön toimijuutta, autonomiaa ja itsenäisyyttä heitä koskevissa päätöksissä (emt., ks. myös Hingley 2017). Siksi erilaisten ymmärrysten muotoutumiseen ja olemassaoloon kiinnitetty ilmastopakolaisuuden tutkimuksessa yhä enemmän huomiota.

Tämä käsitys merkitysten syntymisestä kielenkäytön avulla ja sen vaikutuksista poliittisten ratkaisuiden muotoutumiseen on omaksuttu myös tässä tutkielmassa. Tutkielma asettuu näin laajemmin teoreettisilta oletuksiltaan kansainvälisen politiikan tulkitsevaan tutkimusperinteeseen¹⁸, joka on jäänyt ilmastomuutosta ja ilmastopolitiikkaa käsittelevässä kansainvälisen politiikan tutkimuksessa marginaaliin (Methmann et al 2013, 4.) Oletuksena on

¹⁶ Tällöin keskustelu liittyy pääosin siihen, millaisia suojelun mekanismeja tulisi luoda tai kenellä on vastuu ilmastopakolaisista. Esimerkiksi uudelleensijoittamisen (relocation) keskustelun pääosassa ovat mahdolliset uudet alueet, jonne ilmastopakolaiset voisivat paeta, ja missä he voisivat saada suojelua (ks. Vaha 2018; Ahmed 2017).

¹⁷ Esitetty luvussa 3.2.

¹⁸ Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa tapahtui niin sanottu tulkitseva käänne 1980-luvun lopulla ja tutkimuksen kohteeksi nousi merkitysten ymmärtäminen. Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa teoreettisesti se asettuu debatteihin realismiin ja reflektivismiin, sekä eri asteisten konstruktivististen näkemysten välille. (ks esim. Methmann et al 2013, 5-6.) Tässä asemoidutaan sosiaalisen konstruktivismiin tulkintaan, joka tunnistaa todellisuuden sosiaalisen rakentumisen, mutta ei kiellä reaali maailman olemassaoloa siitä irrallisena.

siis, että kieli, käsitteet, ideat ja tietämys ovat joustavia ja muovautuvat sosiaalisten rakenteiden mukaan.

Ilmastopakolaisuuden esittämisen tapojen tutkimuksessa toistuvat kehyksien ja kehystämisen käsitteet. Tässä luvussa avataan ensin näitä käsitteitä, jonka jälkeen esitetään aiempaa tutkimusta, joka muodostaa myöhemmin analyysin kontekstin.

3.1. Kehykset ja kehystäminen

Kehyksen käsite nojaa Goffmanin (1974) määritelmään, jonka mukaan kehykset ovat tulkinnan malleja, joiden avulla yksilöt ymmärtävät maailmaa. Ne ohjaavat yksilön toimintaa antamalla ympäröiville asioille merkityksiä. Gamsonin (1989, 157) mukaan asiat saavat merkityksensä vasta kehyksien kautta, sillä kehykset sitovat ne osaksi sosiaalista todellisuutta. Kehykset siis ovat merkittävässä osassa tiedon jäsentelyssä kokonaisuuksiksi.

Kehyksen käsitettä on sittemmin hyödynnetty mediatutkimuksessa, mutta myös poliittisessa analyysissä. Carrageen ja Roefsin (2004) mukaan kehyksen käsite ymmärretään monesti vain tarinana tai asian määritelmänä, unohtaen siihen liittyvät vallankäytön elementit. Poliittisessa yhteydessä kehyksen määritelmään nousevat kehysten käyttämisen vaikutukset. Silloin kehyksen ymmärretään olevan normatiivinen, kuvaileva tarina, jonka kautta tilanne nimetään, tulkitaan poliittiseksi ongelmaksi ja joka ohjaa toiminnan suuntaa. Kehyksissä yhdistyvät määritelmän mukaan faktat ja arvot, mikä korostaa kehyksen tulkinnallista luonnetta. (ks. esim. Laws & Rein 2003, 173-174.) Määritelmä korostaa kehyksen tulkinnallista luonnetta ja yhteyttä vallankäyttöön, tehden kehystämisestä myös tavoitteellisen teon.

Kehyksen käsite on yleistynyt myös yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa, jossa Snow ja Benford (2000, 614; ks. myös Snow & Benford 1988, 198) määrittelevät kehysten olevan ”toimintaan suuntaavia uskomusten ja merkitysten yhteenliittymiä, jotka inspiroivat ja legitimoivat yhteiskunnallisen liikkeen toimintaa ja kampanjoita”. He puhuvatkin kollektiivisen toiminnan kehyksistä. Tässä määritelmässä korostuu kehystämisen prosessin diskursiivinen ja interaktiivinen luonne sekä kehysten tarkoitus muuttaa asiointilaa ja johtaa toimintaan. Tällöin kehyksen käsitteen kautta voidaan siten tarkastella informaation strategista hyödyntämistä.

Näihin kahteen poliittisempaan kehyksien määritelmään liittyy tiiviisti kehystämisen tavoitteellisuus ja vaikuttamiseen pyrkivä luonne, jota ei Goffmanin (1974) alkuperäisessä kehyksen käsitteessä ollut. Näin ollen ne sopivat paremmin tämän tutkielman tarkoituksiin, sillä ne korostavat kehystämisen merkitystä poliittisen ongelman luomisessa ja auttavat siten ymmärtämään kehystämisen merkitystä ilmastopakolaisuuden kontekstissa.

Kehykset muodostuvat kehystämisen prosessien kautta. Kehystämisen prosessit ovat Schönin ja Reinin (1977) mukaan nimeäminen, valikoiminen ja tarinankerronta. Nimeämiseen liittyvät asian esittämiseen valitut metaforat ja toistuvat sanavalinnat. Valikoiminen puolestaan korostaa sitä, miten asiasta luotu kuva ei ole koskaan kokonainen, vaan siitä on valikoitu osat, jotka nostetaan näkyviin. Tarinankerronta puolestaan sitoo esityksen koherentiksi, ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Se sisältää viittauksia menneeseen, nykyiseen ja tulevaan, ja sen avulla pyritään houkuttelemaan lukija toimimaan halutulla tavalla.

Kehyksissä yhdistyvät sekä faktat että arvot, ja niiden tavoitteena on esittää asia tavalla, joka johtaa halutunlaiseen toimintaan. Toimivan kehyksen tulee Keckin ja Sikkinkin (1998, 19) mukaan ”näyttää, että tilanne ei ole luonnollinen eikä tapahtunut vahingossa, identifioida vastuussa olevat tahot ja ehdottaa toimivia ratkaisuita”. Siten voidaan luoda voimakas viesti, mikä on välttämätön vaikutuksen aikaansaamiseksi. Viestin tulee vedota jaettuihin sääntöihin ja vakuuttaa, että kyseessä on globaalisti ratkaistava asia, johon valtiotasolla voidaan vaikuttaa, eikä tekninen asia, jonka vain asiantuntijatyö voi ratkaista. (Keck & Sikkink 1998, 19.) Ollakseen toimiva, kehyksen tulee olla tarpeeksi uskottava ja vedota voimakkaasti toiminnan tarpeeseen.

Kehyksen käsite on osittain päällekkäinen diskurssin käsitteen kanssa. Niiden välisiä eroja ei ole juurikaan määritelty analyttisesti. Kehyksen käsitteen voidaan kuitenkin ymmärtää korostavan enemmän sitä, miten erilaiset ongelman määrittelyt ohjaavat poliittista toimintaa eri suuntiin. Diskurssin sisällä voidaan siis havaita useampia kehyksiä. (ks. Ransan-Cooper et al 2015, 107.)¹⁹ Cornelissenin ja Wernerin (2014) mukaan laajempi diskursiivinen kenttä vaikuttaa siihen, millaiset ja keiden tuottamat kehykset onnistuvat määrittämään ilmiötä. Tässä tutkielmassa tehdään ero kehysten ja diskurssien välille tähän määritelmään nojautuen, ymmärtäen laajemman kansainvälisen keskustelun perustuvan ilmastopakolaisuuden

¹⁹ Ks. lisää aiheesta luvussa 4.1., jossa käsitellään kehysanalyysin ja diskurssianalyysin suhdetta.

diskursseihin, johon eri toimijat osallistuvat kehystämällä ilmastopakolaisuutta eri tavoin. Eri kehyksien kautta toimijat toisintavat tai haastavat diskursseja.

3.2. Ilmastopakolaisuusdiskurssit

Ilmastopakolaisuuden tutkimuksessa huomio on kohdistunut aluksi liian yksinkertaistavaan narratiiviin siitä, miten ilmastonmuutos johtaa kausaalisesti pakolaisuuteen ja sittemmin erilaisten ilmastopakolaisuusdiskurssien poliittisiin vaikutuksiin ja ilmastopakolaisten kulttuurisiin representaatioihin (Felli 2013, 338). Aiempi tutkimus on keskittynyt sekä ilmastopakolaisuuden (ilmiö) että ilmastopakolaisen (yksilö) esittämiseen²⁰. Tässä tutkimuksessa keskitytään pääosin ilmastopakolaisuuden ilmiön esittämiseen, sillä tavoitteena on eritellä problematisoinnin kehyksiä.

Aiempaa tutkimusta esitetään tässä jaoteltuna turvallistavan, suojelun, resilienssin ja poliittisen toimijan diskursseiksi. Jokaisen diskurssin kohdalla esitetään sen erityispiirteet ja avataan siihen kohdistunutta kritiikkiä. Tässä luvussa esitetyt ilmastopakolaisuusdiskurssit ovat merkittävä osa tätä tutkielmaa, sillä niitä hyödynnetään myöhemmin analyysin kontekstina.

3.2.1. Turvallistava diskurssi

Ilmastopakolaisuuskeskustelulle tyypillisen diskurssin mukaan ilmastonmuutos muuttaa useat sen vaikutuksille alttiit asuinalueet asuinkelvottomiksi, mikä johtaa turvaa etsivien ilmastopakolaisten aaltoihin globaalista etelästä kohti globaalia pohjoista. (ks. esim. Bettini, Nash ja Gioli 2017, 351). Asuinympäristöjen huononeminen ja lisääntynyt muuttoliike johtavat diskurssissa resurssien niukentumiseen ja jännitteiden kasvuun, mikä puolestaan johtaa lisääntyneisiin konflikteihin.

Tätä diskurssia on kritisoitu paljon sen deterministisyydestä ja kausaalisten syy-seuraussuhteiden vetämisestä ympäristössä tapahtuvien muutosten ja siirtolaisuuden välille (Bettini, Nash, Gioli 2017, 352). Deterministisen yhteyden sijaan tutkimuksessa korostetaan nykyisin enemmän ilmastopakolaisuuden monimutkaisuutta (Baldwin, Methmann & Rothe 2014, 122): muutokset ympäristössä vaikuttavat muuttoliikkeeseen, mutta kausaalisen sijaan epäsuorasti: muutokset vaikuttavat taloudellisiin, sosiaalisiin ja poliittisiin tekijöihin, jotka

²⁰ Ilmastopakolaisen (yksilö) diskursiivisen ja visuaalisen esittämisen on kritisoitu muun muassa perustuvan vastakkainasetteluihin ”meidän” ja ”heidän” välillä (Mayer 2014, 31) ja olevan rodullistavaa (Baldwin 2016; Hartmann 2010; Piguet, Kaenzig & Guelat 2018; Methmann 2014) ja sukupuolittunutta (Myrntinen 2017; Rothe 2017).

voivat ajaa yksilöitä tai yhteisöitä jättämään kotinsa (Mayer 2017, 108). Ilmastonmuutoksen vaikutusten erottamista yksittäiseksi taustasyyksi on kritiikin mukaan mahdotonta tehdä (Nash 2018, 54).

Vaikka ilmastonmuutoksesta johtuvan muuttoliikkeen todetaan diskurssissa johtavan levottomuuksiin, konflikteihin ja alueelliseen epävakauteen, todellisuudessa siitä ei ole tarpeeksi näyttöä (Elliot 2010, 175). Ilmastonmuutos voi joissain paikoissa heikentää resurssien saatavuutta ja lisätä potentiaalisesti konfliktialttiutta, mutta on tärkeää huomioida, että monet yhteisöt, joissa resursseja on niukasti, onnistuvat toimimaan ilman väkivaltaisuuksia. Ongelmallista on, että resurssien niukkuuden seuraukset nähdään ristiriitaisesti erilaisina vauraissa ja köyhissä maissa. Vauraiden maiden kohdalla resurssien niukkuuden oletetaan voivan johtaa teknologisiin ja institutionaalisiin innovaatioihin, mutta vähemmän vauraiden ja köyhien maiden kohdalla oletetaan päinvastaista: niukkuus tekee näiden maiden kansalaisista joko uhreja tai roistoja, jotka eivät kykene innovoimaan tai monipuolistamaan elinkeinojansa ja jotka ovat luonnollisesti taipuvaisia väkivaltaan. (Hartmann 2010, 237.)

Vaikka ilmastonmuutos voi joissain tapauksissa voimistaa jo olemassa olevia taloudellisia ja poliittisia jakolinjoja, jotka voivat johtaa konfliktien syttymiseen, ilmastonmuutoksen näkeminen konfliktin suurimpana syynä tai laukaisijana on yksinkertaistavaa, sillä väkivaltaisen konfliktin ja massasiirtolaisuuden taustalla on usein monia muita tekijöitä, eikä ilmastonmuutoksen vaikutuksia pystytä rajaamaan niistä erilliseksi. (Hartmann 2010, 237.) Siirtolaisuuden syitä ei voi yksinkertaistaa ympäristöön tai ilmastoon, vaan siihen liittyy myös rakenteellisia ja yksilöllisiä syitä (ks. esim. Morrissey 2008).

Deterministisen diskurssin on myös kritisoitu voivan vapauttaa valtiot vastuistaan. Vaarana on, että pakolaisuus, konfliktit ja nälkä ymmärretään suoraan luonnonkatastrofien seurauksiksi, jolloin syyllisyys kasataan luonnon ja ympäristön taakaksi, unohtaen poliittisen toiminnan merkitys niiden ehkäisyssä ja vaikutusten lieventämisessä. (Oliver-Smith 2012.) Myöskään siirtolaisuuden ei nähdä nykytutkimuksen valossa olevan itsessään epävakauttava tekijä, vaan sen konteksti ja siihen vastaaminen vaikuttavat väkivaltaisen konfliktin riskiin (Elliot 2010, 190).

Lisäksi diskurssi on nähty irrallisena haavoittuvuutta aiheuttavista rakenteellisista tekijöistä, kuten globalisaatiosta tai kehityksestä (Bettini 2014). Pelkkiin riskialueilla asuvien lukumääriin nojaavat ennusteet ilmastopakolaisten lukumääristä nähdään usein turhan yksinkertaistavina,

sillä ne eivät ota huomioon paikallisten resilienssin tasoa eikä sopeutumisen mahdollisuuksia (ks. esim. Gemenne 2011). Ilmastopakolaisuuden nyanssien ja sille altistavien haavoittuvuuksien ymmärtäminen ovat nousseet sittemmin oleellisiksi keskustelun elementeiksi.

Ilmastopakolainen näyttäytyy näissä diskursseissa uhkana tai pelottavana uhrina. Uhka-kehys perustuu vastakkainasetteluun ja erilaisuuden korostamiseen. Tätä kehystä ovat usein käyttäneet puolustuspoliittiset toimijat ja ajatushautomot. Kehystä on käytetty myös globaalissa Etelässä vaatimaan ratkaisuita jo olemassa oleviin kiistoihin, kuten Intian ja Bangladeshin rajakiistoihin. Kehyksestä puuttuvat empaattiset viittaukset yksilöiden inhimilliseen turvallisuuteen ja se tuotetaan sensaatiohakuisen kielen ja dramaattisten kuvien avulla. (Ransan-Cooper et al 2015, 110.) Toisaalta uhka-kehys voidaan liittää ilmastopakolaisen sijaan ilmastonmuutokseen itsessään, jolloin se perustelee humanitaarisia toimia sitä pakenevia ihmisiä kohtaan (Bettini 2013).

Akateemisessa maailmassa determinististä ja turvallistavaa diskurssia toistavien tutkijoiden katsotaan hävinneen debatin (Boas 2014, 249). Silti mediassa ja poliittisessa keskustelussa nostetaan jatkuvasti esiin väkivallan ja konfliktien yhteys ympäristön muutoksiin ja ilmastonmuutokseen,²¹ mikä ylläpitää turvallisuuden nojaavaa diskurssia. Erityisesti Syyrian tilanne nostetaan usein esiin varoittavana tulevaisuudennäkymänä siitä, mitä ilmastonmuutos tuo tullessaan. (Bettini, Nash, Gioli 2017, 349.) Turvallistavan diskurssin kautta ehdotetut ratkaisut voivat tukea elinolojen vakauttamista sotilaallisin keinoin tai tiukan maahanmuuttopolitiikan ja tehostetun rajavalvonnan toteuttamista (Bettini 2013; Léonard 2010; Trombetta 2014; Ransan-Cooper et al 2015, 113). Sen on pelätty voivan perustella jopa kehitysavun ja humanitaarisen toiminnan militarisoimista²² (Hartmann 2013, 99).

²¹ Ilmastonmuutosta on käsitelty YK:n turvallisuusneuvostossa, ks. esim. S/RES/2349, S/RES/2408 ja S/RES/2448, jotka käsittelevät ilmastonmuutoksen vaikutusta Somalian, Tšadin ja Keski-Afrikan tasavallan turvallisuustilanteeseen. Myös G7-maiden raportti ”A New Climate for Peace” (2015) korosti ilmastonmuutosta globaalina turvallisuusuhkana. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan globaali strategia nostaa ilmastonmuutoksen turvallisuusuhkana. Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS) järjesti vuonna 2018 korkean tason tapahtuman ”Climate, Peace and Security: The Time for Action”, jossa tapahtuman kuvauksen mukaan korostettiin ilmastonmuutosta uhkana ja pyrittiin vetämään linjauksia ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välille.

²² Hartmann (2013, 99) osoittaa, että vaikka humanitaarisen avun toimijat ovat yleisesti huolissaan sotilastoiminnan kasvusta, kansalaisjärjestöistä Oxfam America on tehnyt yhteisraportin Yhdysvaltalaisen puolustukseen keskittyneen ajatushautomo CNA:n (2011) kanssa, jossa todetaan, että sotilaalliset turvallisuusoperaatiot saattavat olla tarpeellisia humanitaarisen avun perille saattamiseksi ja ehdottaa yhteisiä harjoituksia siviilitoimijoille ja armeijalle varautumisen tueksi. Siten se osallistuu uudelleentuottamaan neo-malthusialaista käsitystä ilmastopakolaisuudesta.

3.2.2. Suojelun diskurssi

Suojelun diskurssi korostaa ilmastopakolaisten oikeudellista ja/ tai humanitaarista suojelua. Ilmastomuutoksen vaikutukset haavoittuviin yhteisöihin nähdään niin vakavina, että ne vaarantavat perustavanlaatuiset ihmisoikeudet. Oikeusperustainen suojelun diskurssi korostaa valtioiden ja kansainvälisen yhteisön vastuuta ehkäistä ilmastopakolaisuutta ilmastomuutoksen hillitsemisen ja paikallaan pysyvän sopeutumisen tukemisen keinoin ja muistuttaa myös ilmastopakolaisten suojelun mekanismin luomisesta (Bettini, Nash, Gioli 2017, 352).

Suurimmat humanitaariset haasteet ilmenevät luultavasti paikoissa, joissa ihmiset eivät pysty liikkumaan, eivätkä siellä, minne he liikkuvat. Käsityksen mukaan ilmastomuutoksen lieventäminen ja siihen sopeutuminen tulisi liittää köyhyyttä vähentäviin ja tasa-arvoa edistäviin kehitystoimenpiteisiin. (Hartmann 2010, 237-239.)

Suojelun diskurssiin liittyvää uhri-kehystä on Ransan-Cooperjn, Farbotkon, McNamaran, Thorntonin ja Chevalierin (2015, 109) mukaan käyttäneet erityisesti kansainväliset kansalaisjärjestöt, jotka ovat maallaneet kuvaa pelastuksen tarpeessa olevista passiivisista uhreista, jotka odottavat pelastusta joko ulkoisen rahoituksen tai turvapaikan muodossa. Siihen siis liittyy sekä ulkoisesti annetut sopeutumisen keinot että ilmastopakolaisten oikeudellinen suojelu. Uhri-kehys kuitenkin luottaa empatiaan ja huolenpitoon, mikä voitaisiin hyödyntää myös korostamaan haavoittuvuuksien keskinäisriippuvaista luonnetta. Uhri-kehystä on hyödynnetty kansainvälisen suojelun mekanismin luomisen tarpeen perustelemiseksi tai kompensatioihin velvoittamiseksi (Ransan-Cooper et al 2015, 109-110).

Kriittisesti tarkasteltuna asetelmaa leimaa erottelu asiantuntevan globaalin Pohjoisen ja katastrofiherkän Etelän välillä. Se voi häivyttää yksilön toimijuutta ja korostaa Pohjoisen näkemyksen ylemmyyttä. Kehys esittää ulkopuolisen avun välttämättömyytenä ja sivuuttaa ilmastopakolaisten itsensä kokemukset ja paikallisesti kehitetyt ympäristön muutoksesta selviytymisen tavat. Uhri-kehys kuitenkin luottaa empatiaan ja huolenpitoon, mikä voitaisiin hyödyntää myös korostamaan haavoittuvuuksien keskinäisriippuvaista luonnetta. (Ransan-Cooper et al 2015, 109-110.)

3.2.3. Resilienssin diskurssi

Bettinin, Nashin ja Giolin (2017) mukaan diskurssissa on tapahtunut muutosta viime vuosina: uhri- ja uhka -kehyksiin perustuva deterministinen ja turvallistava ilmastopakolaisuuden diskurssi on heikentynyt samalla kun ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutumista korostava resilienssin diskurssi on saanut vahvistunutta huomiota. Tyypillisen narratiivin mukaan ilmastopakolaisuus ei johdu pelkästään ilmastomuutoksen aiheuttamien vaikutusten voimakkuudesta (esim. kuinka paljon merenpinta nousee tai sateet muuttuvat), vaan myös niistä sopeutumisen keinoista, mitä on paikallisesti toteutettavissa. Sopeutumiskeinojen määrä ja tehokkuus riippuvat puolestaan paikallisesta, kansallisesta, alueellisesta ja kansainvälisestä poliittisesta taloudesta.

Resilienssin diskurssille tyypillistä on painottaa muuttamisen monimuotoisia syitä ja skaalaa pakotetusta vapaaehtoiseen. Se korostaa katastrofien seurausten, ilmastomuutokseen sopeutumisen ja kehityksen yhteyksiä, sekä kannustaa ympäristöasioiden sisällyttämistä laajempiin poliittisiin agendoihin (Bettini, Nash & Gioli 2017, 353). Paikallisten sopeutumiskeinojen tärkeyttä korostetaan ja haavoittuvaisuus ilmastomuutoksen seurauksille yhdistetään laajempiin kehityksen kysymyksiin.

Diskurssi alleviivaa, ettei pakeneminen ole ainoa ratkaisu ilmastomuutosten seurauksista selviämiseen, vaan huomiota tulisi kiinnittää myös kotipaikassa sopeutumisen, suunnitellun muuttamisen ja uudelleensijoittamisen mahdollisuuksille (Bettini 2014, 185). Resilienssiin perustuva diskurssia on pidetty toivottuna kehityksenä, sillä se antaa toimijuutta yksilölle kannustaessaan ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnistaan valtiolle antautumisen sijaan (Bettini, Nash & Gioli 2017, 350). Ulkoisen avun merkitys on pieni ja yksilön toimet merkittäviä (emt. 349).

Samalla kun ymmärrys ilmastopakolaisuudesta on monimuotoistunut, se on ottanut vaikutteita siirtolaisuuden tutkimuksessa tunnistetusta siirtolaisuuden hallinnan diskurssista. Siirtolaisuuden hallinnan diskurssi perustuu niin sanottuun ”kolmoisvoiton argumenttiin” (triple-win argument), joka käsittelee siirtolaisuutta prosessina, joka voidaan optimoida tuottamaan hyötyä kaikille osapuolille: lähtömaalle, vastaanottavalle maalle ja siirtolaisille itselleen (Geiger & Pécoud 2010, 9).

Ilmastopakolaisuuden kontekstissa tähän argumenttiin liittyy siirtolaisuuden näkeminen sopeutumisen strategiana pelkän selviytymisen keinon sijaan. Siirtolaisuuden siis perustellaan

lievittävän ilmastonmuutoksesta johtuvia negatiivisia vaikutuksia vähentämällä yksilöiden haavoittuvuuksia ja lisäämällä heidän resilienssiään. Tämän nähdään tapahtuvan ensisijaisesti työperäisen muuttoliikkeen kautta lähtömaahan lähetettävien rahälähetysten kautta. (Nash 2016, 200-201.) Sarah Nashin (2016, 200) mukaan näistä elementeistä on muotoutumassa uusi ympäristösiirtolaisuuden diskurssi ympäristöä ja muuttoliikettä käsittelevässä keskustelussa.

On tärkeää huomata, että ympäristösiirtolaisuuden keskustelussa onnistunut sopeutuminen nähdään ensisijaisesti ulkopuolisen tahon toimeenpanemana suunniteltuna sopeutumisenä (planned adaptation) itsenäisen sopeutumisen (autonomous adaptation) sijaan. Toisin sanoen ulkopuolisten tahojen, varsinkin päättäjien, tulisi helpottaa ja hallinnoida muuttoliikettä. (Nash 2016, 201.) Väliaikainen tai kiertävä muuttoliike nähdään parempina vaihtoehtoina kuin pysyväluonteinen, sillä se mahdollistaa rahälähetykset lähtöyhteisön tukemiseksi, mutta ei aiheuta valtiolle ”aivovuotoa” (brain drain). Lisäksi se ei vaadi pysyvää asettumista vastaanottavaan maahan, mikä Nashin (2016, 202) mukaan on erityisen vetoavaa nykyisessä maahanmuuttokriittisessä ilmapiirissä. Myös itse siirtolaiset hyötyvät, sillä heidän ei tarvitse jättää kotiaan pysyvästi.

Tätä resilienssin diskurssia on edistänyt erityisesti Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) ja Advisory Group on Climate Change and Human Mobility²³, joka on kansainvälisten järjestöjen koalitio, joka työskentelee ilmastonmuutoksen ja siirtolaisuuden kysymysten parissa (Nash 2016, 205). Lisäksi diskurssi on näkyvissä joidenkin kansalaisjärjestöjen ja ajatushautomoiden viesteissä.

Resilienssin diskurssi kehystää ilmastopakolaiset sopeutuvina toimijoina. Ennakoitu työperäinen muuttaminen nähdään positiivisena ja toivottavana sopeutumisen ratkaisuna, joka vahvistaa yksilön ja yhteisön resilienssiä. Kehystä ovat käyttäneet jotkin kansainväliset kansalaisjärjestöt, ajatushautomot ja tutkijat. Myös ilmastopakolaisuuden uhkaaman saarivaltio Kiribatin kehittämä ”kunniakkaan muuttamisen”²⁴ strategian nähdään pohjautuvan tähän kehykseen. (Ransan-Cooper et al 2015, 111.) Sen mukaan kodin jättäminen voi olla toimiva sopeutumisen strategia ja yksilön tulisi hyödyntää työperäisen muuton mahdollisuuksia

²³ Johon kuuluvat IOM, United Nations University Institute for Environment and Human Security (UNU-EHS), the United Nations Development Programme (UNDP), the International Labour Organization (ILO), the Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC), Sciences Po – Center for International Studies and Research (CERI) and Refugees International, UNHCR.

UNHCR tosin erottuu tästä joukosta painottamalla suojelun diskurssia hallinnan sijaan (Nash 2016, 205).

²⁴ migration with dignity

sopeutumisessa ja resilienssin kasvattamisessa. (Bettini, Nash, Gioli 2017, 349.) Rahalähetyksen kautta voidaan rahoittaa myös paikalleen jääneen yhteisön sopeutumisen ja ennaltaehkäisykeinojen toteuttamista ja siten lisätä heidänkin resilienssiään (emt, 353). Sopeutuvan toimijan kehys korostaa muuttoliikkeen helpottamista institutionaalisin keinoin, kannustamista ennakoivaan muuttoon ja panostamista kaupunkikehitykseen. Rahalähetyksen, kiertävän muuttoliikkeen ja uusien taitojen opettamisen teemat korostuvat ratkaisuehdotuksissa. (Ransan-Cooper et al 2015, 111.)

Resilienssiä korostava diskurssikaan ei ole ongelmaton. Sen on kritisoitu kääntävän vastuun oikeuksien toteuttamisesta ja turvallisuuden takaamisesta valtiolta yksilölle. Vastuu riskien hallinnasta jää yksilölle itselleen instituutioiden ja kansainvälisen toiminnan sijaan, jolloin puhe uhrien tai uhkien oikeuksien suojelusta ja kansainvälisestä vastuusta heikkenee ja jättää siten vähemmälle huomiolle ilmasto-oikeudenmukaisuuden ja vastuun kysymykset. (Bettini, Nash, Gioli 2017, 349-350.) Diskurssin on kritisoitu kääntävän puhe vahingoista ja menetyksistä puheeksi edistyksestä ja muutoksesta, kiistäen oikeuden kompensatioihin. Lisäksi vastuun sysääminen yksilöille voi johtaa siihen, että teollistuneet maat vähentävät tai vetävät kokonaan pois kehittyville maille kohdistetun ilmastorahoituksen. (Methmann & Oels 2015.)

Resilienssiä korostavan diskurssin on myös kritisoitu korostavan ilmastonmuutokseen sopeutumista sitä hillitsevien toimien sijaan. Ilmastonmuutos siis nähtäisiin välttämättömänä uhkana, johon ei enää voisi vaikuttaa, jolloin sitä hillitsevien toimien kiristämällä ei olisi väliä. Kohtalot ilmastopakolaisina hyväksyttäisiin sellaisinaan, ilman poliittista tahtoa toimia ennakoivasti. (Methmann & Oels 2015.)

Lisäksi, siinä missä aiempi ilmastopakolaisen diskurssi perustui yhdenvertaiselle oikeuksien toteutumisen suojelulle, resilienssiä painottavan diskurssin mukaan yksilön on opittava selviytymään uusissa olosuhteissa ansaitakseen oikeuden selvitä (Evans & Reid 2014 teoksessa Bettini, Nash & Gioli 2017, 350). Kriitikot huomauttavat myös, ettei muuttaminen johda aina positiivisiin lopputulemiin ja voi joskus jopa lisätä yksilöiden haavoittuvuutta tai eriarvoisuutta yhteisössä. Diskurssi myös olettaa yksilöiden olevan halukkaita muuttamaan ja osallistumaan virallisille työmarkkinoille. (Ransan-Cooper et al 2015, 111.) Niitä, jotka eivät sosioekonomisten tai poliittisten tekijöiden vuoksi pysty lähtemään, on kutsuttu ”loukkuun jääneiksi” (trapped populations) ja heidän katsotaan epäonnistuneen sopeutumisessa. (Ayeb-Karlsson et al 2018, 559.)

Bettini, Nash ja Gioli (2017) kritisoivat resilienssin diskurssin unohtavan kaiken sen, mitä alkuperäisessä ilmastopakolaisuusdiskurssissa oli hyvää, eli epätasaisten vaikutusten ja sopeutumisen mahdollisuuksien korostamisen. Sen sijaan, että ilmastonmuutokselle haavoittuvaisuuden korostettaisiin olevan väärin ja epäoikeudenmukaista, korostuvat sen sijaan vain erot kyvyssä sopeutua. (Bettini, Nash & Gioli 2017, 351.) Siirtolaisten oletetaan ottavan vastuu omasta sopeutumisestaan, mikä voi kääntää huomion toisaalle valtioiden vastuista (Nash 2016, 212). Methmann ja Oels (2015) toteavat resilienssin diskurssin poistavan ilmastopakolaisuuteen liittyvän poliittisuuden ja kääntävän sen keskusteluksi ”vapaasta tahdosta” muuttaa tai jäädä. Diskurssi piilottaa siis sen, että ilmastopakolaisuuden riskeihin voidaan vaikuttaa poliittisilla valinnoilla.

Nashin (2016, 209) mukaan tätä diskurssia on edistetty yhtenäisemmin kuin muita ilmastopakolaisuuden diskursseja, mikä tekee siitä potentiaalisimman ehdokkaan nousta hallitsevaksi diskurssiksi turvallisestav diskurssin tilalle.

3.2.4. Poliittisen toimijan diskurssi

Ilmastopakolaisuus-diskurssien on esitetty olevan irrallaan ilmastopakolaisten itsensä elämästä. Ilmastopakolaisten osallistaminen poliittisiin keskusteluihin on ollut vähäistä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla (Farbotko & Lazrus 2012; Arnall & Kothari 2015). Sen on todettu johtuvan ilmastopakolaisten kollektiivisen identiteetin puutteesta. Kollektiivinen identiteetti mahdollistaisi ilmastopakolaisten poliittisen tunnistamisen ja osallistumisen keskusteluihin yhtenäisenä ryhmänä. (Mayer 2014, 31.) Kollektiivisen identiteetin puutteen on puolestaan todettu johtuvan siitä, etteivät ilmastopakolaisiksi määritellyt henkilöt itse identifioitu ilmastopakolaisiksi (Hingley 2017; Farbotko & Lazrus 2012). Diskurssia onkin tuotettu pääosin globaalissa Pohjoisessa (Ransan-Cooper et al 2015, 113). Identiteetti on siis ylhäältä käsin annettu (Mayer 2014, 31). Paikallisten äänten nostaminen esiin diskurssin tuottajien toimesta on ollut pääosin näennäistä, eli niitä on nostettu esiin vain pönkittämään mielikuvaa osallistavasta toiminnasta (Ransan-Cooper et al 2015, 113).

Viimeisimpänä kehityksenä onkin nähty ilmastopakolaisen esittäminen poliittisen toimijan kehyksen kautta, joka on Ransan-Cooperin, Farbotkon, McNamaran, Thorntonin ja Chevalierin (2015, 113) mukaan ainoa, joka nostaa esiin todellisesti paikallisia ääniä. Poliittisen toimijan kehys korostaa ilmastopakolaisen toimijuutta, itsemääräämisoikeutta ja yhteisölähtöisiä ratkaisuita ja nostaa esiin epätasa-arvon, marginalisaation ja epäoikeudenmukaisuuden ongelmia yhteiskunnallisten ja etnisten ryhmien kesken. Paikallisen päätöksenteon esteenä nähdään

ympäristöä huonontavat ja haavoittuvuutta aiheuttavat epätasa-arvoiset valtarakenteet. Haavoittuvilla nähdään olevan mahdollisuus haastaa rakenteet voimaannuttamalla heitä. Kehyksessä painottuu ruohonjuuritason toivo ja vahvuus ilmastonmuutoksen edessä, ja ajatus siitä, ettei pakkomuutto ole välttämättömyys. Poliittisen toimijan kehys esittää ratkaisuksi paikallisten voimaannuttamisen, jotta he voivat tehdä omat tietoon perustuvat ratkaisunsa, ja heidän osallistaminen heitä koskeviin päätöksentekoprosesseihin (Ransan-Cooper et al 2015, 111-112).

Vaikkakin muuttaminen tiedostetaan sopeutumisen strategiaksi, korostetaan kehyksessä sosioekonomisten, poliittisten ja institutionaalisten rakenteiden merkitystä sopeutumisen keinojen saatavuudelle. Poliittisten ratkaisuiden vaikutuksia paikallisten haavoittuvuuteen arvioidaan tarkasti. Kehystä ovat edistäneet kriittiset tutkijat ja paikalliset liikkeet ja kansalaisjärjestöt. Kehystä ei ole vielä kritisoitu paljoa sen uutuuden vuoksi, mutta kritiikki kohdistuu oletukseen paikallisyhteisöiden yhtenäisyydestä ja paikallisten päätöksenteon mallien pakottamisesta Pohjoisen osallistavuuden mallin muottiin. (Ransan-Cooper et al 2015, 111-112.)

Yhteenvedona voidaan todeta ilmastopakolaisuutta ympäröineen diskurssin olleen luonteeltaan dynaaminen ja voimakkaan poliittinen. Vaikka ilmastopakolaisuuden todellisuutta ilmiönä ei kyseenalaisteta, kiistelyn kohteena on edelleen, miten paljon ilmastonmuutos vaikuttaa muuttoliikkeisiin, voidaanko ilmastonmuutos erottaa erilliseksi syyksi muuton tai pakenemisen taustalla, onko relevanttia tai edes mahdollista puhua ilmastopakolaisista, ja millaista kansainvälistä sääntelyä tarvitaan. Ransan-Cooper, Farbotko, McNamara, Thornton ja Chevalier (2015) korostavat, että havaintojensa mukaan kehysten määrä on kasvanut sitä mukaa, kun keskustelu on laajentunut. Mikään kehys ei siis ole jäänyt pois, vaan ne esiintyvät rinnakkain. Myös Bettinin, Nashin ja Giolin (2017, 349) tutkimus tukee havaintoa kehysten yhtäaikaista olemassaolosta. Merkittävää on huomioida niiden poliittiset vaikutukset. Seuraavaksi käännetään huomio kansainvälisten kansalaisjärjestöjen rooliin diskurssien muovaajina, mikä perustelee jäljessä esitettyä tutkimusasetelmaa.

3.3. Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen rooli diskurssin muovaajina

Ilmastopakolaisuuskeskustelun monimuotoisuus on avannut vaikuttamisen mahdollisuuksia useille toimijoille, myös kansalaisjärjestöille, jotka eivät ole perinteisiä kansainvälispoliittisia toimijoita.²⁵ Kansainväliset kansalaisjärjestöt ymmärretään tässä tutkielmassa valtioiden rajat ylittäviksi toimijoiksi, jotka pyrkivät ajamaan valitsemaansa ihmisryhmän tai asian etuja kansainvälisesti. Ne pyrkivät vaikuttamaan valtioiden tai yritysten päätöksiin tai toimintaan oikeudellisten rakenteiden ulkopuolella, vedoten moraaliseen auktoriteettiin. Toisten toimijoiden etujen ajaminen ja vaikuttamaan pyrkivä toiminta tekevät niistä poliittisia toimijoita. (Acosta 2012, 159-160.) Materiaalisen vallan²⁶ sijaan ne käyttävät valtaa haastamalla virallisia diskursseja, tekemällä marginaaliin jääneitä aiheita näkyviksi ja käyttämällä informaatiota strategisesti (Acosta 2012, 175). Niiden valta on valtaa osallistua globaalihallinnan diskurssien muovaamiseen (Pruce & Budabin 2016, 413; Bedall 2013, 199).

Kansainvälisistä kansalaisjärjestöistä puhuttaessa nousee esiin globaalin kansalaisyhteiskunnan käsite. Wapnerin (1995, 312-313) määritelmän mukaan globaali kansalaisyhteiskunta on valtioiden rajat ylittävä julkinen tila, joka sijaitsee yksilöä ylempänä, mutta valtiota alempana, ja jossa yksilöt ja ryhmät toimivat yhteisten tavoitteiden edistämiseksi. Määritelmää ei ole kovinkaan tarkka ja kattaa alleen moninaisen joukon toimijoita, joten sittemmin Keck ja Sikkink (1998) ovat tutkineet kansainvälisten kansalaisjärjestöjen toimintaa määrittelemänsä transnationaalisten etujärjestöverkostojen käsitteen kautta. Käsite tarkoittaa määritelmää toisten etuja ajaviin, vaikuttamistyötä tekeviin ei-valtiollisiin toimijoihin, mikä vastaa käsitykseltään sitä toimijakenttää, johon tässä tutkielmassa keskitytään.

Keck ja Sikkink (1998, 8-9) korostavat, että transnationaalisten verkostojen toiminta on kansainvälispoliittisesti erityistä, sillä ne ajavat myös muiden kuin itsensä etuja.

²⁵ Kansainvälisen politiikan toimijakenttä on perinteisesti ymmärretty valtiokeskeisenä ja valta realismin näkökulmasta eli valtion vaikutusvaltana toisiin valtioihin materiaalisen kyvykkyyden kautta. Ei-valtiollisten toimijoiden kansainvälispoliittisen toimijuuden tunnistaminen vaatii käsitystä vallasta laajempaa kuin materiaalisenä kyvykkyytenä. Ymmärrys kansainvälisen politiikan areenasta globaalihallinnan kenttänä on laajentanut ymmärrystä vallankäytöstä ja merkittävien toimijoiden moninaisuudesta. Globaalihallinnan lähestymistapa hyväksyy kansalaisyhteiskunnan toimijuuden ja sen merkityksen normien luomisen ja kehittämisen prosesseissa, asioiden nostamisessa kansainväliselle agendalle, standardien asettamisessa ja instituutioiden toiminnassa ja niiden toteuttamisen tarkkailemisessa. (Hurrell 2005, 42.)

²⁶ Barnett ja Duvall (2005) tunnistavat kansainvälisen politiikan toimijoiden käyttävän pakottavaa, institutionaalista, rakenteellista ja produktiivista valtaa, joista kansalaisjärjestöt käyttävät viimeisintä. Se on luonteeltaan konstruktivistista ja sosiaalista ja näkyy kielellä ja käytännöissä, jotka järjestävät sosiaalista, yksilöiden ja ryhmien identiteettejä (Lipschutz 2007, 228-229). Sitä on kutsuttu myös diskursiiviseksi (Holzscheiter 2005) tai ideationaaliseksi (Pruce & Budabin 2016) vallaksi. Jatkossa siihen viitataan diskursiivisena valtana.

Kansalaisjärjestöjen määrän kasvu globaalihallinnan kentällä yhdistetäänkin usein mielipiteiden, maailmankatsomusten ja äänien monipuolistumiseen ja globaalin yhteiskunnallisen pluralismin lisääntymiseen (ks. Kaldor 2003, 148). Monet kansalaisjärjestöt tunnistavat tämän roolin. Ilmastokokouksien yhteydessä niiden on tutkittu pitävän ilmastokokouksia tärkeänä globaalihallinnan julkisena tilana, jonka demokraattisuutta ja inklusiivisuutta ne pyrkivät parantamaan. Osallistumalla ne kokevat pystyvänsä parantamaan globaalin ilmastoregiimin legitimitettä ja tehokkuutta. (Derman 2014, 36.) Kansainvälinen ilmastopolitiikka on nähty otollisena kansalaisjärjestöjen toiminnalle ja se on mahdollistanut niiden aktiivisen osallistumisen.²⁷ Myös ilmastopakolaisuuskeskustelussa kansainväliset kansalaisjärjestöt ovat olleet aktiivisia ilmastonmuutoksen inhimillisten vaikutusten nostamisessa päätöksentekijöiden tietoisuuteen.

Keckin ja Sikkinkin (1998) mukaan vaikuttamistyössä hyödynnetään suostuttelua, sosialisaatiota ja painostusta, joita toteutetaan informaation, symboliikan, vipuvarren ja tilivelvollisuuden politiikkojen kautta. Informaation ja symboliikan politiikkojen avulla vakuutetaan asian tärkeyttä yleisön silmissä (Keck & Sikkink 1998, 23). Informaatiopolitiikkaa on poliittisesti hyödynnettävän informaation tuottaminen ja jakaminen siellä, missä sillä voi olla eniten vaikutusta. (Keck & Sikkink 1998, 16.) Informaatio kattaa sekä faktatietoa että tarinoita ihmiskohtaloista, jotka todistavat ilmiön olemassaoloa (Keck & Sikkink 1998, 19). Symboliikan politiikka puolestaan hyödyntää symboleita, toimintaa tai tarinoita. Sen avulla asiasta tehdään ymmärrettävämpi yleisölle, joka usein on kaukana todellisista tapahtumista. (Keck & Sikkink 1998, 16.) Tarinoiden liittäminen tilastoihin on Keckin ja Sikkinkin (1998, 20) mukaan tehokas vaikuttamisen keino.

Vipuvarren politiikka on kykyä hyödyntää voimakkaampien toimijoiden arvovaltaa tai resursseja. Siinä ajettava asia yhdistetään johonkin yleisön tärkeänä pitämään asiaan, kuten kauppaan tai maineeseen, tai häpäistään toimija kansainvälisen yhteisön edessä. (Keck & Sikkink 1998, 24.) Tilivelvollisuuden politiikka tarkoittaa voimakkaiden toimijoiden pitämistä vastuuvollisina lupaamiensa toimenpiteiden ja periaatteiden noudattamisesta. Keckin ja Sikkinkin (emt, 16) mukaan näitä kaikkia voidaan käyttää samanaikaisesti asian edistämiseen.

²⁷ Myös monet globaalin kansalaisyhteiskunnan kriitikot tunnistavat kansalaisjärjestöjen vallan muovata valtioiden toimintaa, mutta painottavat, että on valtioiden vallassa päättää kansalaisyhteiskunnan olemassaolosta ja olosuhteista, jotka sallivat sen pääsyn vaikuttamisen areenoille (Hurrell 2005, 43). Institutionaaliset järjestelyt vaikuttavat siihen, miten paljon osallistumisen mahdollisuuksia kansalaisjärjestöillä on. Ilmastoneuvotteluissa niillä voidaan todeta olevan vaikutusvaltaa, joten kansalaisjärjestöihin keskittyminen on tässä kontekstissa otollista.

Ilmastopolitiikassa kansalaisjärjestöjen liikehdintää ovat ajaneet erityisesti vastuun ja epäoikeudenmukaisuuden kysymykset (Bettini, Nash & Gioli 2017, 350; ks. myös Chatterton et al 2013, Schosberg & Collins 2014). Perinteisesti ympäristöjärjestöjen eturyhmänä ovat olleet julkiset hyödykkeet, kuten ilma tai vesi, joten niiden on ollut vaikeaa yhdistää kampanjoihinsa ihmisyyttä (Keck & Sikkink 1998, 121). Ilmastopakolaisuuteen viitataan usein ilmastonmuutoksen kasvoina²⁸, joten sen voidaan tulkita tarjonneen väylän inhimillistä tekninen puhe ilmastonmuutoksesta.

Järjestöt kokevat itse roolinsa ilmastopolitiikassa olevan vähälle huomiolle jäävien aiheiden esiin nostaminen ja epätasaisten osallistumisen mahdollisuuksien tasoittaminen tukemalla kehittyvien maiden ääntä (Derman 2014, 32). Ilmastoneuvotteluissa vastuun ja ilmasto-oikeudenmukaisuuden kysymykset ovat perinteisesti luoneet jakolinjoja teollisuusmaiden ja kehittyvien maiden välille kehittyvien maiden vaatiessa teollisuusmaille suurempaa taakkaa ilmastotoimista. Väite perustuu näkemykseen siitä, että teollisuusmaat ovat aiheuttaneet enemmän hiilidioksidipäästöjä, mutta ovat kyvykkäämpiä vastaamaan ilmastonmuutoksen seurauksiin. Suurimmat haitat lankeavat siis niille, jotka ovat vaikuttaneet vähiten ilmastonmuutokseen. Niinpä toimia tulisi näkemyksen mukaan suunnata suojelemaan heitä, joihin ilmastonmuutos eniten vaikuttaa.

Näistä lähtökohdista kumpuaa myös kansalaisjärjestöjen edistämä keskustelu ilmastopakolaisuudesta. Ilmastopakolaisuuden ymmärretään muodostavan suurimman riskin haavoittuvaisille ryhmille, joilla on vähiten mahdollisuuksia varautua ilmastonmuutoksen seurauksiin ja jotka ovat toiminnallaan vaikuttaneet vähiten ilmastonmuutoksen syntyyn ja voimistumiseen. Potentiaalisten ilmastopakolaisten suorat vaikutusmahdollisuudet kansainväliseen politiikkaan ovat pienet, ellei mitättömät, vähien resurssien ja vaikuttamisen väylien puutteen vuoksi. Ilmastopakolaisuuteen liittyy siis tiukasti epäoikeudenmukaisuuden kysymyksiä ja epätasaisia valtasuhteita.

On kuitenkin huomioitava, että kansalaisjärjestöjen esittäessä vaatimuksiaan kansainvälisesti, edustettu ryhmä saa harvoin suoraan vaikuttaa siihen, miten viesti esitetään (Pruce & Budabin 2016, 413). Etujärjestöillä on siten valta ilmasta ja edistää toisten toiveita, vaatimuksia ja intressejä ilman edustetun ryhmän suoraa osallistumista tai kontrollia. Ne voivat siis päättää

²⁸ human face of climate change

diskursiiviset käytännöt, joiden kautta edustettavaa ryhmää tai asiaa edustetaan. (Holzscheiter 2016, 209-210.)

Monet kansalaisjärjestöt painottavat huomioivansa toiminnassaan paikallisten osallistamisen, alkuperäiskansojen tietämyksen ja ruohonjuuritason toimijat, mutta se ei välttämättä näy niiden välittämässä viesteissä (Dogra 2012, 17). Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen ei voida siis suoraan sanoa tuottavan monimuotoisuutta globaalihallintaan, vaikka toimijat eksplisiittisesti toimisivatkin vähemmän edustettujen ihmisten ja valtioiden puolesta (Hurrell 2005, 44). Siten niiden toiminta voi toisintaa globaalia epätasa-arvoa (Hurrell 2005, 57; Price 2003, 590).

Kritiikki on huomionarvoista, sillä kansalaisjärjestöjen legitimizeetti kansainvälispoliittisina toimijoina perustuu niiden oletettuun kykyyn vähentää globaalien instituutioiden demokratiavajetta (Price 2003, 590). Tässä tutkimuksessa tiedostetaan tämä kriittinen näkökulma, joten myös analyysissa huomiota kiinnitetään diskurssien poliittisiin vaikutuksiin sekä institutionaalisella että edustettavien yksilöiden tasolla. Analyysissa on pyritty huomioimaan sosiaalinen konteksti analysoimalla tuloksia suhteessa kansainvälispoliittiseen ilmastopakolaisuuskeskusteluun.

4. TUTKIMUSASETELMA: KEHYSANALYYSI KANSAINVÄLISTEN KANSALAIJÄRJESTÖJEN RAPORTEISTA

Kuten edellä todettiin, kansainvälistä ilmastopakolaisuuskeskustelua ovat ohjanneet turvallisuuden, suojelun, resilienssin ja poliittisen toiminnan diskurssit. Ilmasto-oikeudenmukaisuuden ja vastuun teemat, jotka ovat olleet tärkeässä osassa kahden ensinnä mainitun diskurssin sisältöjä, ovat jääneet osittain vähemmälle huomiolle ilmastopakolaisuuskeskustelun siirtyessä korostamaan rakenteiden epätasa-arvoisuuden sijaan yksilöä sopeutuvana toimijana.

Aiemmissa ilmastopakolaisuuden esittämissä jäsentävissä tutkimuksissa on keskitytty kuitenkin melko kapeaan valtiokeskeiseen aineistoon, kansainvälisten kansalaisjärjestöjen diskurssin jäädessä vähäiselle huomiolle. Edellä on osoitettu, kuinka kansainvälisten kansalaisjärjestöjen rooli ilmastopakolaisten etuja ajavina toimina on merkittävä. Tämän tutkimuksen tavoitteena onkin selvittää, *millaisten kehysten kautta kansainväliset*

kansalaisjärjestöt esittävät ilmastopakolaisuuden ja millaista ilmastopakolaisuusdiskurssia kansainvälisten kansalaisjärjestöjen käyttämät kehykset ilmentävät.

Kansalaisjärjestöjen kansainvälispoliittisen toiminnan tarkastelu ja vallan ymmärtäminen diskursiivisena nostaa aineiston tarkastelun keskiöön sen, miten informaatiota on niissä tulkittu ja strategisesti hyödynnetty, eli kehystetty. Toiseen tutkimuskysymykseen vastataan tunnistettujen kehysten pohjalta, aiempaa tutkimusta kontekstina käyttäen. Kuten aiemmin esitettiin, diskurssit ovat laajempia ymmärtämisen tapoja, jotka ilmenevät erilaisissa kehyksissä. Kiinnostavaa on tällöin havainnoida, onko resilienssin diskurssi näkyvissä myös kansainvälisten kansalaisjärjestöjen ilmastopakolaisuusdiskurssissa, toisintavatko ne perinteisempää diskurssia vai onko kenties mahdollista erottaa niille ominainen erillinen diskurssi.

4.1. Kehysanalyysi menetelmänä

Kehysanalyysi auttaa ymmärtämään sitä, *miten* kansainväliset kansalaisjärjestöt problematisoivat ilmastopakolaisuutta. Kehysanalyysin kautta voidaan havainnoida, kuinka toimijat houkuttelevat muita toimimaan tietyllä tavalla nostamalla asian tai ilmiön esiin tietystä näkökulmasta (Fletcher 2009, 801).

Menetelmää on hyödynnetty paljon mediatutkimuksessa, mutta myös poliittisessa analyysissä ja yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa. Yhteistä niille on, että osana tutkimustehtävää on diskursiivisen vallan tunnistaminen ja esittämiseen liittyvän vaihtoehtoisuuden näkyväksi tekeminen. Ne ovat myös tämän tutkielman lähtökohtia. Kehysanalyysi sopii aiemmin esitettyyn teoreettiseen pohjaan kansalaisjärjestöjen kansainvälispoliittisesta vallasta, jonka todettiin olevan luonteeltaan diskursiivista ja perustuvan tiedon strategiseen käyttöön ja esittämiseen. Se tukee myös tutkielman näkemystä, jossa ollakseen ongelmia, asioista pitää rakentaa sellaisia.

Aineistosta voidaan kehyksanalyysin kautta tarkastella joko ilmiön tai asian kuvaamisen tapaa, tai niitä keinoja, joilla ilmiötä tai asiaa selitetään ja perustellaan (Gamson & Modiglian 1989; Gamson & Lasch 1983). Ensimmäisessä huomio kiinnittyy siihen, millaisin kielellisin keinoin kehyksiä luodaan, kuten metaforat, esimerkit, kuvailut ja visuaaliset kuvat. Jälkimmäisessä puolestaan pyritään erittelemään ilmiöstä tai asiasta luotua rakennetta, eli tunnistamaan millaisien kehyksien läpi sille rakennetaan merkityksiä. Silloin havainnoinnin kohteena ovat tekstissä esitetyt syyt, seuraukset ja moraaliset väittämät ja taustaoletukset. (Gamson & Lasch

1983.) Tämän tutkielman tavoitteena on jäsentää sitä diskursiivista rakennetta, jota kansainväliset kansalaisjärjestöt ilmastopakolaisuudesta tuottavat, joten kehysanalyysin kohteena ovat pääasiallisesti perustelemisen keinot, joiden ymmärretään muodostuvan kielellisten keinojen kautta.

Entman (1993) hyödyntää kehysanalyysia tähän tapaan. Hän toteaa kehysanalyysin olevan työkalu, jolla voidaan jäsentellä ongelman määrittelyn rakennetta. Kehysten tunnistamisen helpottamiseksi hän erottaa aineistolta kysyttäviksi kysymyksiksi seuraavat: mistä tehdään ongelma, mitä sen syiksi määritellään, millaisia moraalisia päätelmiä tehdään ja mitä ratkaisuita ehdotetaan. Näiden osien tarkastelun kautta tutkija voi hahmottaa perustelun keinoja.

Samankaltaista erottelua käyttävät myös Snow ja Benford (2000), jotka erottavat toisistaan diagnostisen, prognostisen ja motivationaalisen kehyksen. Diagnostisen kehyksen kautta ongelma tunnistetaan ja esitetään syytöksiä. Sen kautta suunnataan syytöksiä ja vastuuta jollekin toimijalle tai toimijajoukolle. Ongelman luonteen tunnistaminen itsessään ei nosta suoraan esiin sen syitä, sillä tulkinnan mukaan se voidaan nähdä moninaisesti. Esimerkiksi ongelman tunnistaminen ilmastopakolaisuudeksi ei vielä määritä sen syitä, vaan ne on osoitettava erikseen, kuten ilmastopakolaisuutta käsittelevässä luvussa todettiin. Prognostinen kehys määrittää ehdotettavat ratkaisut ongelmaan ja strategian sen toteuttamiseen. Motivationaalinen kehys perustelee toiminnan syitä ja tärkeyttä. Snow ja Benford muistuttavat erottelun olevan osittain keinoitekoista ja tarkoitettu tunnistamista tukeväksi, sillä todellisuudessa ne esiintyvät päällekkäisesti. (Snow & Benford 2000, 616-617).

Kehysanalyysin yksiköt määritettiin näiden jaotteluiden pohjalta. Aineistosta tunnistettiin kohtia, joissa ilmastopakolaisuudelle esitettiin syitä, osoitettiin syyllisiä (asioita tai toimijoita), perusteltiin toiminnan tärkeyttä ja annettiin ratkaisuehdotuksia. Näin pystyttiin myös käyttämään analyysin yksikkönä suurempia kokonaisuuksia kuin yksittäisiä sanoja. Sanavalintoihin kiinnitettiin huomiota, mutta osana laajempaa ilmaisua tai sitoen sen ympäröivän tekstin kontekstiin. Näin pystyttiin välttämään yksi kehysanalyysiin liitetty heikkous, eli kehysten tunnistamisen sitominen vain tiettyihin sanavalintoihin ja niiden esiintymistiheyden laskemiseen. Esimerkiksi Matthes ja Kohring (2008) esittävät, että sanat saattavat toistua useasti olematta merkitseviä tai samoja sanoja voidaan käyttää erilaisissa konteksteissa, edistämään erilaisia viestejä. He myös kehottavat käyttämään analyysin yksikköinä kokonaisia kehyksen elementtejä, eli edellä mainittuja kehyksen osia.

Vaikka tässä tutkielmassa keskitytään tunnistamaan kokonaisia kehyksiä merkitysten luomisen prosessin tarkastelemisen sijaan, on kehysten tunnistamiselle hyödyllistä ymmärtää niiden muodostumisen prosesseja ja tavoitteita. Kehystämisen prosessit (nimeäminen, valikoiminen ja tarinankerronta) tai vaikuttamisen välineet (informaation, symboliikan ja vipuvarren politiikat) on esitelty tarkemmin edellä luvussa 3.3. Kehystämisen prosessien ymmärtäminen auttoi niiden kokoamisessa ja esittämisessä. Seuraavassa luvussa esitettävien kehysten kohdalla esitetäänkin jokaista ilmentävä ominainen tarinakulku, mikä auttaa lukijaa hahmottamaan kehykselle ominaisen ongelman määrittelyyn.

Carragee ja Roefs (2004) korostavat, miten vallankäytön huomioiminen on merkittävä osa kehysanalyysia. Myös teoreettisessa keskustelussa esiin nostettu Barnettin ja Duvallin (2005, 22) käsitys diskursiivisesta vallasta kehottaa kiinnittämään huomiota siihen, millaista ja kenen tuottamaa tietoa toimijat hyödyntävät, sillä sitä kautta luodaan käsityksiä toimijuudesta ja toimimattomuudesta ja siitä, kenen ääntä on tärkeää kuunnella. Samoin Snow ja Benford (1988) tunnistavat, että kehystämisen kautta tuotetaan ja ylläpidetään käsityksiä siitä, ketkä ovat toimijoita ja ketkä sivustaseuraajia. Kehysten tunnistamisen jälkeen kiinnitetään siis huomiota myös niiden poliittisiin vaikutuksiin.

Näihin kehystämiseen liittyviin keskusteluihin liittyen on muodostettu tämän tutkielman analyysia ohjaava menetelmällinen perusta. Kehykset siis ovat koherentteja tiedon jäsentelyn tapoja, joilla annetaan merkityksiä käsiteltäville ilmiöille tai asioille. Kehykset ilmenevät toimijoiden viesteissä, joissa sanavalinnoista ja ilmaisuista muodostuu erilaisia tarinoita. Kehyksien tarkastelulla on väliä myös kansainvälispoliittisesti, sillä niihin liittyy voimakkaasti valtaa määritellä ilmiöitä ja ohjata siten poliittisten ratkaisuiden suuntaa. Ilmastopakolaisuuden kontekstissa poliittisilla ratkaisuilla on vaikutusta myös siihen, millaisia ilmastonmuutoksen vaikutuksia yksilöihin kohdistuu ja kuinka voimakkaasti. Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kontekstissa kehykset ovat keskeinen vallankäytön väline, jolla pyritään vaikuttamaan valtioiden toimintaan. Snown ja Benfordin määritelmään nojaten tämän tutkielman kontekstissa kehykset ymmärretään tapoina määritellä asioita ongelmiksi ja taivutella valtioita toimimaan järjestöjen toivomalla tavalla. Kehysanalyysin avulla voidaan havainnoida tässä tutkielmassa sitä, miten ilmastopakolaisuus esitetään kansainvälisten kansalaisjärjestöjen raporteissa. Kategorisoimalla raporttien sisältämiä viestejä kehyksiksi, pyritään jäsentämään esittämisen tapoja niin, että niiden perusteella pystytään ymmärtämään paremmin kansainvälisten kansalaisjärjestöjen ilmastopakolaisuusdiskurssia.

Kehykset tunnistettiin erottelemalla aineistosta kehyksille tyypillisiä ilmaisuja ja tarinakulkuja. Ensin aineistoon merkittiin kohdat, joissa määriteltiin ongelman syitä tai syyllisiä, perusteltiin toiminnan tärkeyttä esimerkiksi esittämällä seurauksia tai ”mitä jos”-skenaarioita, ja joissa esitettiin ratkaisuehdotuksia. Sen jälkeen kohtia tarkasteltiin erikseen, kiinnittäen huomiota ilmaisuihin ja esittämisen tapoihin, yhdistäen ne erilaisia käsityksiä ilmaiseviin koodeihin, joista myöhemmin koottiin kehyksiä. Koodeja muodostettiin sitä mukaa kuin erilaisia ilmaisutapoja tunnistettiin. Aineistoa käytiin läpi useampaan kertaan, yhdistäen ja redusoiden havaintoja koherenteiksi kokonaisuuksiksi siten, että ne lopulta muodostivat yhtenäisiä tarinoita, kehyksiä. Aineistoa käsiteltiin siis sekä eroteltuna kehyksien osasiin, mutta myös raportti kerrallaan, pyrkien säilyttämään osien konteksti.

Kehysanalyysiin liittyy myös heikkouksia, jotka tulee huomioida tutkimusta tehdessä ja sitä arvioidessa. Kehysanalyysin yhtenä keskeisimpänä heikkoutena voidaan Kuypersin (2014, 198) mukaan pitää sitä, että se ohjaa helposti tutkijaa tekemään löydöksiä, joita tutkija odottaa tekevänsä. Tutkijan on myös hänen mukaansa helppo tyytyä puristamaan myöhemmissä vaiheissa tunnistettuja tekstin osia jo tunnistettujen kehysten sisään. Analyysia tehtiin nämä heikkoudet tunnistaen, minkä vuoksi kehysten määrää tai sisältöä ei pyritty ennalta rajaamaan. Vaikka analyysi toteutettiin aineistolähtöisesti, pyrkien antamaan mahdollisuus kaikenlaisten kehysten esiin nousemiselle, on huomioitava se, että kehysten tunnistamista ohjasivat tutkijan omat käsitykset, jotka olivat muodostuneet aiemmassa tutkimuksessa tunnistettujen kehysten pohjalta. Jos analyysin olisi tehnyt joku toinen, olisi aineistosta voinut löytyä erilaisiakin kehyksiä.

Matthes ja Kohring (2008, 259-261) lisäävät, että kehysanalyysin heikkoutena voidaan pitää sen läpinäkyvättömyyttä: osassa tutkimuksista ei esitetä lainkaan, millaisen prosessin tuloksena ja millaisten tekstikohtien perusteella kehykset on tunnistettu. Tähän haasteeseen on tässä tutkielmassa pyritty vastaamaan tuomalla esiin kehysanalyysin toteuttamisen prosessi ja nostamalla analyysiluvussa esiin niitä havaintoja, joihin kehysten tunnistaminen perustui. Lisäksi jokaisen kehyksen kohdalla esitetään sitaatteina tekstikohtia, jotka ilmentävät kullekin kehykselle ominaisia ilmaisuja tai tarinakulkuja.

Aineistoa olisi voitu tarkastella tutkimuksen lähtökohtiin sopivasti myös diskurssianalyysin keinoin ja erotella sen avulla kansainvälisten kansalaisjärjestöjen ymmärrystä ilmastopakolaisuudesta. Diskurssianalyysillä tarkoitetaan tutkimusmenetelmiä, joiden avulla tutkitaan teksteissä tuotettuja merkityksiä. Kieli ymmärretään tällöin keinona luoda

todellisuutta sen sijaan että se olisi neutraali väline kuvata todellisuutta. Tämä oletamus tekee kielenkäytön tutkimisesta mielekäästä. (Eskola & Suoranta 1998, 195.) Tutkija siis havainnoi ja analysoi diskurssianalyysin avulla sitä, miten toimijat muovaavat ymmärrystä asioista kielenkäyttönsä kautta, kuvailemalla ilmiöitä ja osoittamalla syy-seuraussuhteita. Diskurssianalyysiin sisältyy aineistona olevien tekstien sisältöjen, niiden välisten suhteiden ja niistä löytyneiden diskurssien eroavaisuuksien tarkastelua. (Suoninen 1999, 18-19).

Näistä määritelmistä voidaan huomata, että diskurssianalyysin ja kehysanalyysin välinen ero on häilyvä. Esimerkiksi Lindekilden (2014, 221) mukaan ne ovat perusolettamuksiltaan samanlaisia, sillä kumpikin perustuu sosiaaliseen konstruktivismiin. Hänen mukaansa menetelmiä voidaan myös yhdistellä. Kehysten ja diskurssien on myös todettu olevan osittain päällekkäisiä käsitteitä (ks. esim. Ransan-Cooper et al 2015, 107). Tämän perusteella kehysanalyysi ymmärretään tässä tutkielmassa diskurssianalyttiseksi menetelmäksi, eikä niiden välistä eroa pureta tarkemmin. Kehysanalyysi nähdään kuitenkin tärkeänä tarkennuksena diskurssianalyysistä, sillä se mahdollistaa ongelman määrittelyn rakenteen jäsentelyn koherenteiksi kokonaisuuksiksi. Sen avulla ikään kuin jäsennetään diskurssin sisältöä. Niinpä se sopii erityisesti vaikuttavien tekstien jäsentelyyn. Kehyksien nähdään olevan tapoja esittää asioita, tukien tietynlaisia diskursseja.

4.2. Aineistona vaikuttamiseen pyrkivät raportit

Tutkimuksen aineistoksi valikoituivat raportit niiden vaikuttamaan pyrkivän luonteen vuoksi, mutta myös siksi, että niiden tavoitteeksi on ilmaistu tiedon jakaminen.²⁹ Mahdollisimman kattavan kuvan saamiseksi, kuitenkin tämän tutkimuksen laajuuden puitteissa, aineistoksi on valikoitu seuraavat raportit:

- Action Aid, Bread for the World ja Climate Action Network South Asia (CANSA) (2016), *Climate change knows no borders*
- CARE Denmark (2016), *Fleeing Climate Change. Impacts on migration and displacement*
- Environmental Justice Foundation (2017), *Beyond Borders*
- Greenpeace Germany (2017) *Climate Change, Migration and Displacement: The Underestimated Disaster*
- Oxfam International (2017), *Uprooted by Climate Change*

²⁹ Tämä kriteeri perustuu teoreettiseen ymmärrykseen kansalaisjärjestöjen vallasta ja strategisesta tiedon käyttämisestä, mitä on avattu luvussa 3.3.

Raporttien kerrotaan tuottavan lisätietoa ilmastopakolaisuudesta, vaikka esitetty tieto on hyvin valikoitua, jolla tuetaan raporttien lopussa ehdotettuja poliittisia suosituksia. Raporttien otsikkojen perusteella esitetyt aiheet voisivat olla samankaltaiset, mutta sisällöt eroavat toisistaan yllättävänkin paljon. Raportit on suunnattu sekä poliittisille päättäjille että suuremmalle yleisölle tiedon lähteeksi, päätösten muodostamisen taustaksi ja toimintaan aktivoimiseksi. Näiden vaikuttavien raporttien nähdään sisältävän järjestöjen pääviestit ja viestivän niiden ymmärrystä ilmiöstä sekä ilmentävän niiden informaatiopoliittista toimintaa.

Raporttien lisäksi täydentävänä aineistona hyödynnettiin järjestöjen nettisivuja siinä määrin, missä ne käsittelivät ilmastopakolaisuutta ja esittelivät niiden ilmastopakolaisuuteen liittyviä kampanjoita. Näin vahvistettiin, että viesteistä saatiin kunnollinen kokonaiskuva, eikä olennaisia huomioita jäänyt aineiston ulkopuolelle.

Action Aid on Etelä-Afrikassa päämajaansa pitävä kansainvälinen kehitysjärjestö, jolla on maatoimistoja 44 maassa. Bread for the World on saksalainen protestanttisten kirkkojen kehitys- ja avustusjärjestö, joka toimii 90 maassa. CANSA on Bangladeshissa päämajaansa pitävä yli 150 Etelä-Aasialaisen kansalaisjärjestön ilmastopoliittinen koalitio. CARE on Yhdysvalloista lähtöisin oleva kansainvälinen avustus- ja kehitysjärjestö, jolla on jäsenjärjestöjä 14 maassa ja toimintaa 94 maassa. Environmental Justice Foundation on Iso-Britanniasta lähtöisin oleva ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestö, jolla on maatoimistoja kahdeksassa maassa ja toimintaa globaalisti. Oxfam on Iso-Britanniasta lähtöisin oleva kansainvälinen kehitysjärjestö, jolla on jäsenjärjestöjä 19 maassa ja toimintaa 90 maassa. Sen pääsihteeristö sijaitsee Keniassa. Greenpeace on kansainvälinen ympäristöjärjestö, joka muodostuu 27:sta maajärjestöstä ja jolla on toimintaa 55 maassa. Sen päätoimisto on Alankomaissa.

Sopivan aineiston löytämiseksi käytiin läpi tunnettujen ympäristö-, pakolais-, ihmisoikeus- ja kehitysjärjestöjen internetsivuja. Toimijat valittiin sellaisten kansainvälisten kansalaisjärjestöjen joukosta, jotka ovat ottaneet kantaa ilmastopakolaisuuskeskusteluun ja joilla voidaan nähdä olevan valtaa kansainvälisessä politiikassa. Valitut järjestöt ovat tunnettuja ja niillä voidaan olettaa olevan tarpeeksi resursseja, ja näin ollen potentiaalia, tavoittaa viestillään päätöksentekijöitä ja suurempia massoja.³⁰ Toimijoiden valinnassa hyödynnettiin

³⁰ Kansalaisjärjestöjen osallistumismahdollisuudet globaalihallinnan instituutioihin ovat epätasaiset. Niiden valta globaalihallinnan rakenteissa riippuu globaalihallinnan rakenteiden ja vallitsevien käytäntöjen lisäksi

myös aiempia tutkimuksia siten, että nähtiin minkä toimijoiden diskursseja on jo tutkittu ja millä aikavälillä, ja saatiin näkemystä siitä, mitkä järjestöistä nähdään tärkeinä, vaikutusvaltaisina toimijoina.

Kriteerinä oli myös järjestön identifioituminen heikompiosaisten etuja ajavaksi järjestöksi. Sitä varten tarkistettiin järjestöjen tavoitteet ja toiminnan keinot niiden internet-sivustoilta, jotta päästiin varmuuteen niiden käsityksestä omasta roolistaan. EJF:n (2017) toiminta korostaa ympäristöturvallisuutta ihmisoikeutena, eli se uskoo ympäristönsuojelun ja laadukkaan ihmiselämän olevan keskinäisriippuvaisia. Oxfamin (2019) laajemmat tavoitteet puolestaan liittyvät köyhyyden tuoman epäoikeudenmukaisuuden poistamiseen. Greenpeace (2019) pyrkii maapallon kantokyvyn ja elämän monimuotoisuuden turvaamiseen ja sitä kautta rauhanomaisemman maailman luomiseen. ActionAidia (2019), CANSAa (2017) ja Bread for the Worldia (2019) yhdistää tavoite yhdenvertaisuuden edistämisestä paikallisista lähtevää muutosta tukemalla. Kaikki valitut järjestöt siis pyrkivät muuttamaan maailmaa ja ymmärtävät ajavansa heikompiosaisten etuja kansainvälisen päätöksenteon areenoilla. Jokaisella valituista järjestöistä on toimintaa useammassa valtiossa ja ne tekevät yhteistyötä paikallisten ruohonjuuritason toimijoiden kanssa. Ne keräävät paikallisilta toimijoilta tarinoita, tarjoavat koulutusta ja pyrkivät nostamaan paikallisia huolia kansainvälisten päätöksentekijöiden nähtäville. Näin ollen jokaista voidaan pitää vaikuttamaan pyrkivänä etujärjestönä. Ne myös itse kuuluvat etujärjestöverkostoihin, kuten ilmastopolitiikan yhteydessä COP-kokouksissa tarkkailijajärjestöjen Ympäristö-koalitioon.

Toimijoiden rajaamiseen vaikutti myös keskittyminen ilmastopakolaisuuden problematisointiin kansainvälisen politiikan areenalla. Siksi mukaan on valittu vain suoranaisesti ilmastopakolaisuudesta puhuvia järjestöjä, jotka ovat suunnanneet viestinsä kansainvälisen päätöksenteon instituutioille. Tämä valinta osaltaan vaikutti siihen, miksi aineisto on pääosin Läntisenä pidettyjen toimijoiden tuottamaa.³¹ Vaikka Eteläiset kansalaisjärjestöt puhuvat ilmastopakolaisuudesta, vaikutti niiden toiminta etsinnän perusteella olevan pääosin

kansalaisjärjestöjen materiaalisista resursseista ja tietämyksen kautta saavutetusta auktoriteettiasemasta. (Ks. esim. Holzscheiter 2016, 206-207, 212.)

³¹ Action Aidia ja Climate Action Network South Asiaa (CANSA) lukuun ottamatta kaikkien järjestöjen päämajat sijaitsevat Euroopassa tai Yhdysvalloissa. Action Aidin päämaja on Etelä-Afrikassa, ja CANSA on 150 eteläaasialaisen kansalaisjärjestön koalitio Bangladeshissa. Tässä tunnustetaan kritiikki epätasaisista valtasuhteista edustettavien ja edustajien välillä: suurin osa vaikutusvaltaisista kansainvälisistä järjestöistä sijaitsee globaalissa pohjoisessa ainakin päätoimistoltaan, joten järjestöjen johto ei automaattisesti näytä tai kuulosta edustamiltaan ryhmiltä, tarkoittaen että viestit eivät välttämättä edusta suoraan edustettavaa ryhmää. (Pruce & Budabin 2016, 422).

ruohonjuuritason toimintaa. Järjestöt näyttivät keskittyvän paikallisiin projekteihin tai kansalaisyhteiskunnan sisäisen yhteistyön vahvistamiseen sen sijaan, että ne tuottaisivat suoranaisesti ilmastopakolaisuutta käsitteleviä kansainvälisen tason päätöksentekoon vaikuttamaan pyrkiviä raportteja. Ilmastomuutoksen vaikutukset paikallisten elämään tunnistettiin, mikä näkyi toiminnassa, mutta toiminnan fokuksen voitaneen arvioida olevan enemmän käytännön sopeutumisen toimien tukemisessa kuin ilmastopakolaisuuden nostamisessa kansainväliselle kentälle. Se rajasi aineistosta pois myös kansalaisjärjestöjen projektiraportit, sillä niiden viestit kohdistuvat ensinnä rahoittajatahoille, vaikka kuvaavatkin ymmärrystä ilmastopakolaisuudesta käytäntöjen kautta. Näin ollen niiden luonne ja tavoite on erilainen kuin valittujen raporttien.

Aineistoa on rajattu kattamaan vain järjestöjen viimeisimmät raportit. Vuoden 2015 Pariisin sopimuksen yhteydessä perustettu Pakkomuuton työryhmä sekä vuosina 2016–2018 käydyt GCM- ja GCR- sopimuksiin liittyvät neuvottelut ovat muuttaneet ilmastopakolaisuuteen liittyvää kansainvälispoliittista ympäristöä. Ajanjakso sopimusneuvotteluiden ympärillä on hedelmällinen, sillä kansalaisjärjestöt ovat aktiivisesti nostaneet ilmastopakolaisuuden näkyvyyttä saadakseen sen mukaan sopimusteksteihin. Näitä prosesseja aiemmin julkaistuja kansalaisjärjestöjen raportteja on myös jo analysoitu aiemmassa tutkimuksessa, joten on kiinnostavaa suunnata analyysia uudempaan institutionaaliseen ympäristöön. Myös se perustelee aineiston rajaamista vain uusimpiin raportteihin.

Vaihtoehtoisesti aineistona olisi voitu käyttää esimerkiksi ilmastokokouksiin tuotettuja kannanottoja, mutta valitunlaisen aineiston nähtiin olevan tarkoituksenmukaisinta tutkimuksen tavoitteisiin nähden: kannanotot harvoin käsittelevät vain ilmastopakolaisuutta, joten suoranaisesti ilmastopakolaisuutta käsittelevistä raporteista voidaan saada kokonaisempi kuva järjestön ilmastopakolaisuutta koskevista viesteistä. Lisäksi raporttien kautta päästään helpoiten käsiksi ilmastopakolaisuuden ymmärryksen kokonaisuuteen, sillä ne kokoavat järjestön viestit yhteen dokumenttiin. Jokainen raportti on 30-40 sivua pitkä ja analysoitu kokonaisuudessaan. Raporttien ajallinen läheisyys ja samankaltainen luonne mahdollistaa niiden rinnastamisen analyysissa.

5. ILMASTOPAKOLAISUUDEN KEHYKSET AINEISTOSSA

Tässä luvussa esitetään ne aineistosta löydetty kehykset, joiden kautta kansainväliset kansalaisjärjestöt rakentavat ilmastopakolaisuudesta kansainvälistä toimintaa vaativaa ongelmaa. Kaikkien tutkittujen järjestöjen tavoitteena on tukea haavoittuvaisia yhteisöjä ja parantaa heidän tilannettaan ilmastonmuutoksen edessä. Tämän ja aiemman tutkimuksen perusteella analyysissa oletettiin lähtökohtaisesti, että kansainväliset kansalaisjärjestöt puhuvat jotakuinkin yhtenäisellä äänellä, ilmastopakolaisten epäoikeudenmukaista asemaa korostaen ja heidän oikeuksiensa toteutumista valvoen. Yhteisenä teemana aineistossa toistuikin epäoikeudenmukaisuus ja ilmastopoliittisesta keskustelusta tuttu vastakkainasettelu teollistuneiden ja kehittyvien valtioiden välillä. Kehysanalyysin avulla pystyttiin kuitenkin huomaamaan, kuinka järjestöt esittivät ilmastopakolaisuuteen liittyvät ongelmat useamman eri kehyksen kautta. Kehysanalyysin kautta ilmennetään, miten ilmastopakolaisuuden määrittely ja esittäminen vaikuttaa sen ymmärtämiseen poliittisena ongelmana.

Yleisenä huomiona aineistosta tehtiin, että ristiriitaisilta näyttävät elementit olivat raporteissa läsnä samanaikaisesti. Ensinnäkin kehyksissä toistui toiminnan motivaattoreina yhtäaikainen vetoaminen turvallisuushkaan ja moraalisiin perusteisiin. Turvallisuuteen vetoamalla perusteltiin toimintaan ryhtymisen pakkoa ja osoitettiin vaikutusten ulottuvan kaikkialle maailmaan, kun taas moraalinen vastuu herätteli valtioita toimimaan historiallisen taakan ja rakenteellisten epäoikeudenmukaisuuksien vuoksi. Toiseksi raporteissa oli läsnä jännite nopeaa toimintaa vaativan kriisin ja laaja-alaisen kehityskysymyksen välillä. Siinä missä valtioita kehoitettiin nopeaan toimintaan kasvavan uhkan tai voimistuvan kriisin vuoksi, nousi eriarvoistavien rakenteiden purkaminen keinoksi ennaltaehkäistä ilmastopakolaisuutta ja vähentää sen negatiivisten seurausten voimakkuutta. Kolmas jännite näkyi tapahtumien tasojen välillä: raporteissa vuorottelivat globaalin levottomuuden ja inhimillisen turvattomuuden elementit. Näin nostettiin selkeästi esiin se, miten laaja-alaisesta ongelmasta on kyse ja miten erilaisia toimenpiteitä se vaatii valtioilta. Globaalin levottomuuden korostaminen on osaltaan riskialtista, sillä se korostaa ilmastopakolaisia suurena massana ja uhkaa nostaa ilmastopakolaisuuden turvallisuuden piiriin. Inhimillisen turvattomuuden korostaminen puolestaan korostaa yksilöitä, tuo esiin ilmastonmuutoksen inhimillisiä seurauksia ja luo tarvetta yksilöiden suojelulle tai kapasiteetin rakentamiselle, sysäten samalla osan valtioiden vastuusta yksilöille itselleen. Nämä aineistosta tehdyt huomiot ohjasivat kehysten erottelua.

Aineistosta erotettiin lopulta kuusi kehystä, jotka kaikki kehystävät ilmastopakolaisuutta eri kulmista, ilmentäen erilaisia käsityksiä ilmastopakolaisuudesta ja johtaen siten erilaisiin ratkaisuehdotuksiin. Kehykset ovat ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi”, ”Ilmastopakolaiskriisi”, ”Epäoikeudenmukaisuus”, ”Näkymättömät uhrin”, ”Ilmastosiirtolaisuus” ja ”Eturintaman ratkaisijat” (ks. Taulukko 1). Tunnistettuja kehyksiä voidaan pitää analyyttisinä kategorioina, jotka ilmentävät järjestöjen ymmärrystä ilmastopakolaisuuteen liittyvistä haasteista, joihin kansainvälisen yhteisön tulisi puuttua. Kehyksiin siis sisältyy aina tavoite kollektiiviseen toimintaan motivoimisesta.

Tässä luvussa esitetään tunnistetut kehykset ja johtopäätöksissä analysoidaan niitä kansainvälisen keskustelun kontekstissa, pohtien myös niiden käytön mahdollisia poliittisia seurauksia. Jokaisen kehyksen kohdalla esitetään niitä leimaava tyypillinen tarina ja nostetaan esiin seikkoja, joista kehys rakentuu. Valittujen sitaattien nähdään ilmentävän hyvin kehystä. Samankaltaisia ilmaisuja esiintyi myös muissa kohdissa kuin mainituilla sivuilla, sillä kehysten ilmaiseman ajatusmaailman ymmärrettiin ilmenevän toistuvien ilmaisujen kautta. Kaikki lainaukset ovat tutkijan itsensä kääntämiä.

Kehykset esitetään erillisinä problematisoinnin kehyksinä, mutta todellisuudessa ne esiintyvät osittain päällekkäisiä, eikä niitä voi täysin erottaa toisistaan. Jotkut kehyksistä esiintyivät kuitenkin vain tietyissä raporteissa ja joidenkin käytössä pystyttiin näkemään selkeitä eroja järjestöjen välillä. Näitä huomioita on nostettu esiin kehysten kuvailuiden kohdalla. Lisäksi on huomioitava, että kehysten tunnistamista ohjasivat aiempien tutkimusten havainnot ja tutkijan oma ymmärrys aiheesta. Kehysten tunnistaminen on tulkitsevaa, joten aineistosta olisi mahdollista löytää toisenlaisiakin kehyksiä.

Politiikka-problematisoinnit	Määritelmä ja syy-seuraus suhteet	Ehdotetut ratkaisut	Toiminnan motivaatio
Lähitulevaisuuden globaali katastrofi	Vaatimattomat ilmastotoimet kasvattavat jatkuvasti ilmastopakolaisten lukumäärää, ulottaen ilmastomuutoksen haitalliset seuraukset pian kaikkialle maailmassa	Voimakkaampi ilmastotoiminta, teollisuus- ja kehittyvien maiden ilmastoyhteistyö	Globaalin katastrofin uhka + moraalinen vastuu toimia
Epäoikeuden-mukaisuus	Teollisuusmaiden itsekkyyys ja kestävä elämäntapa ovat aiheuttaneet ja voimistavat edelleen ilmastomuutoksen epätasaisesti jakautuvia haitallisia seurauksia	Järjestelmätason muutos: fossiilitaloudesta ja kulutusyhteiskunnasta irtautuminen, voimakas solidaarisuus (ilmastorahoitus, kompensatiot)	Historiallinen taakka + moraalinen vastuu toimia
Ilmastopakolais-kriisi	Ilmastomuutoksen kiihdyttämät resurssikonfliktit saavat pakolaismassat liikkeelle, tehden useista oikeudellisen suojelun ulkopuolisia	Oikeudelliset rakenteet ilmastopakolaisten suojelemiseksi, sotilaallinen vakauttaminen	Moraalinen vastuu suojella (+ uhkaavat pakolaismassat)
Näkymättömät uhrin	Ilmastomuutos tuottaa inhimillistä kärsimystä, voimistaa köyhtymisen kehää ja uhkaa erityisesti haavoittuvien ryhmien ihmisoikeuksien toteutumista	Ilmastomuutoksen uhrien parempi poliittinen tunnistaminen ja ilmastopakolaisten oikeudellinen suojelu, humanitaarinen apu	Moraalinen vastuu suojella, kyvykkään velvollisuus auttaa
Ilmastosiirtolaisuus	Jos ilmastomuutoksesta johtuva muuttoliike tapahtuu hallitsemattomasti, se ei tuota hyötyä tai kasvata resilienssiä vaan aiheuttaa ongelmia yksilöille ja vastaanottaville alueille	Ennakoivan muuttamisen tunnistaminen sopeutumisen keinoksi ja sitä tukevien rakenteiden vahvistaminen, up-skilling	Ongelmien ehkäisy + hyödyn varmistus
Eturintaman ratkaisijat	Epäreilujen rakenteiden vuoksi potentiaalisilla ilmastopakolaisilla ei ole ääntä kansainvälisissä keskusteluissa eikä kapasiteettia päättää itse ratkaisuista	Paikallisten toimijoiden tukeminen rahoituksella ja koulutuksella, päätöksenteon instituutioiden osallistavuuden parantaminen	Historiallinen taakka + moraalinen vastuu

Taulukko 1: Ilmastopakolaisuuden kehykset.

5.1. Lähitulevaisuuden globaali katastrofi

“Aika on lopussa. Meillä ei ole enää varaa aliarvioida katastrofia, joka tapahtuu silmiemme edessä ympäri maailmaa” (Greenpeace 2017, 3).

”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi” -kehys diagnosoi ongelmaksi globaalisti kasvavan ilmastopakolaisuuden riskin, joka johtuu kansainvälisen yhteisön piittaamattomuudesta ilmastomuutoksesta. Kansainvälinen yhteisö ei ota ilmastomuutosta tosissaan, mikä johtaa lähitulevaisuudessa suureen globaaliin katastrofiin, jolta yksikään valtio ei säästy. Ilmastopakolaisuuteen vastaamisen akuuttiutta perusteltiin jo näkyvillä ilmastomuutoksen seurauksilla ja ennusteilla tulevaisuudesta. Kehys nojasi ymmärrykseen haavoittuvuuksien

keskinäisriippuvuudesta, eli se korosti ilmastonmuutoksen negatiivisten vaikutusten tuntuvan kaikkialla maailmassa, vaikkakin suurimmat vaikutukset kasautuvat kaikkein haavoittuvaisimmille. Ratkaisuksi vaadittiin vahvempaa sitoutumista ilmastonmuutosta hillitseviin toimiin ja tiiviimpää ilmastoyhteistyötä kehittyneiden ja kehittyvien valtioiden välillä. Toimintaan ryhtymisellä korostettiin olevan kiire. Kehys motivoi toimintaan uhkan ja pelon kautta.

Kehyksessä korostui turhautuminen valtioita kohtaan, jotka eivät välitä ilmastonmuutoksen torjumisesta ja aliarvioivat ongelman, vaikka kyse on ”selviytymisestä” (Greenpeace 2017, 33). Kansainvälisen yhteisön nähtiin aliarvioineen ilmastonmuutokseen liittyvät riskit ja toimineen liian päämäärätiedottomasti. Raportit painottivat, miten tulevat vaikutukset ovat paljon suurempia, pahempia ja kauaskantoisempia kuin moni vielä ymmärtää. Greenpeace (2017) ilmaisi jo otsikossaan, että kyse on ”aliarvioidusta katastrofista”. Tilanteen osoitettiin olevan historiallisesti poikkeuksellinen. Esimerkiksi Itä-Afrikan kuivuuden kuvailtiin olevan ”pahin miesmuistiin” (Oxfam 2017, 21) ja kolmen viimeisen vuosikymmenen kerrottiin olleen lämpimämpiä kuin mikään niitä edeltävä vuosikymmen 1850-luvulta lähtien (EJF 2017, 6). Raporteissa esitettiin myös muita tieteellisiä todisteita ilmastonmuutoksen todellisuudesta (lämpötilojen nousu, hiilidioksidin määrä) ja sen aiheuttamista äärimmäisistä sääolosuhteista, sekä niiden yleistymisestä ja voimistumisesta.

Kehys perustui uhakuviin siitä, mitä tapahtuu, jos ei toimita järjestöjen ehdottamalla tavalla. Ilmastonmuutoksen vaikutusten kerrottiin tuntuvan ympäri maailmaa jo nyt ja pahentuvan eksponentiaalisesti, jos toimiin ei ryhdytä. Luonnonkatastrofeihin, kuten hirmumyrsky Harveyyn ja Irmaan viitattiin ”ei-toivottuina väläyksinä tulevaisuudesta” (EJF 2017, 4). Tulevaisuuden muistutettiin tapahtuvan nyt ja lähitulevaisuudessa, ”lapsiemme elinaikana” (EJF 2017, 4). CARE (2016, 5) varoitti, että ”elleivät hallitukset ryhdy voimakkaisiin ehkäiseviin toimiin ja investoi sopeutumiseen, ilmastonmuutokseen liittyvät ilmiöt, kuten tulvat, kuivuus, nälänhädät ja hurrikaanit voivat nostaa pysyvästi paenneiden ihmisten määrää jopa 250 miljoonaan, tämän hetken ja vuoden 2050 välillä”.

Tulevaisuudessa nähtiin siis kasvava ilmastonmuutoksen ”uhka” (EJF 2017) ja pakkomuuton ”riski” (Oxfam 2017, Greenpeace 2017), jonka nähtiin ”eskaloituvan” (ActionAid et al 2016, 5) pian. Pelkästään luonnonkatastrofien vuoksi pakenemisen riskin kerrottiin olevan 60 prosenttia suurempi kuin 40 vuotta sitten (Greenpeace 2017, 6). Raportit esittivät vaihtelevia ennusteita pakolaisten määrän kasvusta: ”joidenkin ennusteiden mukaan ilmastonmuutos voi

vetää 720 miljoonaa ihmistä takaisin äärimmäiseen köyhyyteen ja luoda miljoonia tai jopa miljardeja ilmastopakolaisia” (EJF 2017, 6). Pakkomuuton riskin kasvua ja suuruusluokkaa havainnollistettiin vertaamalla ilmastopakolaisten määrää konfliktien vuoksi paenneisiin (Greenpeace 2017,13; Oxfam 2017, 12; CARE 2016, 5). Oxfamin (2017, 12) mukaan ”vuonna 2016 yli kolme kertaa enemmän ihmisiä pakeni säähän liittyviä katastrofeja kuin konflikteja ja väkivaltaa”. ”Kasvavan pakolaisuuden trendin” ennustettiin pahenevan (Oxfam 2017, 12). Pakkomuuton esitettiin olevan ”merkki siitä, että ilmastonmuutoksen vastainen taistelu tulisi ottaa tosissaan” (Greenpeace 2017, 33).

CARE (2016) esitti skenaarioita, joihin eri asteiset lämpötilannousut johtaisivat. Esimerkiksi tämän hetkiselä toiminnalla edessä oleva kolmen lämpöasteen nousu johtaisi CAREn (2016, 6) mukaan ”katastrofaaliseen ilmastonmuutokseen, joka vaikuttaisi haitallisesti moniin alueisiin ja pakottaisi suuria määriä ihmisiä kehittyvissä maissa pakenemaan kodistaan”, jonka nähtiin ”ruokkivan jännitteitä, mikä puolestaan aiheuttaisi lisääntyntä ilmaston kiihdyttämää turvattomuutta ja konflikteja”. Katastrofaalista tulevaisuudenkuvaa korostettiin dramatisoivilla sanavalinnoilla, kuten ”äärimmäinen”, ”intensiivinen”, ”dramaattinen”, ”uskomaton”. Monesti ilmastonmuutoksen vaikutusten kerrottiin ”kasvattavan jo nyt äärimmäistä riskiä” (Oxfam 2017, 18).

Raporteissa osoitettiin, että yksikään valtio ei voi säästyä kuvailluilta tuhoisilta vaikutuksilta. Symbolisiksi tapahtumiksi nostettiin merenpinnan noususta johtuva saarivaltioiden maa-alueiden katoaminen (Oxfam 2017), Bangladeshin tulvat (Action Aid et al 2016), Afrikan kuivuus (EJF 2017; Oxfam 2017; Greenpeace 2017), Yhdysvaltoja koetelleet hirmumyrskyt (EJF 2017; Greenpeace 2017), ja myös Syyrian konflikti (EJF 2017) ja Afganistanin humanitaarinen kriisi (Greenpeace 2017), joilla todistettiin ilmastonmuutoksen vaikuttavan ympäri maailmaa.

Sen lisäksi, että ilmastonmuutoksen vaikutukset ulottuvat kaikkialle maailmassa, nähtiin kehittyvien maiden kantavan suurimmat seuraukset, sillä niiden vähäiset resurssit haittaavat ilmastonmuutokseen varautumista. Kehittyvissä maissa syntyvän pakkomuuton vaikutusten nähtiin ulottuvan myös kehittyneisiin maihin ja jopa rikkaiden maiden nähtiin kohtaavan haasteita suurista määristä siirtolaisia (CARE 2016, 4-5). Pakolaismäärän nähtiin jopa ylittävän kehittyvien maiden kantokyvyn (CARE 2016, 9). Toisaalta vaikutukset saattoivat levitä myös kehittyvistä maista lähtevän, globaaliksi leviävän ruokaturvattomuuden myötä (EJF 2017). Kansainvälistä yhteisöä kehotettiin toimimaan kiireellisesti, rajoittaakseen ”globaaliin

yhteisöön kohdistuvia lamauttavia vaikutuksia” (EJF 2017, 6). Oxfamin (2017, 6) mukaan ”mikään paikka ei ole immuuni”. Greenpeacen (2017, 8) mukaan ilmaston lämpeneminen voi edetessään tiettyyn pisteeseen ”käynnistää ketjureaktioita, jotka johtavat globaaliin epävakautteen uhaten vakavasti monien ihmisten selviytymistä”. Edessä nähtiin olevan jopa ”geopoliittista konfliktia tai terrorismia suurempi uhka ihmisyydelle” (EJF 2017, 4).

Kehys perustui siten katastrofiajatteluun, jossa tietyn pisteen ylittämisen jälkeen seurauksista tulee peruuttamattomia. Sillä pyrittiin vakuuttamaan valtioita toimintaan ryhtymisen kiireellisyydestä. Tärkeää kehyksessä oli näkyvässä oleva toivo siitä, että jotain on vielä tehtävissä katastrofin tuhojen minimoimiseksi. CAREn (2016) skenaarioissa esitettiin uhkakuvien lisäksi myös tulevaisuuskuvaa siitä, jos valtiot aloittaisivat toimimaan kiireesti ja lämpeneminen saataisiin pysäytettyä Pariisin sopimuksessa asetettuun 1,5 asteeseen. Silloin ”hallitsemattomat ja itseään kiihdyttävät” vaikutukset voitaisiin estää ja muuttoliike pysyisi kansallisilla toimilla hallittavissa (CARE 2016, 6). Valtioita velvoitettiin ryhtymään ”sanoista toimintaan” samantien, sillä ”huomenna on liian myöhäistä” (EJF 2017, 5). Katastrofi voitaisiin kehyksen mukaan torjua, jos ilmastotoimet otettaisiin tosissaan. Kyse oli kehyksen mukaan poliittisen tahdon ja toiminnan puutteesta (CARE 2016, 5; Greenpeace 2017, 34).

Korostamalla kehittyvissä maissa tapahtuvien seurausten ulottumista kehittyneisiin maihin kehys nosti esiin haavoittuvuuksien paikkaamisen olevan ”kaikkien intressien mukaista” (CARE 2016, 4). Sillä tarkoitettiin, että kehittyneiden maiden tulisi lisätä kehittyville maille suunnattavaa sopeutumisen rahoitusta. Ilmastoyhteistyötä pidettiin ”moraalisena velvollisuutena” ja ”käytännöllisenä työkaluna” yhteisten ratkaisuiden löytämiseksi (ActionAid et al 2016, 25). Valtioiden välisen yhteistyön nähtiin kehyksessä olevan vielä ”alkutekijöissään” ”ongelman laajamittaisuudesta” huolimatta (Greenpeace 2017, 30). Ratkaisuna siis olisi voimakkaampi ilmastomuutoksen hillintä sekä tiiviimpi ilmastoyhteistyö ja valtioiden välinen solidaarisuus.

Kehittyneiden maiden tarjoama tuki kehittyville valtioille nähtiin siis kehyksessä eettisenä tekona, mutta myös niiden oman intressin mukaisena. Asetelmalla on luultavasti pyritty motivoimaan kehittyneitä maita uhkan kautta, sillä pelkkä eettisyys ei ole toistaiseksi johtanut riittävään rahoitukseen. Mayer (2014) onkin todennut pelkän eettisyyden harvoin riittävän motivaatioksi toiminnalle. Uhkaan vetoaminen on hänen huomioidensa mukaan tehokkaampaa. Toisaalta uhkaan vetoamisella voi olla haitallisia vaikutuksia, jos kehykseen tärkeänä elementtinä liittyvä toivo katastrofin välttämisestä jää valtioilta huomiotta. Silloin esitykset

kasvavista luvuista voisivat johtaa ilmastohuolen ja solidaarisuuden sijaan rajojen kiristämiseen ja sotilaalliseen varautumiseen, kuten turvallisuuteen vetoavan uhka-kehyksen on pelätty tekevän.

Kehys oli luonteeltaan voimakkaan valtiokeskeinen eikä antanut sijaa muille toimijoille. Se korosti valtioiden olevan vastuussa ilmastonmuutoksen torjunnasta. Yritysten roolia ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ei oltu merkittävässä määrin huomioitu. Kehys asetti siis voimakkaan syyllisyyden ilmastopakolaisuudesta kansainvälisen yhteisön toimimattomuudelle ja kunnianhimottomille ilmastotoimille. Kehys korosti siten ennakoivaa toimintaa ilmastopakolaisuuden ratkaisussa, kuten myös ”Epäoikeudenmukaisuus” -kehys, mutta oli suoraviivaisuudessaan vielä voimakkaampi. Se näki ilmastopakolaiset ilmastonmuutoksen uhreina ja uhrien määrän minimoimisen tärkeimpänä tavoitteena. Ilmastonmuutos näyttäytyi vakavana ja kiireellisenä ilmiönä, johon tarvitaan tehokkaita vastauksia, mikä on Benfordin (1993 teoksessa Snow & Benford 2000, 617) mukaan ominaista motivationaaliselle kehykselle.

5.2. Epäoikeudenmukaisuus

”Perimmäisenä näihin haasteisiin vastaaminen vaatii solidaarisuutta ja empatiaa kansainväliseltä yhteisöltä – erityisesti rikkailta kehittyneiltä mailta, jotka kantavat historiallisen vastuun ilmastonmuutoksesta ja joilla on kykyä tukea pahimmat haittavaikutukset kärsiviä yhteisöjä.” (Oxfam 2017, 34)

”Epäoikeudenmukaisuus” -kehys diagnosoi ongelmaksi haavoittuvimpien yhteisöiden kohtalon epäreiluuden. Se kertoo, kuinka ilmastonmuutoksen suurimmat negatiiviset vaikutukset kohdistuvat kaikkein haavoittuvimpiin maihin, jotka eivät ole vaikuttaneet juuri mitenkään ilmastonmuutoksen syntymiseen ja pahenemiseen. Ilmastonmuutoksen aiheuttaneet syylliset puolestaan osoitettiin kiertelemättä. Suoria syytöksiä esitettiin teollisuusmaita, fossiilitaloutta ja läntistä kulutusyhteiskuntaa kohtaan. Kehyksessä korostui tunne epäreiluudesta ja epäoikeudenmukaisuudesta. Ratkaisuksi esitettiin, että kehittyneiden maiden tulisi ottaa vastuu teoistaan ja ryhtyä järjestelmätason muutoksiin vähentääkseen kehittyvien maiden kokemia seurauksia. Lisäksi niitä velvoitettiin kompensoimaan rahallisesti niitä haittoja ja menetyksiä, joita on jo koettu ja joita ei voi enää estää. Kehys vetosi siten velvollisuuden ja vastuun kautta auttamisen eettisyyteen.

Ilmastomuutoksen seurausten nähtiin kehyksessä jakautuvan epätasaisesti ja epäoikeudenmukaisesti. Kaikkein vakavimpien seurausten nähtiin kohdistuvan maailman ja yhteiskunnan heikompiosaisiin, niihin, joilla on vähiten resursseja sopeutua uudenlaisissa olosuhteissa (Oxfam 2017, 3; EJF 2017, 6). Ilmastomuutoksen suurimmat kärsijät ovat kehyksessä syyttömiä, ilmastomuutoksen negatiivisille vaikutuksille kaikkein alttiimpia globaalin Etelän maita ja yhteisöitä (Greenpeace 2017, 3). Tilanne esitettiin äärimmäisen epäoikeudenmukaisena.

Sen, että ilmastopakolaisuutta esiintyy ja se vaikuttaa epätasaisesti, nähtiin johtuvan epätasavasta ja edelleen ruokkivan sitä (Oxfam 2017, 3). Kyvykkyyden eroja ilmastomuutokseen vastaamisessa ja ilmastopakolaisuuden ehkäisemisessä ei nähty luonnollisina, vaan rakenteista johtuvana.

”[...] vaikka ilmastomuutos vaikuttaa meihin kaikkiin, vaikutuksen tasoa määrittelee merkittävästi hyvinvointimme, resurssien saatavuus ja omistaminen, yhteiskunnallinen asema ja valta” (Oxfam 2017, 25).

Kehyksessä osoitettiin suora yhteys syyttömien kärsimyksistä saastuttaviin kehittyviin maihin, maailmantalouteen ja fossiilisiin polttoaineisiin perustuvaan elämäntapaan (CARE 2016, 7, 10). Epätasaisia vaikutuksia pidettiin jopa ”vainon muotona” (CARE 2016, 7). Pakkomuuton nähtiin ”mallintavan ilmastomuutoksen epäoikeudenmukaisuutta ja inhimillistä hintaa” (Oxfam 2017, 10).

”Fossiiliteollisuuden ja kestäättömän elämäntavan” (Oxfam 2017, 11) lisäksi voimakkaat syytökset osoitettiin Lännen toimettomuutta ja piittaamattomuutta kohtaan. Kehyksessä päätellään, että kehittyneet maat eivät ole valmiita tekemään tarpeeksi merkittäviä toimia ilmastomuutoksen hillitsemisen eteen, koska vaikutukset näkyvät eniten kehittyvissä maissa. Tarpeeksi merkittävien toimien nähtiin olevan niin suuria, että ne vaatisivat suuria muutoksia koko läntiseltä elämäntavalta. Talouden rakenteelliset muutokset olisivat myös välttämättömiä, mitä vastaan fossiiliteollisuus taistelisi. Ilmaston ja siirtolaisuuden nähtiin olevan poliittisen kiinnostuksen ulkopuolella ja valtioiden nähtiin alistuvan teollisuuden toimijoiden painostuksen alla (Greenpeace 2017, 30). Seuraava sitaatti korostaa erinomaisesti kehyksessä piilevää ajatusmaailmaa:

”95 prosenttia tästä pakolaisuudesta on tapahtunut kehittyvissä maissa. Noin 99 prosenttia kaikista sääkatastrofien aiheuttamista kuolemista on myös tapahtunut näissä maissa. Vaikutusten skaala jää liian usein piiloon ja sivuutetaan. Mieti, mitä tapahtui, kun pyörremyrsky Nargis osui Myanmariin 2. toukokuuta 2008: ainakin 138 000 ihmistä menetti henkensä. [...] Kuvittele hetken aikaa sitä reaktiota ja kauhua Lontoossa, Washingtonissa, Berliinissä tai Pariisissa, jos se olisi ollut eurooppalainen tai amerikkalainen katastrofi.” (EJF 217, 4)

”Rikkaan globaalin Pohjoisen” toimettomuus inhimillisen kärsimyksen edessä nähtiin kehyksessä ”häpeällisenä” (Greenpeace 2017, 27). Siinä korostuu turhautuneisuus kehittyneiden maiden toimettomuuteen kehittyvien maiden kohtaaman kärsimyksen edessä. Kehyksessä vaaditaan järjestelmätason muutosta. Tehokkaiden toimien nähtiin vaativan ”talouksien ekologista uudelleenjärjestelyä” (Greenpeace 2017, 30), ”hiili-addiktion” katkaisemista” (EJF 2017, 6), hiilitaloudesta irrottautumista (Oxfam 2017, 3), ”post-fossiiliseen kauteen” (Greenpeace 2017, 8) siirtymistä. Kansalaisjärjestöjen rooli ilmastopakolaisuuden nostamisessa kansainvälisen politiikan areenalle ja valtioiden painostajina nähtiin elintärkeäksi (Greenpeace 2017, 30-31). Talousjärjestelmän muutoksen lisäksi ratkaisuna esitettiin kompensatioita kehittyneiltä mailta kehittyville maille niistä menetyksistä ja vahingoista, jotka ovat jo tapahtuneet ja joita ei enää voida estää. Velvoite reiluuteen ja oikeudenmukaisuuteen kaikissa ilmastotoimissa leimasi kehystä.

”Epäoikeudenmukaisuus”-kehys perustui vastakkainasetteluihin syyttömien ja syyllisten (kehittyvät maat vs. teollisuusmaat), kärsijöiden ja väärintekijöiden (ilmastopakolaiset vs. teollisuusmaat) sekä hyvien ja pahojen (kansalaisjärjestöt vs. teollisuusmaat) välillä. Syyllisyyttä osoitettiin siis hyvin voimakkaasti. Kokonaisuudessaan kehys nojasi ilmasto-oikeudenmukaisuuden periaatteeseen, jonka todettiin jo aiemmin olleen ilmastokeskusteluissa oleellinen teema ilmastopakolaisuutta käsitellessä. Kehystä leimasi vaade oikeudenmukaisuudesta ja vastuullisuudesta.

Kehyksen taustalla näkyi olettamuksia haavoittuvista autettavista ja kyvykkäistä auttajista. Kehittyvillä mailla nähtiin olevan historiallisen vastuun lisäksi kyvykkyyttä antaa tukea (Oxfam 2017, 34). Vastuun lisäksi kyse oli siis kyvykkäämmän velvollisuudesta.

Vedotessaan vastuuseen ja velvollisuuteen ”Epäoikeudenmukaisuus” -kehys siis perusteli toiminnan merkittävyyttä eettisyydellä. Se oli kehyksistä kantaaottavin ja osoitti selkeää ymmärrystä historiallisesta vääryydestä, jonka vaikutukset näkyvät vieläkin. Raporteista

jokainen paitsi ActionAid et al (2016) hyödynsi voimakkaasti tätä kehystä. Oli yllättävää, että ainoa eteläisten toimijoiden tuottama raportti ei voimistanut ”Epäoikeudenmukaisuus”-kehyksen sisältämää ilmasto-oikeudenmukaisuuden viestiä. Ymmärrys epäoikeudenmukaisuudesta oli luettavissa raportista rivien välistä, mutta kaikissa muissa raporteissa kehys näkyi eksplisiittisesti, suorina syyllisyyden osoituksina. Toimijoiden kampanjoiden internet-sivustoilta syytökset kuitenkin näkyivät selkeästi, joten kehyksen voidaan nähdä määrittävän myös niiden ymmärrystä ongelmasta.

5.3. Ilmastopakolaiskriisi

”Kun viljelyyn sopivia tuottoisia maita on vain vähän, tai ne muuttuvat aavikoiksi, ihmisillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin ’taistella tai paeta’” (CARE 2016, 19).

”Ilmastopakolaiskriisi”-kehys maalaa myös uhkaavia tulevaisuuskuvia ja perustuu deterministiseen ajatusmaailmaan, mutta eroaa ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi” -kehyksestä korostamalla ilmastonmuutoksesta johtuvia resurssikonflikteja pakenevia ilmastopakolaisia. ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi” näkee tulevaisuuden katastrofissa olevan kyse ilmaston vuoksi pakenevien hallitsemattoman suuresta kasvusta, kun taas ”Ilmastopakolaiskriisi”-kehys korostaa heidän olevan suojelua tarvitsevia uhreja. Kehyksessä ilmastonmuutos johtaa jännitteiden kasvuun ja resurssikonflikteihin joko heikentyneen ruoka- ja vesiturvan vuoksi tai elinkelpoisten asuinseutujen vähenemisen vuoksi. Siitä seuraa turvapaikkaa ja suojelua tarvitsevia pakolaismassoja, mikä ilmentää uuden ilmastopakolaisten suojelumekanismin luomisen tarvetta. Ilmastopakolaiselle vaaditaan yhtäläisiä oikeuksia kuin Pakolaissopimuksessa määritellylle pakolaiselle. Oikeuksien suojelun lisäksi sotilaallinen tilanteen vakauttaminen on nähtävissä ratkaisukeinona.

”Ilmastopakolaiskriisi” -kehykselle ominaista oli deterministinen suhtautuminen ilmastonmuutokseen ja konflikteihin. Ilmastonmuutoksesta puhuttiin ”uhkien moninkertaistajana” (threat multiplier) (EJF 2017; CARE 2016). Toisin sanoen, ilmastonmuutoksen nähtiin lisäävän konfliktialttiutta. Kehyksessä vedettiin kausaalinen yhteys resurssien niukkuuden ja konfliktien välille. Resurssien niukistumisen nähtiin johtavan kilpailun lisääntymiseen, jännitteiden kasvuun ja konflikteihin. Ilmastonmuutoksen nähtiin heikentävän maanviljelyn mahdollisuuksia, pienentävän viljasatoja ja johtavan ruokapulaan ja taisteluun ruuasta tai viljelysmaista. Toisaalta sama lopputulos nähtiin juomaveden

saatavuuden heiketessä. EJF (2017, 4) mukaan ”infrastruktuurin ja toimeentulon perustan kadotessa konfliktin riski syöksähtää ylöspäin, uhaten laajempaa epävakautta ja sotkien valtiot konfliktiin, ajaen sisäistä selkkausta omien kesken ja ulkoisesti, kun yhteisöjen on pakko etsiä uusia resursseja ruokkiakseen ja ravitakseen itsensä”.

Yhteyttä perusteltiin vetoamalla tilastollisiin todisteisiin. Kehyksessä esitettiin todisteita tutkimuksista, jotka vetävät yhteyden lämpötilan (EJF 2017, 29), luonnonkatastrofien (EJF 2017, 28) ja sademäärän (EJF 2017, 29; CARE 2016, 19) ja aseellisen konfliktin todennäköisyyden välillä. Lisäksi mainittiin yleisesti, miten 60 vuoden aikana 40 prosenttia maan sisäisistä konflikteista on liittynyt maahan ja luonnonvaroihin (CARE 2016, 19). CARE (2016, 20) esitti lisäksi karttojen avulla kuivuuden yhteyden konflikteihin, ruokamellakoihin ja terrorismiin Afrikassa. Todisteena epävakaudesta ja konflikteista nostettiin esiin erityisesti Syyrian sota (EJF 2017, 32-37; CARE 2016, 21), mutta myös Jemenin konflikti (EJF 2017, 29) ja arabikevät (EJF 2017, 31). Nostamalla esiin tunnettuja monimutkaisia konflikteja ja yhdistämällä ne ilmastonmuutoksesta johtuviin resurssikonflikteihin luotiin rinnastusta ilmastopakolaisuuden ja oikeudellisen pakolaisuuden välille. Ilmastopakolaisten nähtiin pakenevan yhtäläisiä humanitaarisia kriisejä ja kokevan samanlaisia suojelun tarpeita kuin nykyisin oikeudellisesti tunnistettavat pakolaiset (Oxfam 2017, 35).

Toisaalta myös pakolaisuuden itsessään nähtiin kasvattavan konfliktialttiutta ja lisäävän siten suojelun tarpeessa olevien pakolaisten määrää. Siinäkin mekanismina olivat niukat resurssit. ”Konfliktit yhä niukemmista resursseista ja pakenevat ihmiset luovat jännitteitä, jotka voivat kärjistää väkivaltaa” (CARE 2016, 19). Erityisesti etnisesti fragmentoituneiden yhteiskuntien kohdalla ilmastonmuutoksen ”häiritsevät” (disruptive) vaikutukset olisivat ”erityisen traagiset” (EJF 2017, 29). Havainnolla nähtiin olevan ”merkittäviä vaikutuksia tulevaisuuden turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin” (EJF 2017, 29).

Ilmeistä oli myös se, että konfliktien nähtiin puhkeavan kehittyvissä maissa ja konflikteja pakenevien ilmastopakolaisten nähtiin siis myös olevan lähtöisin globaalista Etelästä. Konfliktialttius yhdistettiin valtioiden resilienssiin, sillä ilmastonmuutoksen aiheuttaman turvallisuusuhan nähtiin olevan suurin ”rajoittuneen resilienssin” maissa (EJF 2017, 40). Käytännössä tällä tarkoitettiin kehittyviä maita, mikä tosin tuotiin esiin myös viittaamalla ”maailman heikoilla ja köyhillä alueilla tapahtuviin konflikteihin” (CARE 2016, 4). Vaikka resilienssistä puhuttiin muissakin kehyksissä, huomattavaa on, että ”Ilmastopakolaiskriisi”-kehyksessä resilienssi yhdistettiin nimenomaisesti valtioihin yksilöiden tai yhteisöjen sijaan.

Huonon hallinnon ja valtion haurauden nähtiin kasvattavan konfliktialttiutta (EJF 2017, 17). Kehys siis tunnisti rakenteelliset seikat konfliktien taustalla.

Yhdistäessään resurssikonfliktit ja pakolaisuuden, ”Ilmastopakolaiskriisi” -kehys luo tiivistä yhteyttä pakolaisuuden ja ympäristö-, ruoka- ja vesiturvattomuuden välille. Ilmastopakolaisen korostetaan siten olevan hyvin turvattomassa asemassa. Ilmastopakolaiseen liitetään myös käsite ”ilmastoturvattomuus”, joka nähdään ”uhaksi globaaleille ihmisoikeuksille” (EJF 2017, 40). Sitä kautta kehyksessä perutellaan ilmastopakolaisten heikkoa asemaa ja vaaditaan oikeudellisen suojelun mekanismin luomista. Siten ilmastopakolaiset näyttäytyvät pelastettavina uhreina, jotka eivät itse kykene kuin toimimaan primitiivisesti: ”tuottavien viljelysmaiden käydessä vähiin tai aavikoituessa ihmisillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin ’taistella tai paeta’” (CARE 2016, 19). Kehys näin passivoi ja yksinkertaisti monimutkaiset pakenemisen syyt ja sivuutti paikallisten ratkaisuiden mahdollisuudet.

Vaikka ”Ilmastopakolaiskriisi”-kehys pyrkii pakolaisten oikeudellisen suojelun lisäämiseen, sillä on myös huomattava potentiaali lietsoa pelkoa. Huolimatta siitä, että kehys nostaa esiin kehittyvien maiden konfliktialttiuden myös korostaakseen huonon hallinnon merkitystä konfliktien puhkeamiselle, voi se vahvistaa stereotypioita konfliktialttiista Etelästä. Kehys ei näytä paikallisia kyvykkäinä ratkaisemaan resurssikonflikteja rauhanomaisesti tai sopeutumaan uuteen ympäristöönsä, vaan liittää heihin jännitteitä lietsovan luonteen. Mielikuvaa vahvistaa, että vahvasti kehykseen luottavan EJF:n (2017) raportin kuvissa esiintyi sotilaspukuisia ihmisiä, rauhanturvaajia, merisotamiehiä ja luoteja lapsen kädessä, mikä korosti sotilaallisuutta ja perinteistä turvallisuutta. Samalla esitettiin sitaateissa kommentteja turvallisuusalan asiantuntijoilta tai maanpuolustukseen liittyviltä toimijoilta. ”Maailman suurimpien sotilasvaltojen ja turvallisuusinstituutioiden” kerrottiin ”jatkuvasti ja enenevässä määrin ilmaisevan huolensa ilmastomuutoksen vaikutuksista, tai erityisesti ilmastoturvallisuudesta” (EJF 2017, 40).

Vaikka sotilaallisia ratkaisuita ei yhdessäkään raportissa esitetty, tämän kehyksen kohdalla ne näyttäytyivät implisiittisesti mahdollisina. Sotilaiden läsnäolon näyttäminen paikallisten keskuudessa korosti konfliktiherkkyttä ja hallitsemattomuutta, ja turvallisuusalan asiantuntijoiden siteeraaminen toi näkyväksi vaihtoehdon elinolojen vakauttamisesta sotilaallisin keinoin tai ulkoisen intervention avulla. Lisäksi etnisten ryhmien kohtaamisen liittäminen lisääntyvään konfliktialttiuteen voi herättää pelkoa omaan maahan saapuvia

pakolaisia kohtaan, sillä ilmastopakolaiset esitetään ”toisina” raportin yleisölle, eli läntisille ”meille”, jolloin heidän saapumisensa tarkoittaa etnisten ryhmien kohtaamista.

Pelkoa voi lisätä myös samaistumispinnan puute. Yksittäisten ilmastopakolaisten henkilökohtaisia tarinoita ei nostettu esiin EJF (2017) raportissa, joka nojasi vahvasti tähän kehykseen. Vaikka raportin kuvissa näkyi pakolaisleireillä olevia henkilöitä, ei yksilöiden nimiä tai tarinoita nostettu esiin. Pakolaiset näyttäytyivät nimettöminä uhreina, joiden toimijuus rakentui konfliktialttiuden varaan. (EJF 2017.) Resurssikonfliktit voivat nousta kehyksen kärjeksi, vaikka tarkoituksena olisi nostaa esiin ilmastopakolaisuutta ja heidän oikeuksiensa suojelun tarvetta.

”Ilmastopakolaiskriisi” -kehys vetosi eettisyyteen liittämällä ilmastopakolaisuuden oikeudelliseen pakolaisuuteen ja esittämällä ilmastopakolaiset pelastuksen tarpeessa olevina uhreina. Ilmastonmuutos näyttäytyi heidän oikeuksiaan vaarantavana uhkana. Samalla se kuitenkin esitti ilmastopakolaiset kyvyttöminä järkevään ja pitkäjänteiseen toimintaan ja tuli luoneeksi uhreista pelottavia, mikä näyttäytyy ristiriitaisena kehyksen tavoitteeseen nähden. Ihmiskohtaloiden kuvauksen puute ja nimeämättömyys loivat ilmastopakolaisista mielikuvaa pelottavina ”toisina”, joka uhkaavat ”meitä”. Kehystä leimaa siis myös uhkaavuus. Sotilaallisen vakauttamisen mahdollisuuksia ei suoranaisesti ehdotettu ratkaisuiksi, mutta ne nousivat kuitenkin kehyksestä esiin. CARE (2016, 42) tosin ehdotti ratkaisuksi myös lisättyä konfliktien hallintaa ja ratkaisua. Uhkakuvan tarkoitukseksi voidaan tulkita kannustaminen pakolaisuuden ehkäisemiseen, samalla tapaa kuin ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi” -kehyksessä, mutta siihen liittyy myös samat vaarat toimenpiteiden militarisoitumisesta.

”Ilmastopakolaiskriisi” -kehystä käytettiin huomattavan vahvasti vain yhdessä raportissa: EJF (2017) luotti siihen ajaessaan ilmastopakolaisten oikeudellisen suojelun mekanismin luomista ja oli muutenkin järjestöistä ainut, joka painotti käsitettä *ilmastopakolaisuus*. Heikompana kehys näkyi ActionAid et al (2016) ja CAREn (2016) raporteissa. ActionAid et al (2016) käytti kehystä korostaakseen Etelä-Aasian valtioiden ja yhteisöiden välisiä rajakiistoja ja veden hallintaan liittyviä jännitteitä. Se kuitenkin nosti kehyksen yhteydessä esiin paikallisten kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet ehkäistä ja ratkaista konflikteja (ActionAid et al 2016, 25). CARE (2016, 42) puolestaan käytti kehystä ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi” -kehyksen kaltaisena ”mitä jos”-kuvana tulevaisuudesta, kun taas EJF (2017) piti sitä jo nyt näkyvänä todellisuutena. Kehyksen voidaan todeta olevan järjestöjen viesteissä heikko. Vaikka konfliktit mainittiin jokaisessa raportissa, usein ilmastonmuutoksen ja konfliktien suhdetta käsiteltiin

toisin päin, eli konfliktien nähtiin pahentavan ilmastonmuutoksen inhimillisiä vaikutuksia heikentämällä yksilöiden kyvykkyyttä varautua niihin ja selvitä niistä (esim. Oxfam 2017, 32). Ilmastopakolaisuus pakolaisuuteen rinnastettavana ongelmana nousi siis raporteissa esiin vain heikosti.

5.4. Näkymättömät uhrin

”Mutta juuri kun heidän elämänsä palaset olivat lokahtamassa kohdalleen, Jamuna-joen raivo romutti kaiken [...]. ’Onnettomuudet, muuttaminen ja lisääntynyt kärsimys on kaikki, mitä elämässäni on jäljellä’, hän sanoo pyyhkien kyyneleitään.” (ActionAid et al 2016, 12)

”Näkymättömät uhrin” -kehys diagnosoi ongelmaksi haavoittuvimpien ihmisten ihmisoikeuksien toteutumisen vaarantumisen ja yhteisöissä saavutettujen kehitystulosten menettämisen. Kehys korosti inhimillistä kärsimystä ja perustui tarinoihin ihmisten kohtaamasta kurjuudesta. Se eroaa ”Ilmastopakolaiskriisi”-kehyksestä korostamalla yksilöiden kokemaan kärsimystä ja nostamalla esiin myös ”loukkuun jääneet”, jotka eivät voi paeta kotoaan. Ilmastonmuutoksen näytetään tuhoavan haavoittuvilta ihmisiltä kaiken ja kaikkein haavoittuvimmat eivät voi tehdä sen tuhovoiman edessä mitään. Ratkaisuina esitettiin ilmastonmuutoksen vaikutusten alla kärsivien parempaa poliittista tunnistamista ja humanitaarisen avun voimistamista. Kehys liitti ilmastopakolaisuuden ihmisoikeuksien keskusteluun ja vetosi eettisyyteen.

”Näkymättömät uhrin” -kehyksessä korostui ilmastonmuutoksen moninaiset ihmisoikeuksien toteutumisen vaarantavat vaikutukset haavoittuville yhteisöille. Ilmastonmuutoksen vaikutusten nähtiin ”riistävän ihmisiltä heidän perusoikeutensa” (Greenpeace 2017, 7). Jo ennestään haavoittuvaiseen yhteisöön iskevien luonnonkatastrofien osoitettiin ”päästävän valloilleen säälimättömän kasvavan köyhtymisen ja haavoittuvuuden kehän” (Greenpeace 2017, 8).

Syyksi nähtiin haavoittuvien ryhmien saama riittämätön suojele, mikä puolestaan johtui kehittyvien valtioiden haavoittuvuudesta. Kehys muistutti ilmastonmuutoksen pahimpien vaikutusten tuntuva kehittyvissä maissa, joiden ”kyky suojele väestöään on rajallinen” (Greenpeace 2017, 15). Lisäksi muistutettiin ilmastonmuutoksen uhrien olevan köyhimpiä ja haavoittuvaisimpia, ”jotka eivät pysty suojelemaan itseään” (Greenpeace 2017, 15).

Ilmastomuutoksen uhrien tilanne nähtiin kehyksessä epätoivoisena. Ilmastopakolaisten nähtiin olevan erityisen haavoittuvaisessa asemassa, mikä saisi heidät tekemään mitä vain selviytymisensä eteen. Kehys korosti, kuinka haavoittuvien yhteisöiden toimeentulo on riippuvainen ”ilmastoherkistä sektoreista, kuten maanviljelystä, kalastamisesta ja metsänhoidosta” (ActionAid et al 2016, 12). He siis menettävät toimeentulonsa ja joutuvat käyttämään loppuun säästönsä. Siksi heidän tulee ”hyväksyä mitä tahansa tarjolla olevia laihvoja vaihtoehtoja selviytyäkseen” (ActionAid et al 2016, 16). Tuen ja mahdollisuuksien puutteen nähtiin johtavan epätoivon edessä pakotettuun muuttamiseen (CARE 2016, 6). Sen nähtiin olevan vaarallinen ihmisoikeudet vaarantava vaihtoehto (ActionAid et al 2016, 22; Greenpeace 2017, 18).

Toisaalta haavoittuvaisten yhteisöiden resurssien puutteen nähtiin aiheuttavan myös pakotettua jäämistä, ”loukkuun jääneitä” yhteisöitä (Greenpeace 2017, 18, 33). Loukkuun jääneiden kohtalot perustelevat humanitaarisen avun tarvetta ja sen saatavuuden parantamista. Esimerkkinä tästä esitettiin Jemenin tilanne. (Greenpeace 2017, 33.) Loukkuun jääneiksi nimettiin myös heidät, jotka jäivät jälkeen toisten muuttaessa, usein perheet, joista mies oli lähtenyt ja nainen jäänyt lasten kanssa kotiin (CARE 2016, 10-11). Heidän tilanteensa nähtiin erityisen haavoittuvaksi ja he tarvitsivat erityistä tukea (CARE 2016, 44).

Kehys perustui tarinoille, joissa kerrottiin haavoittuvaisten vaikeista kohtaloista. Pakotettu muuttaminen oli johtanut kaiken menettämiseen, joka oli tehnyt haavoittuvista vieläkin haavoittuvampia. Tarinoissa toistui henkilöiden kokema tuska ja suru toistuvista vastoinkäymisistä. Koska yksilöiden tarinat olivat niin olennaisessa osassa kehystä, esitetään seuraavaksi tarina, joka on tyypiesimerkki kehyksessä toistuvista tarinoista. Se myös antaa erinomaisen kuvan kehykseen sisältyvästä ajatusmaailmasta:

”Heinäkuussa 2011 Jamuna-joki pakotti Karimon Bibin muuttamaan [...] jättäen hänen omaisuudekseen vain pienen palan maata ja vielä pienemmän talon. [...] Jokirannan eroosio oli pakottanut hänet jo muuttamaan useita kertoja saarelta saarelle [...] Vuonna 2007 hänen miehensä kuoli, ja vuotta myöhemmin saari tuhoutui tulvissa, pakottaen hänet ja lapsensa hakemaan väliaikaista suojaa lähisaarelta. Palatessaan [...] hän löysi kotinsa raunioina. Hänellä ei ollut säästöjä, eikä paikalliset toimeentulon vaihtoehdot tarjonneet tarpeeksi tuloja perheen ruokkimiseen. Vastoin kaikkia odotuksia hän ja hänen lapsensa alkoivat jälleenrakentaa kotiaan ja etsimään työtä. Mutta juuri kun heidän elämänsä palaset olivat loksahdamassa kohdalleen,

Jamuna-joen raivo romutti kaiken [...]. 'Onnettomuudet, muuttaminen ja lisääntynyt kärsimys on kaikki, mitä elämässäni on jäljellä', hän sanoo pyyhkien kyyneleitään." (ActionAid et al 2016, 12)

Tarinan juonikulku on tyypillinen: haavoittuvassa asemassa oleva perhe joutuu kokemaan toistuvasti vastoinkäymisiä, jotka haavoittavat heitä entisestään ja saavat heidät kokemaan surua ja epätoivoa. Tarinoissa ei nostettu esiin keinoja, joilla ihmiset olisivat itse selvinneet tai saaneet parannettua asemaansa. Tarinoiden tarkoituksena oli tuoda esiin ihmiskohtaloita tilastojen takaa, minkä nähdään voimistavan empatiaa ilmastonmuutoksen uhreja kohtaan. Kehyksessä muistutettiin, että "hätkähdyttävien numeroiden takana on yksilöllisiä tarinoita juuriltaan revityistä perheistä, tuhoutuneista elinkeinoista ja vakavista tulevaisuuteen kohdistuvista peloista" (Oxfam 2017, 18).

Varsinkin naisten kohtalo esitettiin kehyksessä synkkänä: he jäivät lapsineen kylään, kun miehet lähtivät töihin kaupunkeihin, joskus pysyvästikin. Kylään jääneiden naisten elämän nähtiin vaikeutuvan, kun heidän tuli hoitaa koko taloutta ja maanviljelyä yksin. Heidän kerrottiin kokevan uupumusta, köyhyyttä ja nälkää, sekä enemmän hyväksikäyttöä ja väkivaltaa (ActionAid et al 2016, 17-18). Naisten elämä nähtiin "uskomattoman vaikeana" ja heidän tuli keksiä keinoja selvitäkseen (ActionAid et al 2016, 17). Heidän nähtiin kantavan muuttamisesta johtuvat pahimmat sosiaaliset seuraukset kohdatessaan enemmän syrjintää ja hyväksikäyttöä ja työskennellessään useammin kuin miehet epävirallisilla työmarkkinoilla (CARE 2016, 12). Myös niiden naisten, jotka lähtivät töiden perässä kaupunkiin, nähtiin kohtaavan kärsimystä, sillä he joutuivat useammin ihmiskaupan uhreiksi (ActionAid 2016, 17). Kehyksessä naiset "kamppailivat pysyäkseen hengissä" (Oxfam 2017, 22).

"Näkymättömät uhrin"-kehys osoitti haavoittuvien yhteisöiden olevan suojelun tarpeessa. Ilmastopakolaisten oikeuksien toteutumista nähtiin uhkaavan ilmastopakolaisten riittämätön tunnistaminen poliittisessa päätöksenteossa. Ilmastomuutoksen uhrien kerrottiin olevan "näkymättömiä" (AA 2016, 6; Greenpeace 2017, 14). Koska haavoittuvien suojelun perusteltiin kehyksessä olevan puutteellista, ehdotettiin ratkaisuksi ilmastomuutoksen tunnistamista haavoittuvuuksia syventäväksi tekijäksi ja sitä kautta parempien suojelun mekanismien luomista. Suojelusta vastuussa nähtiin valtiot, kunnat ja kaupungit, jotka kehittyvissä maissa eivät pystyneet hoitamaan tehtäviään resurssien puutteen vuoksi (Greenpeace 2017, 15). Siksi tärkeässä asemassa näyttäytyi resurssien tarjoaminen kehittyville maille.

Kehyksessä tunnistettiin myös, että ilmastopolitiikka ja sopeutumisen toimet voivat myös syventää haavoittuvuuksia. Ilmastopolitiikan, kaupunkien toteuttamien sopeuttavien toimien ja yritysten ilmastotoimien nähtiin itsessään voivan heikentää yhteiskunnan sisällä haavoittuvien asemaa ja niiden vaadittiin olevan linjassa ihmisoikeuksien suojelemisen ja muiden poliittisten tavoitteiden kanssa (Greenpeace 2017, 18, 29). Esimerkkinä annettiin kaupunkien resilienssin kehittäminen ajamalla slummit maan tasalle tulvavallien tai -pumppujen tieltä (Greenpeace 2017, 29).

Kehys rakensi suhdetta kyvykkäiden auttajien ja epätoivoisten autettavien välillä. Vastakkain asetettiin haavoittuvat kehittyvät maat ja erityisesti Eurooppa taloudellisen kyvykkyytensä ja onnistuneen riskienhallintatoimiensa vuoksi (Greenpeace 2017, 14). Ratkaisut olivat ulkoa annettuja, eikä paikallisten nähty olevan kykeneväisiä kehittämään omia ratkaisujaan. Kehyksessä kyse oli selviytymistaistelusta, joka ei päättyisi hyvin ilman poliittisia toimenpiteitä ja humanitaarista apua.

Lisäksi ilmastopakolainen näyttäytyi haavoittuvaisena uhrina, samoin kuin osoitettiin ”Epäoikeudenmukaisuus”-kehyksessä olevan. ”Epäoikeudenmukaisuus” -kehys kuitenkin perustui voimakkaaseen, eksplisiittiseen epäoikeudenmukaisuuden osoittamiseen, kun taas ”näkymättömät uhrin” -kehys näytti tilanteen toivottomana ottamatta kantaa tilanteeseen johtaneisiin taustasyihin. Kehittyvien maiden aseman nähtiin olevan heikompi kuin kehittyvien, mutta samanlaista huomiota rakenteellisille syille ei annettu. Uhri-identiteetti nousi esiin aiemmin myös ”Ilmastopakolaismuutoksesta”-kehyksen kohdalla, mutta olennaisena erona siihen ”näkymättömät uhrin”-kehyksessä korostui paikallisten yksilölliset kokemukset ja tarkasti rakennetut henkilökohtaiset tarinat, joista epätoivo ja avuttomuus ilmastonmuutoksen edessä nousi esiin.

”Näkymättömät uhrin” -kehys pyrki vetoamaan empatiaan ja lisäämään ymmärrystä ilmastonmuutoksen paikallisista vaikutuksista. Sen kautta pyrittiin konkretisoimaan poliittisille päättäjille, mitä ilmastonmuutos todellisuudessa voi pahimmillaan aiheuttaa. Tunnistetuista kehyksistä ”näkymättömät uhrin” -kehys nojaa voimakkaimmin passivoivaan uhri-asetelmaan. Se kuitenkin nosti esiin paikallisia ääniä kertomalla yksilöllisiä tarinoita, eikä siten käsitellyt uhreja yhtenäisenä massana. Kehys korostui ActionAid et al (2016) raportissa, jonka tavoitteena on lisätä alueellista solidaarisuutta eteläaasialaisten valtioiden ja niiden kansalaisten välillä, joten samankaltaisten ihmiskohtaloiden kuvaaminen eri maista on todennäköisesti tarkoitettu lisäämään empatiaa ja ymmärrystä samassa veneessä olemisesta.

Haavoittuvuuksia korostava kehys tukeutuu selkeästi ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamiseen. Siten se yhdistyy laajempaan oikeusperustaiseen lähestymistapaan, jossa on pyritty motivoimaan valtioita voimakkaampiin ilmastotoimiin yhdistämällä ilmastomuutos ihmisoikeuksiin. Valtion ja kansainvälisen yhteisön nähdään olevan vastuussa yksilön oikeuksien suojelusta, joten ilmastotoimien tehostamisessa vedotaan siihen vastuuseen. (Bettini, Nash, Gioli 2017, 351.)

5.5. Ilmastosiirtolaisuus

”[...] muuttaminen on tärkeä sopeutumisen strategia ilmastomuutokseen vastaamisessa ja siksi sitä pitää edistää.” (Greenpeace 2017, 34)

”Ilmastosiirtolaisuus” -kehys ymmärtää työperäisen muuttamisen ilmastomuutokseen sopeutumisen keinona. Ilmastopakolaisuuden sijaan puhutaan *ilmastosiirtolaisuudesta*. Kehyksessä diagnosoidaan ongelmaksi, että maalta kaupunkiin suuntautuvaa muuttoliikettä ei hallita oikealla tavalla, eikä se siksi kasvata osapuolten resilienssiä ja tuota siten hyötyä kaikille osapuolille. Ongelma johtuu siitä, että nykyiset siirtolaispolitiikat eivät kannusta lailliseen muuttamiseen ja työperäiseen muuttamiseen liittyvä suojelu ei ole riittävää. Kehys tunnistaa siis, että kaupunkiin muuttaminen ei aina lisää resilienssiä, vaan vaarantaa ihmisoikeuksien toteutumisen. Sen tavoitteena on kuitenkin, että muuttaminen nähtäisiin sekä yksilön, taakse jääneen yhteisön ja uuden kotipaikan resilienssiä kasvattavana asiana ja siten toivottavana sopeutumisen keinona. Kehys ei sisällä vahvaa syytelyä ja perustuu ennemminkin yhteisen ymmärryksen saavuttamiselle. Yhteinen ymmärrys olisi, että muuttamisen estäminen ei ole kenenkään edun mukaista, vaan hallittuna kaikki hyötyvät siitä. Motivaatio toiminnalle nousee siten yhteisen edun tavoittelusta.

”Ilmastosiirtolaisuus” -kehys eroaa aiemmista kehyksistä korostamalla muuttamista positiivisena asiana. Muuttamisella nähtiin olevan merkittäviä ja kauaskantoisia positiivisia vaikutuksia sekä inhimilliseen turvallisuuteen että valtion kehitykseen. Sen nähtiin vaikuttavan positiivisesti väestönkehitykseen, talouteen ja poliittiseen vakauteen (Greenpeace 2017, 21).

Muuttaminen näyttäytyi tärkeänä sopeutumisen strategiana ja perheiden keinona suojella itseään. Sen nähtiin lievittävän kriisitilanteita ja ehkäisevän kärsimystä lisäävää pakkomuuttoa tulevaisuudessa. (Greenpeace 2017, 34.) Ilmastomuutoksen seurauksena monien

maanviljelykseen toimeentulonsa perustavien osoitettiin menettävän toimeentulonsa, mikä syöksee heidät syvemmälle köyhyyteen. Lähtemällä maaseudulta kaupunkiin yksilön kerrottiin pystyvän löytämään uutta toimeentuloa menetetyn tilalle ja auttavan samalla rahalahetysten avulla kotiin jäänyttä yhteisöä selviytymään kohtaamistaan muutoksista.

Kodin jättäminen näytettiin sopeutumisen keinona sekä lähtevälle henkilölle että kotiin jäävälle yhteisölle. Yksittäisten perheenjäsenten muuttamisen kerrottiin olevan ”elintärkeää [...] paikalleen jäävän yhteisön selviytymiselle” (Greenpeace 2017, 17). Ensinnäkin muuttaminen vähentäisi yhteisön kohtaamia riskejä ”lieventämällä painetta haavoittuville ekosysteemeille” (Greenpeace 2017, 21). Heikkenevän viljelysmaan ja vähenevän juomaveden tarvitsisi riittää vähemmälle määrälle ihmisiä ja samalla paikallinen työttömyys laskisi (ibid). Toiseksi, lähettämällä osan tuloistaan rahalahetyksiä kotiyhteisölleen ilmastosiirtolainen auttaisi samalla heitä selviytymään ilmastonmuutoksen tuomista muutoksista ja kriisitilanteista lievittäen siten pakkomuuton painetta (Greenpeace 2017, 17). Rahalahetysten merkitystä korostettiin ja niiden kerrottiin olevan suurempia kuin kehitysyhteistyön kautta saadut varat. Viimeiseksi, rahalahetysten lisäksi ilmastosiirtolaiset toisivat palatessaan uutta tietotaitoa paikallisyhteisöön. Rahalahetyksillä kasattu resilienssi ja uusi tietotaito mahdollistaisivat myös yhteisön resilienssiä vahvistavat investoinnit. (Greenpeace 2017, 17.) Kiertävä muuttoliike olisi siis kehyksen mukaan paras vaihtoehto.

Kaupunkiin lähteneiden visioitiin myös voivan osallistua politiikkaan lobbaamalla ja tekemällä päättäjiä tietoisiksi haavoittuvan kotimaansa tai -yhteisönsä oloista (Greenpeace 2017, 34). Näin nostettiin esiin ilmastopakolaisen potentiaali osallistua politiikkaan ja vaikuttaa omiin olosuhteisiinsa. Ilmastopakolaisen identiteettiä oli siis kehyksessä viety kauas passiivisesta uhrista.

Ilmastosiirtolaisuus näyttäytyi hyödyllisenä myös valtion kehitykselle. Ilmastosiirtolaisten tekemien rahalahetysten kerrottiin olevan ”korvaamattomia kotiin jääneille perheille ja valtion taloudelle” (Greenpeace 2017, 20) ja auttavan ”taistelussa köyhyyttä vastaan” (Greenpeace 2017, 21). Todisteena siirtolaisuuden hyödyistä esitettiin bangladeshilaisten suuri liikkuvuus maan sisällä ja rajojen ylitse. Sen osoitettiin olevan ”tärkeä rakennuspalikka Bangladeshin tulevaisuuden kehitykselle, joka voisi tehostaa vastustuskykyä luonnonkatastrofeille” (Greenpeace 2017, 20). Laillinen siirtolaisuus hyödyttäisi myös vastaanottavaa aluetta, sillä uusina työntekijöinä paikkaan saapuvat siirtolaiset voisivat paikata työmarkkinoilla olevia kuiluja (Greenpeace 2017, 33). Hyödyllisyytensä vuoksi kehittyviä maita kehoitettiin

kannustamaan kansalaisiaan ilmastosiirtolaisuuteen. Valtioita ohjeistettiin ”investoimaan kansalaistensa kouluttamiseen valmistaakseen heitä kansainvälisille työmarkkinoille” ja ”kannustamaan kansalaistensa palkkaamista ulkomaille” (Greenpeace 2017, 21). Muuttoliikkeen osoitettiin hyödyttävän myös vastaanottavaa maata samoin kuin alueita, sillä muuttajat voisivat olla vastaus ikääntyvään väestöön ja paikata työmarkkinoiden haastekohtia (Greenpeace 2017, 21-22).

Ilmastopakolaiselle annettu toimijuus näkyi kehyksessä eri tavalla kuin aiemmissa esitellyissä. Muuttamista ei nähty epäonnistuneena sopeutumisena tai jonain, mitä pitäisi ehkäistä, vaan se ymmärrettiin yksilöistä lähtevänä sopeutumisen strategiana. Kehys siis korosti ilmastopakolaisen toimijuutta nostamalla tämän esiin sopeutuvana toimijana. Kehys sopii uuteen trendiin ilmastopakolaisuusdiskurssissa, joka painottaa muuttamista sopeutumisen keinona, tunnistaa ilmastopakolaisen poliittisen toimijuuden ja siirtää vastuuta ilmastonmuutoksen seurauksista selviämisestä yksilölle.

Kehykseen kuului kuitenkin sisäänrakennettuna oletus siitä, että vain tietynlainen muuttaminen on hyväksi. Työmarkkinoiden ja yhteisen hyödyn korostaminen loi kuvaa tietynlaisista, työmarkkinoille sopivista ilmastopakolaisista, jotka tosiaan pakolaisten sijaan ovat siirtolaisia, eli tehneet valinnan liittyä virallisille työmarkkinoille. Oletus näkyi myös eksplisiittisissä kehotuksissa kouluttaa potentiaalisia ilmastosiirtolaisia työmarkkinoille sopivammiksi (Greenpeace 2017, 21). Tämänkaltaista kehystämistä on kritisoitu siitä, että se luo ideaalia kuvaa henkilöistä, jotka muuttavat ilmastonmuutoksen seurauksena ja hyödyttävät markkinataloutta (ks. esim. Felli 2013). Ongelmallista on se, mitä jää ideaalin ulkopuolelle. Kotiin jääneet yhteisöt voidaan asettaa vastakkain hyödyllisen siirtolaisen kanssa, jolloin heistä tulee taakka valtiolle. Vastuu heistä jätetään resilientille ilmastosiirtolaiselle, joka tukee heitä rahalahetyksien avulla. Vaarana on siis, että keskustelu epätasaisista rakenteista ja kehittyvien maiden vastuusta jää taustalle ja vastuu ilmastonmuutoksen negatiivisten seurausten selvittämisestä siirtyy ilmastosiirtolaiselle ja kehittyville maille.

Huomionarvoista on myös kehykseen sisältyvä tarve hallita muuttoliikettä. Ilman hallintaa muuttoliikkeen nähdään vahvistavan sekä yksilön että valtion haavoittuvuuksia. Laiton siirtolaisuus voi kehyksen mukaan heikentää ilmastosiirtolaisten oikeudellista tilannetta nostamalla todennäköisyyttä joutua pakkotyöhön, ja laillisten työmahdollisuuksien puute voi ajaa ihmiset mahdollisuuksien puutteessa rikollisuuden pariin. Lisäksi laitton siirtolaisuus voisi lisätä korruption määrää. (ActionAid et al 2016, 16.) Hallitun muuttamisen kerrottiin olevan

parempi vaihtoehto sekä siirtolaiselle että valtiolle, koska se suojaisi paremmin ilmastosiirtolaisen oikeuksia ja ehkäisisi ”infrastruktuurin ja palveluiden täyttymistä” (ActionAid 2016, 18). Siksi kehyksen ratkaisuehdotuksissa painottui laillisen muuttamisen keinojen lisääminen ja siirtolaisten oikeuksien suojelu. Valtioita motivoitiin uudistamaan instituutioita kertomalla, että vain ”varmistamalla että kaikilla eri tasoilla ihmisten oikeudellinen, poliittinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen tilanne parantuu, jotta he ovat suojeltuja ja asemassa, jossa voivat antaa panoksensa sosiaalisesti, taloudellisesti ja poliittisesti asuinpaikalleen” (Greenpeace 2017, 21).

Koska kehys painotti maalta kaupunkiin tapahtuvaa muuttoa ja urbanisaation trendiä, painotettiin myös kaupunkien kehittämistä ilmastosiirtolaisuutta tukeviksi. Kaupungit nähtiin ”turvapaikkoina” (Greenpeace 2017, 28). Sekin erosi aiemmista kehyksistä, joissa kaupunkien roolia ei nostettu esiin. Kaupunkien osoitettiin olevan kehittämisen tarpeessa, koska monet niistä eivät ole vielä valmistautuneita vastaanottamaan suuria määriä muuttajia ja toteuttamaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia hillitseviä toimia (Greenpeace 2017, 28). Huonojen elinolojen, korkean rikollisuuden tason ja sosiaalisen verkoston puutteen osoitettiin heikentävän ilmastosiirtolaisten mahdollisuuksia auttaa kotiin jäänyttä yhteisöä (Greenpeace 2017, 18). Lisäksi kerrottiin hallitsemattoman kaupunkien kasvun voivan lisätä niiden laitamien hallitsemattomia slummeja ja uhata oikeuksien toteutumista (Greenpeace 2017, 28-29). Kehyksessä nostettiin esiin kaupunkikehityksen merkitys ilmastonmuutoksen negatiivisten vaikutusten minimoimiseksi ja höydyllisen muuttoliikkeen turvaamiseksi (Greenpeace 2017, 28-29).

Kehyksessä nostettiin kuitenkin vielä tarkentavasti esiin se, että *hallinnalla* ei tarkoiteta muuttoliikkeen *estämistä*. Siirtolaisuuden muistutettiin vähentävän pakkomuuton paineita ja rajojen sulkemisen vain pahentavan tilannetta. Ennakoiva, laillinen muuttoliike nähtiin parempana kuin ilmastopakolaisten patoaminen kotimaihinsa. Maahantulon ja oleskelun estämisen nähtiin mahdollisesti pahentavan haavoittuvassa asemassa olevan asemaa (Greenpeace 2017, 10). Esimerkkinä käytettiin EU:n rajavalvonnan tiukentamista ja sen tekemiä sopimuksia Afrikan maiden kanssa niiden rajojen sulkemiseksi, jolla nähtiin olevan ”tuhoavia vaikutuksia” ihmisille, joita toimet koskettavat (Greenpeace 2017, 27). Symbolisena tapauksena laillisten muuttoreittien puutteesta nostettiin esiin Euroopan ”radikaali ovien sulkeminen” (Greenpeace 2017, 11) ja Välimeren tilanne, jossa hallitsematon muuttoliike on ajanut monet vaaralliselle matkalle ja johtanut tuhansien ihmisten kuolemaan (Greenpeace 2017, 3). Asetelmasta voidaan tulkita, että kehys muistuttaa, ettei rajojen sulkeminen estä

muuttoliikettä, vaan johtaa sen vain laittomille teille. Se siis näkee muuttoliikettä tapahtuvan joka tapauksessa, ja asettaa vain vastakkain hallitun laillisen ja hallitsemattoman laittoman muuttamisen. Hallitun laillisen muuttoliikkeen ollessa toivottua ja hyödyllistä, hallitsematon muuttoliike yhdistyy siten epätoivoiseen kaoottisuuteen.

Muuttoliikkeen pysäyttäminen nähtiin siis kehyksessä ongelmalliseksi, mutta muuttoliikettä on kuitenkin tarve hallita, jotta siitä voidaan hyötyä. Ratkaisuksi esitettiin turvallisen, laillisen ja kiertävän työperäisen muuttoliikkeen helpottaminen (Greenpeace 2017, 34). Muuttoliikettä ei siis hillitä kokonaan, vaan valikoiden ”haravoidaan” (Bettini 2014, 187). ”Haravoinnilla” tarkoitetaan tietynlaisen muuttoliikkeen näkemistä parempana kuin muiden, mikä tässä tapauksessa on kiertävää työperäistä, ja sen helpottamista. Toimien painottaminen siihen saattaa Bettinin (2014) mukaan heikentää kaikkein haavoittuvaisimpien asemaa, kun valtioiden huomio siirtyy pois päin heistä.

Valtion rooli näyttäytyi kehyksessä avustavana ja tukevana eli se oli enemmän taustatoimija kuin pääasiallinen toimija. Kansainväliseen yhteisöön vetoaminen ei noussut kehyksestä yhtä vahvasti esiin kuin aiemmista. Ratkaisut liittyivät paljolti valtion sisäiseen politiikkaan ja alueellisen liikkuvuuden helpottamiseen. Kuitenkin sen rooli nähtiin tärkeäksi kansainvälisen siirtolaisuuden mahdollistamisessa. ”Ilmastosiirtolaisuus” -kehys vetosi valtioihin asettamalla vastakkain hallitsemattoman ja hallitun muuttoliikkeen ja korostaen hallitusta koituvia hyötyjä kaikille osapuolille.

”Ilmastosiirtolaisuus” -kehys korosti resilienssiä ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Tämä kehys korostui erityisen vahvasti Greenpeacen (2017) raportissa. Kehys nousi esiin myös ActionAidin et al (2016) raportissa, mutta siinä tunnistettiin vahvemmin epäoikeudenmukaisten rakenteiden vaikutukset työperäisen muuton yksilöllisiin mahdollisuuksiin. Resilienssin painottamisen voidaan nähdä heikentävän ilmastomuutoksen hillintään, eli tilanteen ehkäisyyn liittyviä toimia. Resilienssiin keskittymisen ymmärretään mahdollisesti näyttävän ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen välttämättömyytenä sen sijaan, että tilanne olisi vielä estettävissä. (Methmann & Oels 2015, 63.)

5.6. Eturintaman ratkaisijat

”Emme voi lähteä. Emme halua lähteä. [...] Viestini maailmalle on katsoa meitä. Millainen kulttuurimme on. Miten olemme ylpeitä ollessamme I-Kiribati. Pääviestinä on lämpenemisen rajoittaminen 1,5 asteeseen. Siitä sovittiin jo, mutta nyt heidän tulee pitää sanansa.” Tinaai Teaua, Kiribati Climate Action Network” (Oxfam 2017, 15.)

”Eturintaman ratkaisijat” -kehyksen mukaan ratkaisut ilmastopakolaisuuteen löytyvät paikallisia kuuntelemalla. Se diagnosoi ongelmaksi sen, että nykyisessä keskustelussa paikallisten ääni ei kuulu tarpeeksi ja ratkaisuja annetaan ulkoa. Tilanteen syyksi tunnistettiin epäreilut rakenteet ja niistä johtuva resurssien puute, joka rajoittaa paikallisten potentiaalia. Ratkaisuksi ehdotettiin paikallisten osallistamista päätöksentekoon, voimaannuttamista resurssein ja paikallisten ratkaisuiden tukemista ilmastorahoitusta tehostamalla. Kehys antaa voimakkaan äänen paikallisille toimijoille ja nostaa heidät ratkaisijan asemaan. Samalla se kuitenkin huomioi rakenteiden roolin ja siksi vetoaa kansainväliseen yhteisöön paikallisten potentiaalin valjastamiseksi.

”Eturintaman ratkaisijat” -kehys lähti liikkeelle osoittamalla nykyisen tilanteen olevan paikallisille vaikea yhteisön haavoittuvuuden ja vähäisten resurssien vuoksi. Ilmastomuutoksen seurauksien nähtiin pahentavan tilannetta entisestään heikentämällä yksilöiden asuinoloja, turvallisuutta ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuuksia ja ajavan siten ihmiset kodistaan pakon edessä. Kehyksen alkuasetelma on siis samankaltainen kuin ”näkymättömät uhrit” -kehyksessä. Tärkeimpänä erottavana tekijänä on kuitenkin usko paikallisten potentiaaliin ratkaisujen löytämisessä. Siinä, missä uhri-kehys näytti ilmastopakolaiset passiivisina ilmastomuutoksen uhreina, jotka tarvitsevat pelastusta, ”Eturintaman ratkaisijat”-kehys osoittaa heidän olevan itse itsensä pelastajia. Paikalliset nähtiin kyvykkäinä kehittämään strategioita muuttuvissa elinoloissa selviytymiseen (Greenpeace 2017, 19). Ilmastomuutoksen vaikutuksille haavoittuvat yksilöt, yhteisöt ja valtiot nähtiin ”tien näyttäjinä” resilienssin rakentamisessa (Oxfam 2017, 34). Paikallisten halu kehittää ratkaisuja näkyi myös kehyksen tarinoissa (Oxfam 2017). Eteläisten ratkaisuiden nähtiin siis olevan merkittävässä asemassa ilmastopakolaisuuteen vastaamisessa (ActionAid 2016).

”Samaan aikaan, kun ilmastomuutoksen ja pakkomuuton vaikutusten epätasaisuuden tunnistaminen on keskeistä, on yhtäläillä tärkeää tunnistaa pahimmat vaikutukset kohtaavien korvaamaton rooli ilmastomuutoksen ratkaisuiden edistämisessä.” (Oxfam 2017, 7)

Kehys näytti pakotetun lähtemisen tai pakotetun jäämisen olevan viimeinen vaihtoehto ilmastonmuutokseen sopeutumiselle. Kehys siis korosti paikallisten oikeutta *päättää* lähtemisestä tai jäämisestä ja heidän kyvykkyyttään kehittää ratkaisuja päätösten toteuttamiseksi. Jäämisen nähtiin olevan joskus huono vaihtoehto, koska se saattaisi syventää köyhyyttä, mutta kehyksen mukaan paikallisten päätöksiä tulisi kuitenkin kunnioittaa, jolloin myös kotiinsa jäävät ansaitsevat kunnollista tukea päätöksensä toteuttamiseksi. (Oxfam 2017, 12.)

”Eturintaman ratkaisijat” -kehyksessä nostettiin symbolisena tapahtumana esiin kulttuuristen siteiden murtuminen pakotetun muuttamisen tai jäämisen edessä. Pakotettu muuttaminen tai jääminen sidottiin voimakkaasti kulttuuriin ja identiteettiin, nostaen esiin alkuperäiskansojen sitoumuksen paikkaan ja toisaalta paimentolaisten liikkuvan elämäntavan, jotka kummatkin olivat pakon edessä uhattuina, toinen lähtemisen ja toinen paikalleen jäämisen vuoksi (Oxfam 2017, 21, 28). Siksi myös suunnitellun muuttamisen nähtiin sopeutumisen keinon sijaan olevan uhraus.

Oxfamin (2017, 14) raportissa kotiin jäämisen korostettiin olevan paikallisten oma tahto, joka kumpusi halusta säilyttää kulttuuriset siteet, jotka katkeaisivat kotoa lähtiessä. Raportissa tuotiin esiin paikallista ymmärrystä paikan ja identiteetin erottamattomuudesta. (Oxfam 2017, 12) Kulttuurin ja identiteetin sitoutuminen kotipaikkaan korostui jo raportin otsikossa ”Uprooted by climate change”, jossa ilmastonmuutoksen näytettiin konkreettisesti repäisevän ihmiset juuriltaan. Kulttuuristen siteiden menettämisen vuoksi heidänkin, jotka ehtivät suunnitella muuttoa, ymmärrettiin olleen pakotettuja muuttamaan ja oikeutettuja kompensatioihin menetyksistään (Oxfam 2017, 12; CARE 2016, 6). CARE (2016, 17) nosti myös esiin kotipaikkaan liittyvän tunnesiteen ja kulttuuriset siteet, jotka houkuttelevat jäämään kotiin tai lähistölle. Myös ActionAid et al (2016, 25) raportissa nostettiin esiin, kuinka paikalliset mieluiten pysyisivät kotonaan, jos vain siihen olisi mahdollisuus. Resilienssin kasvattaminen nähtiin ainoana vaihtoehtona ilmastonmuutoksen vaikutusten edessä. Sen osoitettiin olevan paikallisten oma tehtävä, johon päästäisiin tehokkaimmin ”Eteläisellä solidaarisuudella”. (ActionAid et al 2016, 25.) Samoin Greenpeace (2017, 19) korosti paikallisten tekevän kaikkensa voidakseen pysyä kotona.

Yksilöiden tarinat nousivat merkittävään asemaan tässä kehyksessä. Paikallisten toiveita nostettiin esiin sitaattien kautta. Useampi paikallinen puhui sitaateissa kodin merkityksestä, mikä korosti järjestön kuuntelevan ja ymmärtävän heidän toiveitaan edistäessään heidän

mahdollisuuksiaan pysyä kotona (Oxfam 2017). Kehyksessä ilmastonmuutoksen uhrit näytettiin rohkeina toimijoina, jotka uhmaavat ilmastonmuutosta jäämällä paikalleen kohtaamaan sen seuraukset, ja joilla on kova tahto löytää keinot pysyä kotonaan. Oxfamin raportissa he osoittivat ”johtajuutta eturintamalta” ja heistä itsestään lähtöisin olevat ratkaisut tunnistettiin välttämättömiksi ongelman ratkaisulle (Oxfam 2017, 7). Tarinoissa näkyi paikallisten halu löytää sopeutumisen keinoja. Muutamassa puhutettiin ihmisiä, jotka olivat osallistuneet paikallispolitiikkaan, paikallisten aktivistijärjestöjen toimintaan tai jotka kuuluivat muuten tiiviisti paikallisyhteisöön (Oxfam 2017).

” ”Tämä on kotimme. Kukaan ei tahdo lähteä, menettää kulttuurisia siteitään, rakkaitaan, jotka ovat haudanneet täällä. Me haluamme yrittää kaikkemme pitääksemme yhteisöämme täällä” Hilda Mosby, Masig Island” (Oxfam 2017, 30)

Kehyksessä kiinnitettiin huomiota paikallisten äänten kuuluvuuteen. Nykyisessä päätöksenteossa paikallisten tarpeiden ja intressien nähtiin kuuluneen liian vähän (Greenpeace 2017, 18). Kehyksessä vedottiin siis poliittisen päätöksenteon osallistavuuden parantamiseen. Siinä, missä ”näkyvät uhrit” -kehys näytti naisten ja alkuperäiskansojen kohtalon kaikkein kurjimpana, nostettiin heidät ”Eturintaman ratkaisijat” -kehyksessä kaikkein suurimmiksi johtajiksi. Heidän osoitettiin olevan toiminnan ”eturintamalla” (Oxfam 2017, 7, 16). Alkuperäiskansojen tietämys nostettiin ”kriittiseksi ilmastoratkaisuille ja resiliienttien yhteisöiden rakentamiselle” (Oxfam 2017, 7). Samoin naisten osallistamisen päätöksentekoon nähtiin olevan ”välttämätöntä reilujen ja tehokkaiden ratkaisuiden edistämiseksi” ja valtioiden painostamisessa vahvempaan ilmastotoimintaan (Oxfam 2017, 7). Kehyksessä puhuttiin ”naislähtöisestä suunnittelusta” ja naisten ”voimaannuttamisesta” (ActionAid 2016, 6). Heidän osallistumisensa nähtiin olevan kiinni instituutioiden osallistavuudesta.

Osana voimaannuttamista nähtiin tiedon jakaminen ilmastonmuutoksen seurauksista ja muuttamiseen ja jäämiseen liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista. Koulutuksen kautta paikalliset voisivat ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia paremmin ja saada välineitä informoidun päätöksen tekemiseen (ActionAid et al 2016, 25). ”Jotta he voisivat suunnitella elämäänsä, on keskeistä että saaren asukkaat ovat tietoisia siitä, että merenpinta jatkaa nousuaan” (Greenpeace 2017, 11). Kouluttajien roolissa nähtiin paikalliset kansalaisjärjestöt tai valtion koulut (ActionAid et al 2016, 25). Tämänkin ratkaisun nähtiin olevan paikallisesti syntynyt, kertomalla, että Fidzi on aloittanut ilmastonmuutoksen opettamisen oppiaineena kouluissa (Greenpeace 2017, 11).

Myös pakkomuuton tunnistettiin olevan jossain määrin todennäköistä saarivaltioiden kohdalla, mutta siihenkin korostettiin löytyvän paikallisia ratkaisuja, joita tulee kuunnella. Oxfamin (2017, 7, 10) raportissa puhuttiin sen yhteydessä kunniakkaasta muuttamisesta ”moving with dignity”, joka on käsitteenä alkuperältään saarivaltioilta. Siinä muuttoliikkeen helpottaminen nähtiin keinona voimaannuttaa paikallisia tekemään päätöksiä lähtemisestä tai jäämisestä, mikä erottaa kehyksen ”ilmastosiirtolaisuus” -kehyksestä. ”Ilmastosiirtolaisuus”-kehyksessä muuttaminen on toivottu sopeutumisen keino ja muuttamisen helpottaminen sopeutumisen tukemista, kun taas tässä kehyksessä muuttamisen keinojen helpottaminen on osa voimaannuttamista. Se on paikallisten päätöksenteon vaihtoehtoja laajentava, institutionaalista oikeudenmukaisuutta kasvattava toimenpide.

Yksilöiden ja paikallisyhteisöiden lisäksi Eteläisten kansalaisjärjestöjen ja valtioiden rooli nähtiin merkittäväksi. ActionAid et al (2016, 23) korosti Eteläistä yhteistyötä ja alueellisen solidaarisuuden merkitystä sopivien resilienssin kasvattamisen keinojen löytämiselle. Eteläisen yhteistyön korostaminen nosti esiin myös valtioiden roolin ja alueellisen politiikan merkityksen resilienssin rakentamiselle. Saarivaltioiden aktiivisuus ilmastopolitiikassa nostettiin myös esiin (Greenpeace 2017, 21). Kansalaisyhteiskunnan osoitettiin voivan vahvistaa alueellisia ratkaisuja ja mahdollistaa sekä haavoittuvimpien kansalaisten että haavoittuvimpien valtioiden välinen vahvempi yhteistyö. (ActionAid et al 2016, 6.) Paikallisilla järjestöillä nähtiin olevan tietämystä ja potentiaalia luoda yhdessä parempia paikallisia ratkaisuja, vaikuttaa poliittisesti ja myös paikallisten asenteisiin ja tietämykseen. (ActionAid et al 2016, 25.)

Kehys korosti myös, että paikallisten toiminnan onnistuminen vaatii ulkopuolista tukea. Paikallisten halukkuudesta huolimatta heidän toimintansa ei ollut tuottanut tarpeeksi tulosta. Esimerkkinä nostettiin esiin Bangladesh, joka kohtaa ilmastomuutoksesta johtuvia ”vakavia ja jatkuvia haasteita”, vaikka se on ”yhteisöperustaisen sopeutumisen aloitteiden” ”kärkipäässä” (Oxfam 2017, 20). Tehokkaiden toimenpiteiden toteuttamisen esteeksi tunnistettiin resurssien puute, minkä vuoksi kansainvälisen tuen perusteltiin olevan välttämätöntä. Eteläisiä valtioita kannustettiin hakemaan ilmastorahoitusta, jota kehittyneiden maiden nähtiin antaneen liian vähän, vaikka se on niiden velvollisuus (ActionAid et al 2016, 25).

Kansainvälisen ilmastorahoituksen saatavuuden osoitettiin olevan puutteellista sen ”byrokraattisen luonteen” perusteella, vaikka tarve ”riittävälle ja saavutettavalle”

ilmastonmuutokseen sopeutumisen tuelle on ”kiireellistä ja kasvussa” (Oxfam 2017, 16). Kansainvälisen yhteisön tehtävänä oli kehyksessä tukea paikallisista lähtöisin olevien ratkaisujen toteuttamista. Se vetosi kansainvälisen yhteisön velvollisuuteen tarjota tukea epätasa-arvoisten rakenteiden rajoittamille ratkaisijoille. Syy oli siis instituutioiden tehottomuudessa, jolla perusteltiin myös kansainvälisen yhteisön toiminnan merkitystä.

Kotiin jäämisen korostaminen nostaa sopeutumisen ja resilienssin merkitystä ilmastopakolaisuuteen vastaamisessa. Pakotettujen päätösten minimoimiseksi paikallisten yhteisöiden tukeminen nähtiin välttämättömäksi (Oxfam 2017, 7). Se nähtiin osana paikallisten ”kunniakkuuden” säilyttämistä. ”Kunniakkuus” liitettiin haavoittuvien yhteisöiden asemaan ”ilmastokriisin eturintamalla”, mikä korosti heidän rohkeuttaan uhkan edessä. (Oxfam 2017, 34.) Se osoitti, miten he ansaitsevat kansainvälisen yhteisön huomion ja tuen. Kehys erosi muista siten, ettei se perustellut toimien tärkeyttä kaaosta sisältävillä tulevaisuuden uhkakuvilla, vaan rakenteiden epäreiludella. Myöskään ”Epäoikeudenmukaisuus” -kehys ei nähnyt toimettomuudesta seuraavaa tulevaisuutta toivottomana ja tukeutui epäreiluihin rakenteisiin perusteluissaan. Se kuitenkin korosti ilmastopakolaisten uhri-identiteettiä, mikä erottaa sen selkeästi ”Eturintaman ratkaisijat” -kehyksestä, joka korosti aktiivisen toimijan identiteettiä.

”Eturintaman ratkaisijat”-kehys nosti siis ilmastopakolaisen ratkaisijan rooliin, kuten ”ilmastosiirtolaisuus”-kehyskin. Kummassakin tunnistettiin valtioiden rooli paikallisten toiminnan tukijoina, mutta ulkoapäin annettuja ratkaisuja tarkasteltiin kriittisesti. Kumpikin asetti vastuuta paikallisten sopeutumistoimien onnistumisesta valtioiden poliittiselle päätöksenteolle ja instituutioiden tehostamiselle. Toiminnan ohjaamisen nähtiin kuitenkin ”Eturintaman ratkaisijat”-kehyksessä kumpuavan voimakkaammin paikallisten itse ilmaisemasta tahdosta. Kansainvälisen yhteisön velvoitteeksi nähtiin siinä toimia paikallisten edun mukaisesti ja heidän osoittamallaan tavalla, välittämättä valtioiden omista intresseistä. Kaikkein haavoittuvimpien osoitettiin *ansaitsevan* tuki ollessaan rohkeasti eturintamalla. ”Ilmastosiirtolaisuus” -kehys piti haavoittuvia yhtenäisenä ryhmänä, joiden oletettiin tahtovan muuttaa turvallisesti, kun ”Eturintaman ratkaisijat” -kehys korosti jokaisen yksilöllistä tilannetta ja kunnioitettavaa päätöstä. Jokaisen perheen ja yksilön tulkinta tilanteesta esitettiin omalaatuisena (Oxfam 2017, 10-11). Kehys korostui erityisesti Oxfamin (2017) raportissa, joka oli raporteista ainut, joka nosti esiin paikallista toimijuutta paikallisten äänellä puhuttuna.

Kehys sopii aiemman tutkimuksen (Ransan-Cooper et al 2015) kehyksistä poliittisen toimijan kehykseen, sillä se korostaa paikallisten kyvykkyyttä ja oikeutta tehdä omat ratkaisunsa lähtemisestä ja jäämisestä. Se myös tunnistaa epätasa-arvoiset valtarakenteet ja sen, miten paikallisten ääni ei kuulu tarpeeksi kansainvälisessä päätöksenteossa. Ratkaisut ovat poliittisiin ja hallinnollisiin rakenteisiin suuntaavia, sillä ehdotuksena esitetään ilmastorahoituksen saavutettavuuden parantamista. Paikallisten voimaantumisen esteenä nähdään juuri kansainvälisen yhteisön ja kansainvälisten instituutioiden toimimattomuus ja tehottomuus.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tavoitteena oli ymmärtää paremmin ilmastopakolaisuudesta käytyä kansainvälisepoliittista keskustelua erittelemällä sitä kansainvälisten kansalaisjärjestöjen tuottamien viestien näkökulmasta. Tutkimuskysymyksiksi asetettiin *millaisten kehysten kautta kansainväliset kansalaisjärjestöt esittävät ilmastopakolaisuuden ja millaista ilmastopakolaisuusdiskurssia kansainvälisten kansalaisjärjestöjen käyttämät kehykset ilmentävät?*

Ilmastopakolaisuuskeskusteluun tunnistettiin liittyvän monia epävarmuuksia ja vallankäytön paikkoja aiheen määrittelemättömyyden ja institutionaalisen kehittymättömyyden vuoksi. Teoreettisen taustan valossa ilmastopakolaisuuden ymmärrettiin muodostuvan kansainvälisepoliittista huomiota vaativaksi ongelmaksi kehystämisen prosessien kautta. Ilmastopakolaisuuden kehystäminen ymmärrettiin merkittäväksi strategiseksi teoksi, koska sen vaikutukset yltyivät poliittisten ratkaisuiden muovautumiseen ja siten konkreettisesti yksilöiden kokemuksiin.

Ilmastopakolaisuuden todettiin olevan ilmeinen kansalaisjärjestöjen vaikuttamistoiminnan kohde poliittisen avoimuuden ja sen sisältämien epätasaisten valtarakenteiden vuoksi. Vaikka kansainvälisten kansalaisjärjestöjen rooli ilmastopakolaisuuden nostamisessa kansainvälisepoliittiseen keskusteluun on ollut merkittävä, niiden käyttämiä kehyksiä ei vielä oltu eroteltu systemaattisesti. Siksi tässä tutkielmassa analysoitiin kansalaisjärjestöjen käyttämiä kehyksiä systemaattisesti tarkastelemalla niiden tuottamia raportteja ilmastopakolaisuudesta.

Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen käyttämien kehysten analysoinnilla haluttiin erotella ilmastopakolaisuusdiskurssia uudesta näkökulmasta ja lisätä siten ymmärrystä keskusteluun liittyvistä elementeistä. Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen tuottamien raporttien ymmärrettiin olevan osa kansainvälisepoliittista diskursiivista areenaa, jolla luodaan poliittisiin ratkaisuihin vaikuttavia merkityksiä. Raporttien nähtiin sisältävän strategisesti ilmastua informaatiota eli kehyksiä ja ilmentävän niitä viestejä, joita tarkastellut toimijat pääasiallisesti tahtovat kansainvälisepoliittisella areenalla esittää. Aineisto on tuotettu tavoitellen kansainvälisen yhteisön mobilisointia, mikä antaa kontekstin kehysten tulkinnalle ja muistuttaa kehysten käyttämisen olevan osa diskursiivista vallankäyttöä.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastauksena esitetään, että kansainväliset kansalaisjärjestöt kehystävät ilmastopakolaisuutta kuuden kehyksen kautta: ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi”, ”Ilmastoturvattomuus”, ”Näkymättömät uhrit”, ”Epäoikeudenmukaisuus”, ”Ilmastosiirtolaisuus” ja ”Eturintaman ratkaisijat”. Nämä aineistosta löydetty ilmastopakolaisuuden problematisoinnin kehykset jäsentävät ilmastopakolaisuudesta luotua diskursiivista rakennetta. Niiden ymmärretään antavan sisältöä ja merkityksiä ilmastopakolaisuudelle kansainvälisepoliittisessa kontekstissa. Monenlaiset kehykset osoittavat erilaisten käsitysten ilmastopakolaisuudesta ilmenevän samanaikaisesti, toisiaan poissulkematta. Löydös vahvistaa aiempia havaintoja kaikkien kehysten samanaikaisesta olemassaolosta ja kehysten määrän lisääntymisestä. Keskustelu on edennyt suppeasta laajempaan: uusia kehyksiä on syntynyt, mutta mikään ei ole täysin kadonnut. Ylläpitämällä keskustelun moninaisuutta järjestöt myös tavallaan toteuttavat rooliaan keskustelun monipuolistajina.

Laajempi kansainvälinen keskustelu muodostaa kehyksille tärkeän sosiaalisen kontekstin, minkä vuoksi sitä myös avattiin työn ensimmäisessä käsittelyluvussa, jossa esitettiin aiemman ilmastopakolaisuuteen kohdistuvan tutkimuksen perusteella kansainvälisepoliittisen keskustelun perustuvan neljään ilmastopakolaisuusdiskurssiin: turvallistava, suojelun, resilienssin, ja poliittisen toimijan diskurssit. Tarkastellussa aineistossa ovat läsnä nämä kaikki. Turvallistavaa diskurssia ilmentää ”Lähitulevaisuuden globaali katastrofi”-kehys, suojelun ”Näkymättömät uhrit”-kehys, resilienssin ”Ilmastosiirtolaisuus”-kehys ja poliittisen toimijan ”Eturintaman ratkaisijat”-kehys. ”Ilmastoturvattomuus”-kehys asettuu turvallistavan ja suojelun diskurssien välimaastoon ja ”Epäoikeudenmukaisuus”-kehys heijastelee suojelun diskurssia, mutta ei

täysin sovi siihen. Järjestöjen diskurssia ei siis pystytä summaamaan yhteenkään aiemmin tunnistetuista kategorioista, vaan se on yhdistelmä niistä.

Vaikka kehykset painottivat eri puolia ilmastopakolaisuudesta, näkyi niissä voimakkaasti moraalisten päätelmien ja syytösten esittäminen. Kaikki kehykset tukivat käsitystä ilmastoepäoikeudenmukaisuudesta, tehden siitä diskurssia määrittävän teeman. Syyllisyys ilmastopakolaisuudesta osoitettiin voimakkaasti teollistuneille valtioille, kun ilmastopakolaiset ja kehittyvät valtiot puolestaan näyttäytyivät epäreilun asetelman kärsijöinä. Historiallinen vastuu ja kyvykkäämmän velvollisuus auttaa esitettiin siis perimmäisenä perusteluna kansainvälisen yhteisön toiminnalle. Olennaista on huomata, että eroja kyvykkyudessa vastata ja sopeutua ilmastomuutoksen vaikutuksiin ei missään kehyksessä nähty luonnollisina, vaan epätasa-arvoistavien rakenteiden ja historiallisen toiminnan seurauksena. Näin järjestöt pyrkivät osoittamaan, kuinka tilanne on aktiivisen toiminnan tai toimimattomuuden tulosta, eikä vastuun kantamista voida enää pakoilla. Näin ollen myös ratkaisuehdotukset kohdistuvat voimakkaasti teollistuneiden valtioiden toiminnan muovaamiseen. Kansainväliset kansalaisjärjestöt siis luovat ja toisentavat ilmastopolitiikassa tyypillistä jakolinjaa kehittyvien maiden ja teollisuusmaiden välillä, esittämällä voimakkaita syytöksiä teollisuusmaita kohtaan, korostaen niiden historiallista vastuuta ja kritisoiden nykyisten ilmastotoimien kunnianhimottomuutta ja solidaarisuuden puutetta.

Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen diskurssille näyttäytyy erityisenä se, että ilmastopakolaisuutta ei korosteta oikeudellisena, vaan pääosin humanitaarisena kysymyksenä. Ilmastopakolaisen oikeudellisesta tunnistamisesta puhuttiin raporteissa vain vähän ja huomio kiinnittyi ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamiseen ja yksilöiden kapasiteetin rakentamiseen. Toisaalta järjestöt eivät kuitenkaan painottaneet yksilöiden toimijuutta, vaan pääasiallisesti huomio oli valtioiden toimijuudessa tai toimimattomuudessa. Vastuu siis sysättiin vahvasti valtioille, painottaen erityisesti kyvykkäämpien valtioiden vastuuta tukea resursseiltaan heikompia.

Tärkeänä huomiona voidaan todeta järjestöjen painottavan ilmastopakolaisuusdiskurssissaan kehityksen kysymyksiä, erottautuen ilmastopakolaisuuden oikeudellisesta tarkastelusta. Ne painottavat ensinnä ilmastopakolaisuuden riskin vähentämistä ja sitten ennakoivaa sopeutumista, korostaen kummassakin riittävien resurssien merkitystä. Vaikka oikeudellinen tunnistaminen mainitaan raporteissa, tuotiin se esiin vasta viimeiseksi listatuissa ratkaisuehdotuksissa muun raportin perustellessa sopeutumiseen kykenemisen tärkeyttä,

korostaen jo nykyisin näkyvää ahdinkoa. Kapasiteetin rakentaminen sekä valtioiden että yksilöiden tasolla näyttäytyi merkittävänä ratkaisukeinona. Ilmastorahoitukseen kannustaminen nouseekin voimakkaammin esiin keinona, joka pyrkii voimaannuttamaan paikallisia, rakentamalla paikallista kapasiteettia varautua ja vastata ilmastopakolaisuuden riskiin.

Kriittisempi näkökulma kyseenalaistaa sen, edustavatko järjestöt ilmastopakolaisten ääntä ja lisäävätkö ne kansainvälispoliittisen keskustelun monipuolisuutta. Järjestöjen rooli äänien monipuolistajana on ilmastopakolaisuuskeskustelussa näkyvissä siten, että ne ylläpitävät useampaa kehystä samanaikaisesti, ylläpitäen monipuolisempaa käsitystä ilmastopakolaisuudesta. Itse ilmastopakolaisten ääni jäi kuitenkin edelleen marginaaliin, kuten aiemmissakin ilmastopakolaisuuden diskursseja tarkastelevissa tutkimuksissa on todettu. Valtaosan raporteista vei ilmastonmuutoksen seurausten ja paikallisten kokemien kohtaloiden kuvailu, kun taas paikallisten ymmärrys ilmastopakolaisuudesta, toiveet ilmastopakolaisuuden ratkaisuihin tai paikallisesti kehitetyt strategiat jäivät marginaaliin. Tästä näkökulmasta kansainvälisten kansalaisjärjestöjen roolia ilmastopakolaisten edustajina voidaan pitää kyseenalaisena.

Ratkaisuehdotuksissa osa kehyksistä rakensi jakolinjaa auttajien ja autettavien välillä, kun taas osa korosti yhteistyötä. Ero korostuu silloin, kun mietitään, miten ilmastopakolaisuuteen lähdetään etsimään ratkaisuita. Jos ymmärryksenä on jako auttajien ja autettavien välillä, ratkaisut tuodaan autettaville auttajien toimesta. Jos puolestaan kyse on yhteistyöstä, voivat resursseiltaan kyvykkäämmät tarjota tukea paikallisten ratkaisuiden toteuttamiselle. Jälkimmäinen ymmärrys antaa siten toimijuutta paikallisille. Se näkyi ”Lähitulevaisuuden katastrofi”-, ”Epäoikeudenmukaisuus”- ja ”Ilmastosiirtolaisuus”-kehyksissä, ja korostui erityisesti ”Eturintaman ratkaisijat”-kehyksessä. ”Näkymättömät uhrin”-kehys ja osittain myös ”Ilmastoturvattomuus”-kehys ilmentävät puolestaan voimakasta jakolinjaa auttajien ja autettavien välillä. Järjestöjen voidaan tulkita hyödyntäneen vastakkainasettelua vedotakseen kansainvälisen yhteisön moraaliseen velvollisuuteen auttaa. Erotteluun passiivisen autettavan ja aktiivisen auttajan välillä on vaikuttamisen keinona tarpeellinen, mutta saattaa jättää varjoonsa sen potentiaalin, minkä paikallisen tietämyksen hyödyntäminen tarjoaisi.

Poikkeuksen tähän kaavaan loi ”Eturintaman ratkaisijat”-kehys, joka kehyksistä ainoana puhui eksplisiittisesti ilmastopakolaisten äänellä. Kehys vahvistaa aiempaa huomiota poliittisen toimijan kehyksen ilmestymisestä diskursiiviselle areenalle. Ransan-Cooper et al (2015) ovat

tunnistaneet poliittisen toimijan kehysten mahdollisen olemassaolon, mutta sen uutuuden vuoksi eivät analysoineet sen esiintyvyyttä tarkemmin. Kehysten sisältämä käsitys ilmastopakolaisuudesta kuitenkin eroaa muista kääntämällä huomion valtioiden intresseistä yksilöiden intresseihin ja tarpeisiin, säilyttämällä samalla käsityksen valtioiden velvollisuudesta. Siinä missä resilienssin diskurssi häivyttää valtion roolin taustalle, nousee se tässä kehyksessä esiin siten, että tilanne näyttäytyi epäreilujen rakenteiden tuloksena, joiden muuttaminen vaatii valtioiden aktiivista toimintaa.

Tämä uusi suunta on kiinnostava, sillä se nostaa ainoana esiin paikallisten intressit valtioiden intressien sijaan, korostaa yksilöllisten eroavaisuuksien tunnistamisen tärkeyttä ja paikallisista lähtöisin olevia ratkaisuita, mikä erottaa sen resilienssin diskurssista. Kehys vahvistaa käsitystä, jonka mukaan universaali sopimus tuskin pystyisi tuomaan ratkaisua ilmastopakolaisuuden ongelmaan, sillä ratkaisuiden toimivuus voi vaihdella riippuen alueen maantieteellisestä, demografisesta, kulttuurisesta ja poliittisesta tilanteesta sekä yhteisöiden yksilöllisistä tarpeista ja intresseistä (ks. esim. McAdam 2011). Havainto osoittaa uudenlaisen diskurssin olemassaoloa, mutta johtopäätöksiä on siitä vielä mahdotonta vetää. Vaikka kehys tunnistettiin aineistosta, oli se näkyvässä selvästi heikommin ja vaatisi lisätutkimusta.

Kehysanalyysin hyödyntäminen tarjosi mahdollisuuden erotella kansainvälisten kansalaisjärjestöjen viestejä ja verrata niitä jo tunnistettuihin kehysiin ja laajempiin diskursseihin. Kehysten tarkastelulla haluttiin osoittaa myös, miten ilmiö tulee ensin problematisoida, jotta se nousee kansainvälispoliittiseksi kysymykseksi, ja toisaalta sitä, miten problematisointi suuntaa poliittista toimintaa. Kehysanalyysin haasteeksi osoittautui kehysten rajaaminen, sillä kehykset olisi voinut muodostaa monella eri tavalla. Kehykset päätettiin lopulta muodostaa perustuen ilmiön problematisointiin, hyödyntäen erottelua kehysten osien (ongelman määrittely, syyt, moraalinen arviointi, ratkaisut) välillä. Tämä erottelu osoittautui käytännölliseksi välineeksi erilaisten problematisointien erottelemiseksi kehysten pohjaksi.

Haasteelliseksi osoittautui myös tarkasteltavien elementtien suuri määrä. Syvemmän analyysin olisi voinut mahdollistaa kehysten aiheen tarkempi rajaaminen: kehykset olisi voinut muodostaa esimerkiksi tarkastelemalla vain ilmastopakolaisten toimijuuden esittämistä tai yhden diskurssin ilmenemistä raporteissa. Kokonaisvaltaisempi tarkastelu antoi toisaalta mahdollisuuden tehdä havaintoja ilmastopakolaisuuden problematisoinnista yleisellä tasolla ja liittää tutkimustulokset laajempaan kansainvälispoliittiseen ilmastopakolaisuuskeskusteluun.

Aineiston kokoaminen useamman eri järjestön raporteista tuki tutkimustehtävää laajemman keskustelun hahmottamisesta. Aineiston määrää olisi voinut lisätä ottamalla mukaan laajemmalla ajanjaksolla tuotettuja raportteja, mutta tällöin raporttien tarkastelu kokonaisuudessaan olisi muodostunut liian raskaaksi tehtäväksi tutkielman laajuus huomioiden. Järjestöjen määrän lisääminen olisi ollut toinen vaihtoehto aineiston määrän lisäämiseen, mutta luonteeltaan samanlaisia raportteja ei muilta vastaavilta toimijoilta löytynyt. Vaikkakaan tutkimusaineiston perusteella ei voida vetää koko keskustelun kenttää koskevia johtopäätöksiä, antoi se mahdollisuuden luoda tilannekatsaus viimeaikaisesta ilmastopakolaisuusdiskurssista suurimpien kansainvälisten kansalaisjärjestöjen osalta.

Ilmastopakolaisuuskeskustelun muovautuessa jatkuvasti, tässä tutkielmassa havaitun uuden voimaannuttamisen diskurssin kehittymisen seuraaminen ja tarkempi analyysi olisi varteenotettava jatkotutkimuksen aihe. Tulevissa tutkimuksissa kiinnostavaa ja hyödyllistä olisi myös tutkia paikallista ymmärrystä ilmastopakolaisuudesta sekä yksilöiden että paikallisten järjestöjen tasolla, ja havainnoida paikallisia ratkaisuja ilmastopakolaisuuteen vastaamiseksi. Paikallisten kansalaisjärjestöjen toiminnan analysoiminen antaisi tärkeää perspektiiviä keskusteluun.

Lähdeluettelo

Primääriaineisto

Raportit:

Action Aid, Bread for the World ja Climate Action Network South Asia (CANSA) (2016), *Climate change knows no borders*

ActionAid (2019), "Climate Change", <http://www.actionaid.org/what-we-do/climate-change>

CARE Denmark (2016), *Fleeing Climate Change. Impacts on migration and displacement*

Environmental Justice Foundation (2017), *Beyond Borders*

EJF (2017d), "Climate Campaign", <https://ejfoundation.org/what-we-do/climate>

Greenpeace Germany (2017) *Climate Change, Migration and Displacement: The Underestimated Disaster*

Greenpeace (2019), "Raise your voice for Climate Justice", <https://www.greenpeace.org/international/act/climate-justice/>

Oxfam International (2017), *Uprooted by Climate Change*

Oxfam (2019), "Grow-campaign", <https://www.oxfam.org/en/campaigns/grow>

Sekundääriaineisto

Acosta, Raúl (2012), "Advocacy Networks Through a Multidisciplinary Lens: Implications for Research Agendas", *Voluntas* 23: 156-181.

Ahmed, Bayes (2017), "Who takes responsibility for the climate refugees?", *International Journal of Climate Change Strategies and Management* 10(1): 5-26.

Arnall, Alex & Uma Kothari (2015), "Challenging climate change and migration discourse: Different understandings of timescale and temporality in the Maldives", *Global Environmental Change* 31: 199-206.

Ayeb-Karlsson, Sonja, Christopher D. Smith & Dominic Kniveton (2018), "A Discursive review of the textual use of 'trapped' in environmental migration studies: The conceptual birth and troubled teenage years of trapped populations", *Ambio* 47: 557-573.

Baldwin, Andrew, Chris Methmann & Delf Rothe (2014), "Securitizing 'climate refugees': the futurology of climate-induced migration", *Critical Studies on Security*, 2(2): 121-130.

Barnett, Michael & Raymond Duvall (2005), "Power in global governance" teoksessa Barnett, Michael and Raymond Duvall (toim.) *Power in Global Governance*. Cambridge: Cambridge University Press. 1-32.

Bedall, Philip (2013), "'Climate justice', 'green economy' or 'a one planet lifestyle'", teoksessa Methmann Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (toim.), *Interpretive Approaches to Global Climate Governance. (De)constructing the greenhouse*. Oxon: Routledge. 198-216.

- Bettini, Giovanni (2013), "Climate Barbarians at the Gate? A critique of apocalyptic narratives on 'climate refugees'", *Geoforum* 45: 63-72.
- Bettini, Giovanni (2013b), "(In)convenient convergences. 'Climate refugees', apocalyptic discourses and the depoliticization of climate-induced migration", teoksessa Methmann Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (toim.), *Interpretive Approaches to Global Climate Governance. (De)constructing the greenhouse*. Oxon: Routledge. 122-136.
- Bettini, Giovanni (2014), "Climate migration as an adaption strategy: de- securitizing climate-induced migration or making the unruly governable?", *Critical Studies on Security*, 2(2): 180-195.
- Bettini, Giovanni, Sarah Louise Nash & Giovanna Gioli (2017), "One Step Forward, Two Steps Back? The Fading Contours of (in)Justice in Competing Discourses on Climate Migration", *Geographical Journal* 183(4): 348–58.
- Boas, Ingrid (2014), "Where is the South in security discourse on climate change? An analysis of India", *Critical Studies on Security*, 2(2): 148-161.
- Carragee, Kevin M., Wim Roefs (2004), "The Neglect of Power in Recent Framing Research", *Journal of Communication*, 54(2): 214–233.
- Chatterton, P., D. Featherstone & P. Routledge (2013), "Articulating climate justice in Copenhagen: antagonism, the commons, and solidarity", *Antipode* 45: 602–20.
- Christian Aid (2007), *Human tide: the real migration crisis*.
- Clark, Ann Marie (2001), *Diplomacy of conscience: Amnesty international and changing human rights norms*. Princeton: Princeton University Press.
- CNA (2007), *National Security and the Threat of Climate Change*. Alexandria: CNA Corporation.
- CNA & Oxfam America (2011), *An ounce of prevention: preparing for the impact of a changing climate on US humanitarian and disaster response*.
- Cornelissen, J.P., M. D. Werner (2014), "Putting framing in perspective: a review of framing and frame analysis across the management and organizational literature", *Acad. Manage. Ann.* 8: 181–235.
- Declaration on Climate Induced Displacement (2017), Saatavissa <<http://civicus.org/icsw/index.php/climate-declaration>>.
- Derman, Brandon B. (2014), "Climate governance, justice, and transnational civil society", *Climate Policy* 14(1): 23-41.
- Dhanani, A. (2018), "Identity constructions in the annual reports of international development NGOs: Preserving institutional interests?", *Critical Perspectives on Accounting*. Saatavissa <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2018.06.001>.
- Dogra, Nandita (2012), *Representations of Global Poverty: Aid, Development and International NGOs*, London: I. B. Tauris & Company, Limited.

- Elliott, Lorraine (2010), "Climate Migration and Climate Migrants: What Threat, Whose Security?", teoksessa McAdam, Jane (toim.) *Climate Change and Displacement: Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing.
- El-Hinnawi, E. (1985) Environmental refugees. Nairobi: UNEP.
- Entman, R. (1991), "Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents," *Journal of Communication* 41(4): 6–27.
- Eskola Jari ja Juha Suoranta (1998): Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.
- Farbotko, Carol & Heather Lazrus (2012), "The first climate refugees? Contesting global narratives of climate change in Tuvalu", *Global Environmental Change* 22(2): 382-390.
- Felli, R. (2013), "Managing Climate Insecurity by Ensuring Continuous Capital Accumulation: 'Climate Refugees' and 'Climate Migrants'", *New Political Economy* 18(3): 337-363.
- Fletcher, Amy Lynn (2009), "Clearing the air: the contribution of frame analysis to understanding climate policy in the United States", *Environmental Politics*, 18:5, 800-816.
- Foresight (2011), "Migration and global environmental change: Future challenges and opportunities", Final Project Report. London: The Government Office of Science.
- Gamson, W. & K. Lasch (1986), "The political culture of social welfare policy" teoksessa Spiro, S. E. & E. Yuchtman-Yaar (toim.), *Evaluating the Welfare State. Social and Political Perspectives*. Paris: Academic Press.
- Gamson, W. & A. Modigliani (1989), "Media discourse and public opinion on nuclear power: a constructionist approach", *American Journal of Sociology* 95(1): 1-37.
- Gamson W. (1989), "News as Framing: Comments on Graber," *American Behavioral Scientist* 33: 157–161.
- Geiger, Martin & Antoine Pécoud (2010), *The politics of international migration management*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gemenne, F. (2011), "Why the numbers don't add up: a review of estimates and predictions of people displaced by environmental changes", *Global Environmental Change* 21(1): 41–9.
- Hall, Stuart (1997), "Introduction" ja "The Work of Representation", teoksessa Hall, Stuart (toim.), *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage Publications. 1-64.
- Hartmann, Betsy (2010), "Rethinking Climate Refugees and Climate Conflict: Rhetoric, Reality and the Politics of Policy Discourse", *Journal of International Development* 22: 233–246.
- Hartmann, Betsy (2013), "Climate Chains. Neo-Malthusianism, militarism and migration", teoksessa Methmann Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (toim.), *Interpretive Approaches to Global Climate Governance. (De)constructing the greenhouse*. Oxon: Routledge. 91-104.
- Hingley, Rebecca (2017), "'Climate Refugees': An Oceanic Perspective", *Asia and the Pacific Policy Studies* 4(1): 158-165.

- Hjerpe, Mattias & Katarina Buhr (2014), "Frames of Climate Change in Side Events from Kyoto to Durban", *Global Environmental Politics* 14(2): 102-121.
- Holzscheiter, Anna (2016), "Representation as power and performative practice: Global civil society advocacy for working children", *Review of International Studies* 42: 205-226.
- Holzscheiter, Anna (2005), "Discourse as Capability: Non-State Actors' Capital in Global Governance", *Millenium: Journal of International Studies* 33(3): 723-746.
- Homer-Dixon, T. (1999), *Environment, Scarcity and Violence*. Princeton: Princeton University Press.
- Hugo, Graeme (2010) "Climate Change-Induced Mobility and the Existing Migration Regime in Asia and the Pacific", teoksessa McAdam, Jane (toim.) *Climate Change and Displacement: Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing.
- Hulme, Mike (2010) "The idea of climate change exploring complexity, plurality and opportunity", *Gaia-Ecological Perspectives for Science and Society*, 19(3): 171-174.
- Hurrell, Andrew (2005), "Power, institutions, and production of inequality", teoksessa Barnett, Michael and Raymond Duvall (toim.) *Power in Global Governance*. Cambridge: Cambridge University Press. 33-58.
- IPCC (2014), *Climate Change 2014. Synthesis Report Summary for Policymakers*. Saatavissa <http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/syr/AR5_SYR_FINAL_SPM.pdf>..
- Jodoin, Sébastien, Rosine Faucher & Katherine Lofts (2018), "Look before you jump. Assessing the potential influence of the human rights bandwagon on domestic climate policy", teoksessa Duyck, Sébastien, Sébastien Jodoin & Alyssa Johl (toim.), *Routledge Handbook of Human Rights and Climate Governance*. Oxon, UK: Routledge. 167-182.
- Kaldor, Mary (2003), *Global Civil Society: An Answer to War*. Cambridge: Polity Press.
- Keck, Margaret & Kathryn Sikkink (1998), *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. New York: Cornell University Press.
- Khoday, Kishan (2010), "Climate Change as a Threat to Peace & Security: Glacial Melting & Human Security in the Himalayas", teoksessa Koh, Kheng-Lian, Lin- Heng Lye & Jolene Lin (toim.) *Crucial Issues in Climate Change and the Kyoto Protocol: Asia and the World*. Singapore: World Scientific Publishing.
- Kuypers, J. (2009), "Framing analysis" Teoksessa Kuypers, J. (toim.), *Rhetorical criticism – Perspectives in Action*, 181–203. Lanham: Lexington Books.
- Kälin, Walter (2010), "Conceptualising Climate-Induced Displacement", teoksessa McAdam, Jane (toim.) *Climate Change and Displacement: Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing.
- Laws, David & Martin Rein (2003), "Reframing practice", teoksessa Hajer, Maarten & H. Wagenaar (toim.) *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*.
- Léonard, Sarah (2010), "EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices", *European Security* 19(2): 231-254.

- Lindekilde, L. (2014), "Discourse and Frame Analysis" teoksessa Donatella della Porta (toim.), *Methodological Practices in Social Movement Research*. 195–227.
- Lipschutz, Ronnie (2005), "Global civil society and global governmentality: or, the search for politics and the state amidst the capillaries of social power", teoksessa Barnett, Michael and Raymond Duvall (toim.) *Power in Global Governance*. Cambridge: Cambridge University Press. 229-248.
- Lipschutz, Ronnie (2007), "On the transformational potential of global civil society", teoksessa Berenskoetter, Felix & M. J. Williams (toim.) *Power in World Politics*. Oxon: Routledge. 225-243.
- MADE (2017), *Now and How: TEN Acts for the Global Compact*. Saatavissa <http://www.madenetwork.org/sites/default/files/Now%20%2B%20How%20TEN%20ACTS%20for%20the%20Global%20Compact-final%20rev%203%20Nov%202017%20%28002%29.pdf>.
- Maher, M. (2001), "Framing: An emerging paradigm or a phase of agenda setting?" teoksessa Reese & et al. toim. *Framing public life: Perspectives of media and our understanding of the social world*: 83–94. (Mahwah: Erlbaum).
- Manzo, Kate (2010), "Imaging vulnerability: the iconography of climate change", *Area* 42(1): 96-107.
- Marshall, G., S. Yashwant, C. Shaw & J. Clarke (2017), *Communicating climate change in India: a Global Narratives project*. Oxford: Climate Outreach. Saatavissa http://www.cansouthasia.net/pdf_files/Climate_Outreach_CAN_Global_Narratives_India.pdf.
- Mayer, Benoit (2014), "Environmental migration as advocacy: is it going to work?", *Refuge* 29(2).
- Mayer, Benoit (2017), "Migration in the UNFCCC Workstream on Loss and Damage: An Assessment of Alternative Framings and Conceivable Responses", *Transnational Environmental Law*, 6(1): 107-129.
- McAdam, Jane (2010), "Introduction", teoksessa McAdam, Jane (toim.) *Climate Change and Displacement : Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing.
- McAdam, Jane (2011), "Swimming against the Tide: Why a Climate Change Displacement Treaty is Not the Answer", *International Journal of Refugee Law* 23(1).
- McGee, Jeffrey & Ros Taplin (2009), "The role of the Asia Pacific Partnership in discursive contestation of the international climate regime", *International Environmental Agreements* 9: 213-238.
- Methmann, Chris (2014), "Visualizing climate-refugees: Race, vulnerability, and resilience in global liberal politics", *International Political Sociology* 8(4): 416-435.
- Methmann, Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (2013), "Introduction. How and why to deconstruct the greenhouse", teoksessa Methmann Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (toim.), *Interpretive Approaches to Global Climate Governance. (De)constructing the greenhouse*. Oxon: Routledge. 1-22.

- Methmann, Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (2013b), "Reflections", teoksessa Methmann Chris, Delf Rothe & Benjamin Stephan (toim.), *Interpretive Approaches to Global Climate Governance. (De)constructing the greenhouse*. Oxon: Routledge. 248-256.
- Morrissey, James (2012), "Rethinking the 'debate on environmental refugees': from 'maximalists and minimalists' to 'proponents and critics'", *Journal of Political Ecology* 19: 36-49.
- Morrissey, James (2008), "Rural-urban migration in Ethiopia", *Forced Migration Review* 31: 28-29.
- Myers, N (1995), *Environmental Exodus: An Emergent Crisis in the Global Arena*, Washington D.C.: The Climate Institute.
- Myrntinen, Henri (2017), "The Complex Ties that Bind: Gendered Agency and Expectations in Conflict and Climate Change-related Migration", *Global Policy* 8: 48-54.
- Nash, Sarah (2016), "Towards an 'environmental migration management' discourse: a discursive turn in environmental migration advocacy", teoksessa Rosenow-Williams, Kerstin & Francois Gemenne (toim.), *Organizational Perspectives on Environmental Migration*. New York: Routledge.
- Nash, Sarah Louise (2018), "From Cancun to Paris: An Era of Policy Making on Climate Change and Migration", *Global Policy* 9(1):53-63.
- Norwegian Nobel Committee (2007), "The Nobel Peace Prize for 2007", lehdistötiedote 12.10.2007. Saatavissa < <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2007/press-release/>>.
- Nye, Joseph & Robert Keohane (1971), "Transnational Relations and World Politics: An Introduction", *International Organization* 25(3): 329-349.
- Oliver-Smith, Anthony (2012), "Debating Environmental Migration: Society, Nature and Population Displacement in Climate Change", *Journal of International Development* 24: 1058-1070.
- Parihar, Gita & Kate Dooley (2018), "Human rights, differentiated responsibilities? Advancing equity and human rights in the climate regime", teoksessa Duyck, Sébastien, Sébastien Jodoin & Alyssa Johl (toim.), *Routledge Handbook of Human Rights and Climate Governance*. Oxon, UK: Routledge. 266-279.
- Pettenger, Mary E. (2007), "Introduction: Power, Knowledge and the Social Construction of Climate Change", teoksessa Pettenger, Mary E. (toim.) *The Social Construction of Climate Change* 1-19.
- Piguet, Etienne, Raoul Kaenzig & Jérémie Guélat (2018), "The uneven geography of research on 'environmental migration'", *Population and Environment* 39(4): 357-383.
- Price, Richard (2003), "Transnational Civil Society and Advocacy in World Politics", *World Politics* 55(4): 579-606.
- Pruce, Joel R. & Alexandra Cosima Budabin (2016), "Beyond naming and shaming: New modalities of information politics in human rights", *Journal of Human Rights*, 15(3): 408-425.

- Ransan-Cooper, Hedda, Carol Farbotko, Karen E. McNamara, Fanny Thornton, Emilie Chevalier (2015), "Being(s) framed: The means and ends of framing environmental migrants", *Global Environmental Change* 35: 106-115.
- Rothe, Delf (2017), "Gendering Resilience: Myths and Stereotypes in the Discourse on Climate-induced Migration", *Global Policy* 8:40-47.
- Schlosberg D. & L. B. Collins (2014), "From environmental to climate justice: climate change and the discourse of environmental justice", *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change* 5:359–74.
- Suomen Pakolaisapu (2018), *Sanasto*. Saatavissa <<https://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>>.
- Suoninen, Eero (1999), "Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen", teoksessa Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino. Tampere.
- Trombetta, Maria Julia (2014), "Linking climate-induced migration and security within the EU: insights from the securitization debate", *Critical Studies on Security* 2(2): 131-147.
- UNEP (2007), "Sudan Post-Conflict Environmental Assessment".
- UNFCCC (2017), *UNFCCC – 20 Years of Effort and Achievement. Key Milestones in the Evolution of International Climate Policy*. Saatavissa <<http://unfccc.int/timeline/>>.
- UNFCCC (2018), *What is the Kyoto Protocol?* Saatavissa <<https://unfccc.int/process-and-meetings/the-kyoto-protocol/what-is-the-kyoto-protocol/what-is-the-kyoto-protocol>>.
- UNHCR (2016), "Frequently asked questions on climate change and disaster displacement". 6.11.2016.
- Vaha, Milla Emilia (2018), "Hosting the Small Island Developing States: two scenarios", *International Journal of Climate Change Strategies and Management* 10(2).
- Van Dijk, Teun A. (2008), *Discourse and Power*. Palgrave Macmillan. Houndmills. Basingstoke, Hampshire, New York.
- Vanhala & Hestbaek (2016), "Framing Climate Change Loss and Damage in UNFCCC Negotiations", *Global Environmental Politics* 16(4):x-x.
- Wapner, Paul (1995), "Politics Beyond the State: Environmental Activism and World Civic Politics", *World Politics* 47(3): 311-340.
- Warner, Koko (2018), "Coordinated approaches to large-scale movements of people: contributions of the Paris Agreement and the Global Compacts for migration and on refugees", *Population and Environment* 39: 384-401.
- Zetter, Roger (2010), "Protecting People Displaced by Climate Change: Some Conceptual Challenges", teoksessa McAdam, Jane (toim.) *Climate Change and Displacement : Multidisciplinary Perspectives*. Oxford : Hart Publishing.